

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EXPERIÈNCIA DE TREBALL COMUNITARI A L'ESPAI FAMILIAR BON PASTOR

TÍTULO:

Elena Matthews Bustos i Justa Zafra Martínez

AUTOR/S

AUTOR/ES:

"Espai Familiar" del Centre Cívic Bon Pastor

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

L'Espai familiar és un servei situat al Centre Cívic de Bon Pastor, que va iniciar la seva trajectòria l'any 1994, amb el Projecte Context Infància de l'Institut d'Educació.

És un servei educatiu adreçat a les famílies amb infants de 0 a 3 anys, que focalitza la seva atenció en la pròpia comunitat. Aquesta perspectiva comunitària, pren forma tant en el treball directe amb les famílies com en la tasca coordinada amb altres professionals dels serveis públics dels barris de Bon Pastor, Baró de Viver i Sant Andreu, i amb les entitats dels respectius territoris.

* L'oferta que fa l'Espai Familiar és diversa i actualment es concreta en:

- El programa *Ja tenim un fill*, adreçat a les dones que tenen un nadó.
- *Espai familiar*, un context grupal adreçat a famílies amb infants de 0 a 3 anys.
- *L'Escoleta*, un servei que s'ofereix als infants d'1 a 3 anys del barri.
- El programa *Lloc de joc*, dirigit a les escoles del barri, que inclou les mestres, els infants i les seves famílies.
- Un *Casal d'Estiu*, per a infants de 0-3 anys i ilurs famílies.

* El treball que les educadores porten a terme amb altres professionals de l'atenció primària o especialitzada que intervenen en el territori, s'orienta a partir d'acords de col.laboració específics.

- De manera sistemàtica es porta a terme conjuntament el programa *Ja tenim un fill*, amb els i les professionals de l'Àrea Bàsica de Salut de Bon Pastor; també s'han establert vies de col.laboració amb els serveis de la salut de Sant Andreu.
- S'han establert acords de col.laboració amb els Serveis Socials de Bon Pastor i Baró de Viver, i una coordinació estable com a serveis públics del territori.
- El servei també participa activament en activitats organitzades pel districte o per altres serveis públics; per exemple fent la seva aportació al conjunt d'activitats organitzades al territori, amb motiu del Congrés de les Dones de la ciutat de Barcelona.

* L'Espai familiar també promou activitats en el territori i col.labora en d'altres, organitzades per les entitats i associacions del barri.

- Cada any organitza una activitat lúdica, oberta a tots els nens i nens del barri de 0 a 8 anys acompanyats de les seves famílies, dins del programa de la Festa Major que organitza la Comissió de Festes.
- Ha dinamitzat la participació de les famílies amb criatures petites, que han fet les seves aportacions al Projecte Educatiu de Ciutat, dins l'àmbit de l'Ecosistema urbà i la qualitat de vida al barri de Bon Pastor.
- L'espai familiar també dona novament la paraula a les famílies, i són concretament les dones que parlaran de la seva experiència vital, en un acte obert al barri amb motiu del 8 de març, dia de la dona treballadora, que porta com a lema: "*Elles parlen com a dones i com a mares*"

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL DANZA PARA TODOS
TÍTULO:

AUTOR/S
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

AYUNTAMIENTO DE ZARAGOZA
SERVICIO DE CULTURA. UNIDAD DE ENSEÑANZAS
ARTÍSTICAS Y RECURSOS EDUCATIVOS

RESUM
RESUMEN:

El Ayuntamiento de Zaragoza, pone al servicio de los centros educativos de la ciudad un completo programa de Actividades Didácticas centrado en diversos campos de actuación, con el que contribuye a difundir los recursos municipales en el campo de las enseñanzas artísticas, brindándoles al mismo tiempo un conjunto de instrumentos que les sirvan de apoyo y complemento a su labor educativa.

Una de estas manifestaciones artísticas es la danza, actividad que está ampliamente representada en la ciudad, donde además existe, una afición amplia y altamente valorable. Esta manifestación cultural tiene un eco considerable en un sector de la población, que este tipo de actividades intenta ampliar y aprovechar desde el punto de vista educativo, aspecto que es muy interesante en la línea de utilización de los recursos urbanos, desarrollando e integrando cultura y educación.

En este ámbito se programa actividades siguiendo tres líneas de actuación: las Jornadas de Introducción a la Danza, las visitas didácticas al Conservatorio Municipal Profesional de Danza, y, de forma novedosa, el Ballet en Familia, programa que aspira a convertirse en punto de encuentro del alumno y su familia con el mundo de la danza.

Las *Jornadas de Introducción a la Danza*, dirigidas a alumnos de 4º de Educación Primaria a 2º de E.S.O., constituyen uno de los programas educativos de mayor éxito de participación con que cuenta el Ayuntamiento de Zaragoza para la difusión de las enseñanzas artísticas en general, y de la danza en particular, con una participación de 4.421 alumnos de 65 centros durante el pasado curso escolar. Las Jornadas, organizadas por el Servicio de Cultura, en colaboración con el Ballet de Zaragoza, se presentan en ésta su novena edición con el objetivo de difundir esta disciplina artística entre los alumnos, ampliando el conocimiento de la misma entre el público escolar y facilitando su asistencia a una representación escénica en directo. La actividad se estructura en dos partes diferenciadas: en la primera se realiza una muestra resumen de una clase de danza en la que los bailarines del Ballet de Zaragoza van ejecutando los principales pasos; la sesión se complementa con la puesta en escena de determinados fragmentos de ballet, correspondientes en la presente edición al ballet romántico *Giselle*.

En esta misma línea de difusión de la danza entre el público escolar, durante el presente curso el Servicio de Cultura, una vez más en colaboración con la Compañía del Ballet de Zaragoza, celebrará en el Teatro Principal el *Ballet en Familia*, con la representación de *Giselle* en dos funciones, dirigidas a alumnos de todos los niveles educativos y sus familias.

De forma paralela, el Servicio de Cultura, a través del Conservatorio Municipal Profesional de Danza, ofrece a los centros educativos la posibilidad de visitar las instalaciones del Conservatorio. La visita, dirigida a alumnos de 2º y 3º de Educación Primaria, pretende despertar su interés por las enseñanzas impartidas en el Centro, acercándolos, a través de explicaciones de carácter didáctico, al mundo de la danza.

Como preparación de la actividad se envía previamente a los profesores un material que consta de una ficha con el contenido de la sesión, material de apoyo, con información complementaria, y ficha de evaluación para ser remitida a la Unidad de Enseñanzas Artísticas y Recursos Educativos una vez que haya tenido lugar la actividad. Se considera de la mayor importancia la información obtenida de dicha evaluación para la programación del año siguiente.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **INTRODUCCIÓN AL BAILE Y MÚSICA POPULARES EN ARAGÓN**
TÍTULO:

AUTOR/S   **AYUNTAMIENTO DE ZARAGOZA.**
AUTOR/ES: **SERVICIO DE CULTURA**
CENTRE O INSTITUCIÓ   **UNIDAD DE MUSEOS Y EXPOSICIONES Y UNIDAD DE**
CENTRO O INSTITUCIÓN: **ENSEÑANZAS ARTÍSTICAS Y RECURSOS EDUCATIVOS**

RESUM
RESUMEN:

El Servicio de Cultura del Ayuntamiento de Zaragoza a través de los recursos municipales de la Unidad de Museos y Exposiciones y de la Unidad de Enseñanzas Artísticas y Recursos Educativos, ha organizado la actividad didáctica *Taller de creatividad: el Museo abierto a los sentidos*, de 1 hora de duración y dirigido a escolares de Educación Primaria y E.S.O.

En un principio se realizó dentro de un proyecto didáctico dirigido a un colectivo habitualmente desatendido en las propuestas museísticas : alumnos con algún tipo de minusvalía, en este caso deficiencias psíquicas y auditivas. La actividad fue acogida con tal entusiasmo por profesores y alumnos que se nos pidió abrir la oferta al resto de la población escolar; lo que se ha llevado a cabo en el curso escolar 1998/99.

El proyecto se inserta en la filosofía general de considerar la ciudad como recurso educativo y el patrimonio como instrumento irrenunciable de educación. La actividad consiste en la representación escénica de esculturas de Pablo Gargallo y del proceso de creación del escultor, a cargo de alumnos de Mimo de la Escuela Municipal de Teatro, basándose en técnicas pantomímicas como el estatismo y la creación de objetos.

Al finalizar la representación, los actores se quedan en escena para entablar un coloquio con los alumnos. Posteriormente, los escolares realizan una interpretación plástica de una escultura de Gargallo (*Gran Profeta, Caballo, Torso de jinete, Mujer del espejo, Baño de sol ...*); estos dibujos quedan expuestos en el patio del museo durante dos semanas para que los puedan ver familiares, amigos y compañeros de los alumnos (y potenciar así la visita al museo).

La actividad tiene una doble vertiente didáctica: alumnos a los que se dirige la actividad y alumnos de la Escuela Municipal de Teatro que participan en la misma. Para los primeros la actividad pretende estimular la expresividad y espontaneidad frente a la obra de arte, desarrollar la capacidad de observación y de síntesis, y fomentar la libre interpretación. Para los segundos, supone el conocimiento y puesta en escena de nuevas formas de expresión dramática, que enriquecen la formación del alumno y el conocimiento de la tensión escénica con un público receptivo.

Como la actividad se realiza en el Palacio de Argillo (s. XVII) , sede del Museo Pablo Gargallo, se pretende también potenciar la consideración del patrimonio como algo propio, vivo, comprensible y que pueda provocar emociones.

Como preparación de la actividad, se envía a los profesores la ficha con el contenido de la sesión , material de apoyo y una ficha de evaluación para ser remitida a la Unidad una vez que haya tenido lugar la actividad. Se considera de mayor importancia la tabulación de dicha evaluación para la programación del año siguiente.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL TALLER DE CREATIVIDAD : PABLO GARGALLO

TITULO:

AUTOR/S
AUTOR/ES:

AYUNTAMIENTO DE ZARAGOZA.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

SERVICIO DE CULTURA
UNIDAD DE MUSEOS Y EXPOSICIONES Y UNIDAD DE
ENSEÑANZAS ARTÍSTICAS Y RECURSOS EDUCATIVOS

RESUM
RESUMEN:

El Servicio de Cultura del Ayuntamiento de Zaragoza a través de los recursos municipales de la Unidad de Museos y Exposiciones y de la Unidad de Enseñanzas Artísticas y Recursos Educativos, ha organizado la actividad didáctica *Taller de creatividad: el Museo abierto a los sentidos*, de 1 hora de duración y dirigido a escolares de Educación Primaria y E.S.O.

En un principio se realizó dentro de un proyecto didáctico dirigido a un colectivo habitualmente desatendido en las propuestas museísticas : alumnos con algún tipo de minusvalía, en este caso deficiencias psíquicas y auditivas. La actividad fue acogida con tal entusiasmo por profesores y alumnos que se nos pidió abrir la oferta al resto de la población escolar; lo que se ha llevado a cabo en el curso escolar 1998/99.

El proyecto se inserta en la filosofía general de considerar la ciudad como recurso educativo y el patrimonio como instrumento irrenunciable de educación. La actividad consiste en la representación escénica de esculturas de Pablo Gargallo y del proceso de creación del escultor, a cargo de alumnos de Mimo de la Escuela Municipal de Teatro, basándose en técnicas pantomímicas como el estatismo y la creación de objetos.

Al finalizar la representación, los actores se quedan en escena para entablar un coloquio con los alumnos. Posteriormente, los escolares realizan una interpretación plástica de una escultura de Gargallo (*Gran Profeta, Caballo, Torso de jinete, Mujer del espejo, Baño de sol ...*) ; estos dibujos quedan expuestos en el patio del museo durante dos semanas para que los puedan ver familiares, amigos y compañeros de los alumnos (y potenciar así la visita al museo).

La actividad tiene una doble vertiente didáctica: alumnos a los que se dirige la actividad y alumnos de la Escuela Municipal de Teatro que participan en la misma. Para los primeros la actividad pretende estimular la expresividad y espontaneidad frente a la obra de arte, desarrollar la capacidad de observación y de síntesis, y fomentar la libre interpretación. Para los segundos, supone el conocimiento y puesta en escena de nuevas formas de expresión dramática, que enriquecen la formación del alumno y el conocimiento de la tensión escénica con un público receptivo.

Como la actividad se realiza en el Palacio de Argillo (s. XVII) , sede del Museo Pablo Gargallo, se pretende también potenciar la consideración del patrimonio como algo propio, vivo, comprensible y que pueda provocar emociones.

Como preparación de la actividad, se envía a los profesores la ficha con el contenido de la sesión , material de apoyo y una ficha de evaluación para ser remitida a la Unidad una vez que haya tenido lugar la actividad. Se considera de mayor importancia la tabulación de dicha evaluación para la programación del año siguiente.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL UNITAT EN LA DIVERSITAT

TÍTULO:

Isabel Lozoya i Rocha

AUTOR/S

AUTOR/ES:

D.I.D.A.C. Desenvolupament d'Investigació Didàctica d'Acció Cultural

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

L'aportació de D.I.D.A.C. al PEC dins del projecte presentat "Visquem Bé" és una acció intercultural que ofereix la relació entre diverses expressions artístiques i l'educació en valors.

D.I.D.A.C. és una associació cultural sense afany de lucre, oberta a tots els que valorin el fet de la diferència com a qualitat de la diversitat existent en tota la Creació.

Creiem que l'Art, la Cultura, l'Educació i les Creences vivenciades, són els pilars d'un nou ordre social que ontempli la igualtat com a dret de ser lliures i el coneixement i l'estimació de l'altre com a vincle d'unió i de pau.

Objectius

Transmetre a la nostra societat una nova orientació educativa interrelacionant la creativitat de les diferents disciplines artístiques, mitjançant una programació unitària i harmònica en el marc de la diversitat.

Presentació

1.- Exposició escultòrica en fusta tallada:

Obra representativa de la Roda dels 4 elements (Terra, Aigua, Aire i Foc), emmarcant la diversitat dels pobles de la Terra.

L'Home Universal envoltat dels elements simbòlics tradicionals de les grans religions de la Humanitat

Home i Dona

L'espiral del Temps

L'espai buit

Tradició i Cultura

2.- Representació teatral relacionada amb el tema de l'exposició. Expressió cíclica d'una realitat temporal de la nostra existència penetrant en el misteri dels valors universals.

L'Humor, la tendresa, la sorpresa, la provocació i el surrealisme participen en una via de resolució de conflictes creativa i dinàmica.

És una obra original creada pel grup "Al Anim" de D.I.D.A.C., combinant el mim, la creació multimedia 3D, la dansa i la música en viu (instrumental i coral).

La creació de l'espectacle és el resultat d'una interrelació d'artistes de diverses nacionalitats i cultures (Austràlia, Xile, Mèxic, Argentina, Suïssa, Bèlgica, Itàlia, Rumania i Catalunya).

L'originalitat de la representació consisteix en la interacció de diverses disciplines artístiques i en la creació d'un nou llenguatge que pot ser adreçat indistintament al públic infantil o adult.

3.- "Festa del Joc". Dinamització lúdica per oferir als congressistes una experiència que promogui la creativitat i la dimensió cooperativa de la innovació pedagògica.

Convidem a una participació activa en un apropament lúdic de l'ensenyament-aprenentatge mitjançant dinàmiques-sorpresa per desvetllar valors i actituds.

Oferim també l'espectacle com a possible representació artística en el Congrés.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL Les activitats del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

TÍTULO:

Maria Ribas i Bruguera

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Inaugurat el 1994, el CCCB s'ha consolidat com un dels centres d'exposicions i d'activitats culturals més grans i dinàmics de Barcelona. La seva programació ha girat a l'entorn de les exposicions temporals, tant de producció pròpia com coproduïdes, però també, cada vegada més, a l'entorn d'una gran varietat d'activitats: des de cicles de concerts fins a noves propostes artístiques i creatives de dansa, música, vídeo, cinema, etc. A més, ofereix cada any un extens programa de conferències, debats i seminaris.

Des dels seus inicis, les activitats del CCCB s'ha agrupat en tres àrees bàsiques: la investigació, el programa d'exposicions i d'activitats, i la formació. El CCCB ha esdevingut un punt de referència i un lloc de trobada per a estudiants, investigadors i especialistes d'arreu del món, on poden reflexionar i debatre sobre els valors i els mitjans d'expressió de la cultura contemporània.

El fenomen de la ciutat contemporània, observat des de tots els angles possibles: l'urbanisme, l'art, l'arquitectura, la literatura,... Aquesta continua sent l'orientació fonamental de les exposicions del CCCB. Sovint un nom propi (un escriptor, un pintor, un col·lectiu artístic) ha esdevingut l'eix per vertebrar exposicions sobre una ciutat, i la manera de viure-la i transformar-la en objecte artístic. En altres casos, s'ha focalitzat un determinat procés social o cultural (el feixisme, la intolerància) i s'han mostrat les transformacions i les ferides que produïen en la ciutat, autèntic mirall de la història. Finalment, s'ha desenvolupat una reflexió contínua sobre Barcelona, el referent primer i més pròxim.

El CCCB també es defineix com un espai obert a totes les manifestacions ciutadanes. Entenent que la seva dimensió pública comporta un esperit de servei a la ciutat, el Centre ha esdevingut canalitzador i catalitzador de nombroses iniciatives culturals, que hi troben l'espai i el recolzament adequats. Al llarg d'aquests anys, s'han potenciat especialment festivals, activitats i formacions del món musical i de la dansa contemporània, que han apostat per fórmules artístiques innovadores.

El CCCB s'ha fet un lloc central en l'oferta cultural de Barcelona; la fidelitat del públic i el nombre d'activitats programades ho demostren. Any rera any, el conjunt d'exposicions i activitats del Centre guanyen una major presència ciutadana i, fruit de l'aposta per la diversificació, atrauen cada vegada un públic més variat i interessat en l'expressió cultural contemporània. És el centre cultural de Barcelona que rep més visitants locals, és a dir, de Barcelona i Catalunya. A diferència d'altres equipaments culturals, el centre de Cultura Contemporània pretén arrelar en el seu entorn, aportant valors de cohesió, articulació i renovació social. El CCCB és conscient de la importància de crear hàbits culturals entre la població local, conformar senyals d'identificació col·lectiva i establir canals de comunicació i plataformes d'expressió per a les iniciatives de col·lectius artístics diversos.

L'oferta cultural del CCCB per al món escolar ha hagut d'adaptar-se a les noves perspectives d'organització del treball a les escoles, formulant propostes educatives amb continguts nous, sense renunciar a allò que defineix el Centre: uns recursos expositius poderosos, un discurs rigorós i matisat, la presència de les reflexions més actuals i compromeses, el contacte directe amb l'artista o l'investigadors, etc, a través de visites lliures a l'exposició, visites comentades, sessions de treball i tallers, que giren entorn a dos temàtiques principals: Llenguatges del segle XX i La ciutat sostenible. El programa d'itineraris *Barcelona. Ciutat, ciutats*, s'ha consolidat com a oferta escolar i també familiar, amb recorreguts que tenen com a objectiu mostrar les transformacions actuals de la ciutat i les seves expectatives.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL LA LUDOTECA OLZINELLES, UN PROJECTE EDUCATIU A TRAVÉS DEL JOC I
TÍTULO: LA JOGUINA.

AUTOR/S Equip d'educadors/es de la Ludoteca Olzinelles : Gemma
AUTOR/ES: Merodio López, Glòria Calvo Ponce, Yolanda Moliner Benedí,
 Anna Mª Barnés Guillén, Jose Romero Moreda

CENTRE O INSTITUCIÓ LUDOTECA OLZINELLES
CENTRO O INSTITUCIÓN: Barcelona

RESUM
RESUMEN:

La Ludoteca Olzinelles és un equipament municipal del Districte III (Sants-Montjuïc) de l'Ajuntament de Barcelona. Està situada al barri de la Bordeta, compta amb onze anys de funcionament i està adreçada a la població infantil entre els 0 i els 13 anys.

És un projecte educatiu que s'emmarca en l'àmbit de l'anomenada educació no-formal i que parteix d'una concepció globalitzadora en la manera d'entendre la intervenció educativa.

Aquest concepte de globalització té una doble vessant. Per una banda, la de la concepció de l'infant en la seva totalitat i per l'altra la d'aglutinar en la tasca educativa tots els agents socialitzadors més propers als infants (la família, l'escola, el barri,...). Tot això implica veure l'infant com a ciutadà de ple dret, és a dir, com portador de drets i deures, l'exercici dels quals necessita, perquè es facin possibles, de la implicació dels adults.

Ahora, implica també la concepció de l'infant com a ésser social, és a dir, pertanyent a una comunitat. Això fa que aquest projecte de Ludoteca es defineixi, necessàriament, com context educatiu en interrelació amb l'entorn mitjançant xarxes de comunicació i intercanvi amb els altres contextos del territori.

L'eix vertebrador d'aquesta intervenció educativa és el joc lliure, entès com un dels fets més naturals i espontanis que es donen en l'infant.

Una de les característiques més definitòries de la Ludoteca Olzinelles és la flexibilitat, flexibilitat que està implícita en el mateix concepte de "ludoteca" i que parteix també de la voluntat explícita de bastir un projecte educatiu que resulti fàcilment adaptable a una societat dinàmica, canviant i que doni resposta a les noves necessitats emergents dels infants i de les seves famílies amb l'objectiu de ser un servei de qualitat per a la comunitat.

Amb aquesta comunicació, doncs, es pretén mostrar com a partir d'un projecte basat en l'educació a través del joc i la juguina que està adreçat als infants, es poden incloure tots els agents socialitzadors que li són més propers, establint xarxes de comunicació i canals de participació amb les famílies, amb els mestres i amb altres adults referents de la comunitat. per tal de ser un referent d'infància en el territori.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona

7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona

7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TITOL LA MÚSICA MEDITERRÁNEA EN LA ESCUELA

TÍTULO:

ANTONIO UREÑA GARCIA

AUTOR/S

AUTOR/ES:

ASOCIACIÓN "ESPACIO CULTURAL"

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

Madrid

RESUM

RESUMEN:

La importancia de la introducción en la escuela de esta forma de hacer música viene justificada por la presencia en los centros educativos de niños y niñas de origen Mediterráneo – Magrebi - o del resto de África así como de minorías culturales más próximas al entorno cultural Mediterráneo que al Atlántico: es el caso de la etnia gitana. Debemos conceder un importante peso específico en el currículo a sus manifestaciones culturales, siendo entonces la "Música Mediterránea" un importante medio para llegar a un currículo integrado.

En sus orígenes, el concepto de Música Mediterránea aparece ligado al movimiento "nova canço" de marcado carácter antifranquista en cuanto a la reivindicación de las propias señas de identidad de Cataluña, pudiendo encontrar en los primeros trabajos de María del Mar Bonet o Marina Rossell canciones de clara procedencia tradicional.

Sin embargo, en la actualidad, podemos encontrar en los trabajos de alguno de los artistas en activo que pertenecieron al movimiento musical señalado en las primeras líneas, estas influencias de la música tradicional como una impregnación general en cuanto a instrumentos, ritmos, inspiraciones melódicas o armónicas basadas en el patrimonio sonoro de los diversos pueblos y culturas del área mediterránea - Grecia, los países del Magret o Turquía - que se mezclan con la propia tradición musical de los países catalanes, todo ello en un contexto de canción de autor; aspecto este último que señala claras diferencias con otros movimientos basados igualmente en la música tradicional; por ejemplo, la denominada "Música Atlántica" con la que tiene múltiples puntos en común pero discrepa en un aspecto fundamental: mientras la que la nos ocupa desde estas líneas nos emparenta con los pueblos del Norte de Africa y los de la Europa de segunda velocidad hablándonos de la riqueza del multiculturalismo y favorece un sentimiento intercultural con esos pueblos a los que Europa cierra sus puertas, aquella nos identifica no con esas culturas ajenas o de menor rango en el fenómeno de la Europa de las naciones, sino a las de la primera.

Pero el concepto que en la actualidad debemos de manejar debe ser mucho más amplio. Así, cuando hablamos de Música Mediterránea no podemos excluir al propio "flamenco", donde encontramos prestancias de origen oriental llegadas a través del Mediterráneo junto a relaciones con la música del Caribe: los llamados cantes de ida y vuelta. Dentro de este parentesco, la música de Las Antillas - las propias habaneras - son un ejemplo de la fusión de orígenes y culturas que podemos encontrar en la Música a la que dedicamos esta comunicación, cuya presencia en la escuela se justifica con la necesidad introducir en nuestras prácticas elementos que potencien las relaciones de integración.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **El museu i la seva incidència a la ciutat: una eina de formació continuada**

TÍTULO:

Grup de Difusió de l'Associació de Museòlegs de Catalunya

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Associació de Museòlegs de Catalunya

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Selecció de propostes educatives promogudes des dels museus i que tinguin abast a nivell de ciutat. La selecció es farà entre les propostes presentades pels socis de l'Associació de Museòlegs de Catalunya, que aplega més de 200 professionals de museus catalans. La tria es farà en funció de la seva originalitat, repercussió i qualitat pedagògica; es donarà relleu a aquelles propostes d'altres ciutats (i que, per tant, no han estat recollides en la fase prèvia del congrés) i que podrien ser extrapolables al cas de Barcelona.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **Museus i acció educativa: Québec i Barcelona, comparació de dues realitats**
TÍTULO:

AUTOR/S   **Montserrat López Tolosana. ARTImetria (Barcelona).**
AUTOR/ES: **[Michel Allard. Université de Québec à Montréal (Canadà).]**

CENTRE O INSTITUCIÓ   **ARTImetria**
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

Sovint sentim que hi ha moltes similituds entre la província de Québec al Canadà i Catalunya. Aquesta comunicació pretén fer una comparació entre el model museològic de la ciutat de Québec i el de Barcelona, especialment pel que fa al concepte d'educació. El model québequès ha esdevingut un referent internacional de treball amb la comunitat, mitjançant el model que s'ha anomenat "museu de societat". ARTImetria, empresa dedicada a l'assessorament en matèria cultural, treballa habitualment amb equipaments de la ciutat de Barcelona i manté contactes permanents amb el Québec, la qual cosa li permet arribar a anàlisis interessants sobre la realitat educativo-museal de totes dues ciutats.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **Els experiments amb temps real a les classes de Ciències: una experiència per**
TÍTULO: **integrar alumnes d'ESO.**

AUTOR/S   **Ramon Gómez, Miquel Muñoz, Roser Pintó.**
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ   **Didàctica de les matemàtiques i de les ciències experimentals.**
CENTRO O INSTITUCIÓN: **Universitat Autònoma de Barcelona.**

RESUM
RESUMEN:

És de molts acceptats que la incorporació dels ciutadans a la societat de la Informació no ha de produir-se de forma que els medis tecnològics dominin als individus de tal manera que es trobin desarmats i sense capacitat de donar resposta crítica a les propostes que del seu ús se'n deriven. El mestratge de les eines informàtiques és essencial per aquest domini. A les escoles, sovint el mestratge de tals eines s'està fomentant de forma aïllada de les matèries escolars i utilitzant molt poques de les seves potencialitats.

Per altra part, una de les activitats escolars que millor podria integrar els alumnes de diferents ritmes d'aprenentatge com és el treball experimental en Ciències sol realitzar-se amb medis molt rudimentaris. A més a l'ensenyament de les Ciències per nivells elementals cal posar més l'accent en el treball experimental que en explicacions verbals que resulten desintegradores per alumnes amb poc domini de la llengua del país.

En aquest Congrés desitgem exposar l'experiència pedagògica, portada a terme en diverses escoles, del treball experimental en el que senzills sensors acoplats a ordinadors permeten prendre dades en temps reals amb gran precisió i ajuden a que els alumnes sense facilitat per expressar-se i alumnes de diversos ritmes d'aprenentatge realitzin un treball experimental de qualitat i engrescador.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **PROGRAMA PER A LA PREVENCIÓ I MILLORA DE LA SALUT MENTAL DELS**
TÍTULO: **ALUMNES**

AUTOR/S   **Ferran Salmurri, Sònia Tello, Neus Blanxer, Marta de la Fuente**
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ   **Secció de Psiquiatria Infantil o Juvenil.**
CENTRO O INSTITUCIÓN: **Hospital Clínic de Barcelona**

RESUM
RESUMEN:

FONAMENTS:

Es parteix de la hipòtesi que l'entrenament i adquisició d'habilitats socials, d'interacció i d'autocontrol emocional, així com, de certs valors en la població general - no clínica - actua com a milloradora de la salut mental dels subjectes.

OBJECTIUS:

1. Millora dels recursos i estratègies conductuals, cognitives, emocionals i d'interacció social en els professors (a fi de controlar l'estrès laboral i reduir la simptomatologia psicopatològica) i dels alumnes (amb la fi d'aconseguir més alta autoestima, més autocontrol personal, un millor estil cognitiu, una relació social més adaptada i una disminució del risc psicopatològic).
2. Validació del programa d'intervenció, per a la seva possible aplicació a escala comunitària.

MÈTODE:

S'intervé en una escola pública de Barcelona i es procedeix a l'entrenament del programa per a professors al llarg d'un any. En el següent curs, mitjançant el professorat es procedeix a l'entrenament d'alumnes de l'escola. S'avaluen tant alumnes (50 de 3r. de primària) com professors (25 de tots els nivells de l'escola). En una primera fase, es realitzen tres avaluacions mitjançant qüestionaris abans, durant i després de les intervencions. Les mateixes avaluacions es realitzen en altres escoles en les que no hi ha intervenció, sent aquest el grup de comparació.

RESULTATS:

Actualment ens trobem en la fase mitja de la intervenció. La participació del professorat en el programa ha estat quasi unànim (25/29). La col.laboració de pares i d'alumnes ha estat del 100%.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL FACTORS EXPLICATIUS DE L'ABANDONAMENT ESCOLAR A LLEIDA

TÍTULO:

Maria González /Núria Llevot /Ma Pilar Navarro

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Departament de Pedagogia i Psicologia. Universitat de Lleida
 (àrea de teoria i història de l'educació)

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

El present pòster a partir de diferents estudis realitzats sobre l'abandonament escolar pretén reflexionar sobre l'opinió de 100 joves (en edats compreses entre 12 i 23 anys, concretament 38 noies i 62 nois) de Lleida que han deixat el sistema educatiu abans d'acabar l'escolaritat obligatòria (16 anys) mitjançant la utilització d'un qüestionari complimentat aquest novembre anterior amb 58 preguntes sobre els motius que els han conduït a fer-ho.

Actualment l'escola té "l'encàrrec bàsic de proporcionar als nens i les nenes, als joves d'un i altre sexe, una formació plena que els permeti conformar la seva pròpia i essencial identitat, així com de construir una concepció d'aquesta que n'integri al mateix temps el coneixement i la valoració ètica i moral. Aquesta formació plena ha d'anar adreçada al desenvolupament de la seva capacitat d'exercir, de manera crítica i en una societat axiològicament plural, la llibertat, la tolerància i la solidaritat." (LOGSE 1/1990) En la nostra societat científico-tècnica veïna a l'any 2000, aquest procés de socialització i d'aprenentatge rau en la institució escolar, per això és tant important vetllar aquest fenomen originat per circumstàncies molt diverses i les possibles repercussions futures (Casas 1994).

Una investigació de Violette a Quebec (1991) mitjançant una enquesta entre 913 absentistes. Les conclusions del seu estudi indiquen que, encara que hi hagi diferents factors exteriors, les dificultats escolars constitueixen un dels aspectes que més influeixen per deixar els estudis. Tant l'actitud del professorat cap als alumnes i el seu treball com també de la qualitat d'educació que han rebut. Un altre dels factors claus és el tipus de matèries que cursaven en el moment de deixar els estudis.

Per altra banda, Svec (1990) i Maltais (1991) mostren que l'abandonament no està sempre lligat a les dificultats escolars. En la recensió dels escrits de Svec (1990) s'entreveu que els absentistes demostren que en els resultats escolars són similars a d'altres alumnes, però que difereixen en els seus comportaments socials i en la seva percepció de la injustícia escolar. Maltais (1991) veu un punt de connexió entre l'abandonament escolar i l'atur i, per a ell les causes d'abandonament són múltiples: una societat plena de valors materialistes, la mutació brutal de la família, el rol que juguen els professors i el poc reconeixement dels pares cap a la institució educativa.

Els resultats del nostre buidat assenyalen que han deixat la institució escolar per que han perdut el gust per estudiar i que ells atribueixen la culpa d'això a raons lligades a l'escola. A nivell d'organització escolar, el passatge "primària-secundària" és una etapa determinant que cal també analitzar.

Com a conclusions s'apunten alguns dels canvis que l'haurien de transformar.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL "UN SIMBÓLICO ÁRBOL, UN CENTRO ESCOLAR, UNA CIUDAD..."

TÍTULO:

Mª Luisa López García

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Institución Grupo Riansares Encina

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

El triple título de la presente comunicación responde a un Proyecto educativo-multidisciplinar-ecológico, realizado en un Centro escolar de Bachillerato, que por sus características puede ser un trabajo muy adecuado para la presentación de dicha experiencia en el Congreso: "Proyecto educativo de Ciudad"

Se expondrán sólo los aspectos ecológicos que atañen directamente al ámbito urbano que se han desarrollado en dicho Proyecto, que tuvo como eje a uno de nuestros emblemáticos árboles: LA ENCINA. El Centro escolar con este proyecto encontró el aire de la calle y del entorno urbano, porque abrió sus puertas y se hizo ciudad ...

El Centro escolar, realmente, "construyó una ciudad educativa, ecológica", durante algún tiempo, porque implicó en su Proyecto a las instituciones educativas locales:

- El Centro de profesores, que valoró como de "Innovación educativa" por romper los moldes del aula
- Los otros Centros docentes se movilizaron y la participación en algunas actividades fue muy alta.
- Pero también se extendió a otros muchos Centros docentes de España, a la Dirección provincial de Educación y Cultura, Comunidad Autónoma, Ministerio de Educación y Cultura.

Además el Centro "construyó ciudad educativa-ecológica" con otros estamentos sociales de la localidad:

- El Ayuntamiento prestó su apoyo y su ayuda tanto económica como estructural: Casa de la cultura, biblioteca, medios de comunicación .... y personal: asistencia a actos públicos...
- La población cooperó aportando tradiciones y leyendas y complacida y participó en ferias y fiestas ilicéneas.
- Las asociaciones ecológicas locales -y de otras poblaciones- "nos echaron una mano", y las asociaciones de agricultores y ganaderos recibieron un poster; también el MOPU colaboró y así se hizo realidad el Proyecto ENCINA, en el que se trabajó durante cinco cursos consecutivos con una alta participación del profesorado y del alumnado, que llegó a ser realizado como PROYECTO SOCIO-AMBIENTAL DEL CENTRO y que propició no sólo unos conocimientos y unas estrategias metodológicas sino que favoreció una amplia y fructífera convivencia en todos los ámbitos, que se implicaron.

Y además porque se hizo realidad el proyecto ENCINA de forma creativa y dinámica, pues se aspiraba a una educación de calidad, se hizo a su vez educación integral al proponer actividades desde todas las Áreas del conocimiento: botánica, ecológica, histórica, artística, geográfica, toponímica, antroponímica, religiosa, étnica, heráldica, filatélica, literaria, filosófica, filológica, gimnástica, nutritiva, folklórica, noble, popular ...

Estas múltiples actividades se desarrollaron en diversos ámbitos: aulas, laboratorios y campo, pero también en bibliotecas, plazas, calles, casa de la Cultura ...

Dos importantes observaciones finales pueden ayudar a valorar el Proyecto-experiencia que se desea presentar:

Si no es frecuente que se desarrolle un Proyecto multidisciplinar-ecológico en un Centro público con tan alta participación propia y tanta colaboración "ciudadana" y durante tanto tiempo, menos frecuente es el que el Proyecto se lleve hasta el final y sea publicado: este hecho también se ha conseguido con ayuda económica de diversas entidades, y porque el profesorado participante cree que "La educación es la clave", presentará el Proyecto total en este Congreso.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **La Funció social de l'Escola de Dansa**

TÍTULO:

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

La Dansa al nostre país està present en tots els seus estils des de les formes més populars i tradicionals, fins les més vanguardistes, formant part del nostre entramat socio-cultural.

Per alguns, la Dansa està explícita en la seva vida d'una manera lúdica, per altres és una forma de vida i esdevé la seva professió.

La Dansa és una eina important en la formació de l'ésser humà ja que li permet aprofundir en el coneixement del seu propi cos, estimulant la creativitat, sensibilitat, coordinació, etc.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL **FORMACIÓ I EDUCACIÓ PERMANENT**

TÍTULO:

Àngel Marzo

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Saó, Formació i Educació Permanent

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

El concepte d'educació als inicis del segle XXI no es restringeix a l'educació dels infants i dels joves. En aquest moments milers de persones de totes les edats i sectors socials participen en activitats educatives i formatives perquè veuen l'educació com una eina de construcció personal i col·lectiva.

A més l'acció educativa ha esdevingut una eina fonamental de sectors d'activitat i de propostes molt diverses. Des de la cultura, el treball, l'àmbit de la salut, del medi ambient o el de la integració social es fan propostes de formació i educació.

La ciutat, el barri, el territori concret suposa un espai físic i relacional sobre el que es formulen moltes d'aquestes propostes. I especialment quan parlem de l'educació de base i de l'educació comunitària la ciutat, el municipi suposa un element de referència i d'articulació de les propostes educatives.

Després de 20 anys d'ajuntaments democràtics hem desenvolupat experiències que ens permeten parlar d'una educació comunitària com a un element de cohesió social. Que permeten a les persones amb més dificultats de mobilitat per raons físiques o socials establir els nexes que els hi permetran desenvolupar-se plenament en el seu entorn. Problemàtiques socials com l'atur, la marginació, els efectes de les drogues o determinades malalties, ... necessiten ser abordades a prop del ciutadà i la ciutadana. L'educació comunitària ofereix les eines que permeten a moltes persones refer els seus lligams socials i així serveixen de pont per a noves propostes educatives o socials. Parlem d'una educació i una formació que doni respostes a les necessitats concretes del les persones i per tant que, comptant amb els recursos existents, formulin propostes innovadores per la realitat social de cada moment.

Amb l'experiència que presentem recollirem, tot partint de diferents actuacions educatives amb joves i adults a Barcelona, els aspectes fonamentals sobre els que entenem que es basa una educació comunitària pel futur proper.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL UN CAMÍ CAP A L'ESCOLA COEDUCATIVA.

TÍTULO:

Amparo Tomé.
 Coordinadora del Programa Dona.

AUTOR/S
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

Institut de Ciències de l'Educació
Universitat Autònoma de Barcelona

RESUM
RESUMEN:

L'equip de coeducació, projecte dona i educació, Grup de Recerca en Educació, Ciutadania/Cultura i Societat, etc. de l'ICE de la UAB, ha experimentat una sèrie d'estratègies per avançar cap a l'escola coeducativa a partir de la realitat concreta d'un centre.

Vista en conjunt, aquesta estratègia consta de tres passos: el diagnòstic, la preparació dels agents de canvi i la recerca-acció.

A hores d'ara han acabat experiències que han seguit els tres passos amb el professorat de primària i amb les AMPAs; per diverses raons no ha estat possible seguir un procediment tan pautat amb el professorat de secundària, però s'han dut a terme estudis de diagnòstic i activitats de preparació.

Algunes conclusions d'aquestes experiències:

A hores d'ara la coeducació segueix essent un ideal que les escoles catalanes i espanyoles no compleixen. no obstant això, és possible assenyalar alguns camins cap a l'escola coeducativa.

No cal oblidar que el professorat necessita materials i ajuts concrets per reorientar la pràctica quotidiana d'aula. En aquest sentit val la pena recordar la recerca efectuada en el camp del desenvolupament curricular al llarg dels últims anys: Conocimiento del Medio, Educación Afectivo-Sexual, Quaderns de Coeducació...

El camí que proposa el GC/DE/GRECS de l'ICE de la UAB vol ser complementari. Més enllà de les solucions individuals, necessàries erò insuficients, els veritables canvis es poden iniciar si s'aconsegueix que uns grups d'educadors/es es converteixen en veritables agents socials per la via de la recerca participativa. Aquests grups poden tenir prou capacitat per transformar els seus propis centres i proposar nous mètodes que eixamplin el radi de l'acció coeducativa.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **COMUNICAR DINS LA FAMÍLIA PER EDUCAR EL NEN SORD**

TÍTULO:

AUTOR/S   **Conxita Leal i Tort, Associació de Pares de Nens Sords de Catalunya**
AUTOR/ES: **(APANSCE).**

Encarna Muñoz, Federació de Sords de Catalunya.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

Durant els primers anys de la vida d'un infant és fonamental la fluïdesa en la comunicació entre el nen i els seus pares. Una bona comunicació permet el nen conèixer el seu entorn i comprendre el món que el rodeja i facilita el desenvolupament intel·lectual posterior.

Aquesta comunicació fluida dins la família és difícil d'aconseguir en el cas del nen sord ja que el 95% dels nens sords tenen pares oïdors i han d'aprendre a comunicar-se amb el seu fill/a.

La llengua de signes, que de forma creixent els nens sords utilitzen a les escoles juntament amb la llengua oral, permet als pares establir la comunicació desitjada però l'han d'aprendre.

Amb aquest objectiu l'Associació de pares de nens sords de Catalunya, en col·laboració amb la Federació de Sords de Catalunya ha posat en marxa el projecte "Comunicar dins la família" amb finançament de la Comunitat Europea. El projecte preveu cursos de llengua de signes per les famílies, elaboració de materials i activitats complementàries.

Durant el curs 97/98 es van organitzar 11 cursos de llengua de signes amb 212 persones inscrites de 92 famílies de nens sords. El projecte va contractar a 10 professors sords de llengua de signes. Els cursos anaven destinats a pares, avis, germans oïdors i nens sords que no coneixien la llengua de signes. A demanda dels pares, es va organitzar també un curs per joves sords de 15 a 20 anys. Quatre dels cursos es van fer en comarques fora de Barcelona.

Els cursos s'han repetit el curs 98/99 amb un augment del 20% en el nombre d'inscripcions.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL "ASTEROIDE B-612"

TÍTULO:

Xosé Manuel Rodríguez-Abella Gómez

AUTOR/S

Beatriz Varela Morales

AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

Ayuntamiento de Santiago de Compostela
Departamento de Educación y Centros Socioculturales

RESUM

RESUMEN:

El proceso de crecimiento de la ciudad de Santiago en los últimos años, unido a la celebración de importantes eventos culturales propició que el ayuntamiento promoviera un programa de intervención cultural, no solo con propuestas propias sino como resultado del consenso y la colaboración con otras instituciones públicas y con entidades privadas, colectivos y asociaciones de la ciudad con el objetivo de que esta transformación ligara la celebración de grandes eventos con la implicación de distintos sectores de la sociedad civil. De esta manera el programa cultural puesto en marcha por el ayuntamiento con motivo del Año Santo de 1993 "Compostela 93", propició la emergencia de distintos procesos de creación y de innovación cultural. El ayuntamiento, mediante fórmulas diversas, apoyó el desarrollo de iniciativas de entidades privadas en las artes escénicas, las artes plásticas, el audiovisual, el libro, la música, el patrimonio, pero también quiso trabajar conjuntamente, acercando y coordinando recursos.

Una experiencia especialmente innovadora es la que da título a esta comunicación, y tiene que ver con el diseño y el desarrollo de un programa educativo cultural a través del Departamento de Educación del Ayuntamiento de Santiago y una empresa privada de servicios artísticos "A Nasa" conocido como "Asteroide B-612". Este programa da continuidad a diferentes colaboraciones ya experimentadas en años anteriores con esta empresa de iniciativas culturales.

El programa que se expone de manera sintética a la espera de una posterior exposición más amplia, abarca propuestas diversas con el objetivo de acercar a los más jóvenes al arte y fomentar la creatividad entre el público infantil mediante fórmulas diversas -representaciones teatrales, espectáculos multidisciplinares, concurso de montajes teatrales y actividades de animación- referidas a distintas representaciones artísticas como el teatro, las artes plásticas, la música, el cómic, los cuentos, etc.

"Asteroide B-612" toma su título de la obra de Saint Exupéry *El Principito* por lo que todas las actividades tienen este texto como elemento conductor con el objetivo de recrear una aventura espacial que recorre mundos diversos: los mundos del arte.

Las acciones del programa se resumen así:

1. "ASTEROIDE B-612: SATÉLITE SATURNO". Representaciones teatrales para el público infantil.

El objetivo de esta actividad es favorecer el acercamiento al mundo del teatro, fomentar la participación y estimular la imaginación.

2. "ASTEROIDE B-612: SATÉLITE SATURNO". Representaciones teatrales para escolares.

Aprovechando la presencia de los grupos de teatro en la Sala Nasa para las funciones dominicales y con el objetivo de rentabilizar la estancia de los grupos en la ciudad se ofrecen representaciones teatrales los lunes en horario escolar mediante convocatoria abierta a todos los centros de enseñanza del municipio y de la comarca.

3. "ASTEROIDE B-612: LLUVIA DE METEORITOS". Espectáculos Multidisciplinares.

Es una propuesta que pretende integrar diferentes manifestaciones artísticas -teatro, artes plásticas, música, cómic, cuentacuentos, etc.- con la pretensión de estimular la capacidad creativa y la espontaneidad de los participantes. Con la motivación creada alrededor de un viaje espacial -que tiene por hilo conductor las propias aventuras del Principito-, en la que se van encontrando *meteoritos* (artistas invitados que varían a lo largo de las sesiones), creadores en los ámbitos más diversos: cuentacuentos, músicos, magos, malabaristas, actores e actrices, payasos/as, pintores/as, escultores/as...

4. "ASTEROIDE B-612: CONSTELACIÓN ANDRÓMENA". Concurso de montajes teatrales.

Realización de un montaje teatral a partir de la adaptación de un libro escogido de entre una selección de literatura infantil y juvenil facilitada por el Departamento de Educación del Ayuntamiento de Santiago y por editoriales gallegas (Edicións Xerais de Galicia, Edicións Sotelo Blanco, Editorial Galaxia, Edicións A Nosa Terra, Edicións do Castro), colaboradoras en diferentes propuestas de promoción del libro y de la lectura. Estos montajes son representados por los distintos colegios en una propuesta de intercambio entere centros y escolares participantes.

5. "ASTEROIDE B-612: CIBERFOGUETESS". Actividades de animación.

Este apartado del programa desarrolla diversas acciones en calles, plazas y en otros contenedores culturales de la ciudad. Se toman como referencia cuentos, historias populares o tradiciones para la realización de los juegos dramatizados, incidiendo de una manera especial en los elementos de identidad de la cultura de Galicia

6. "ASTEROIDE B-612: TRIPULANTIÑOS".

Los participantes de las diferentes actividades que comprenden el programa constituyen un club de socios "os tripulantiños" que les permite acceder a determinadas propuestas que tienen como objetivo crear un espacio más estable y unas posibilidades de relación que los identifique con este programa, proyectando esta iniciativa a diferentes épocas del año con nuevas y originales propuestas.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL CONEIXEMENT DE L'ENTORN PROPER. EDUCACIÓ, ECOSISTEMA URBÀ I
TÍTULO: QUALITAT DE VIDA.

AUTOR/S
AUTOR/ES:

Mª Pilar Closes Vendrell, Pilar Esteban Moreno, Isabel Ferreros Fauquer, Glòria Lete Guillem, Isabel Lloret Llinares, Àngels Miralves Simó, Teresa Oncins Cubeles, Isabel Pàmies Morera, Nieves Pedrajs Ruiz-Amores, **Núria Roca Antonio**, Carmina Sebé Co, Paquita Vallès Cusco, Carme Valls López, Lourdes Vallvé Cordoní, Claudia Violan Hoz

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

CEIP M Parc del Guinardó

RESUM
RESUMEN:

En motiu de la celebració del 75è aniversari, aquest curs 98-99, vam creure important i necessari portar a terme un treball interdisciplinari en el que intervinguessin, principalment, matèries com el coneixement del medi natural i social, llengua, plàstica i música, sobre l'entorn més immediat. És a dir:

- L'escola
- El parc i
- El barri

Tots els treballs realitzats han quedat recollits en plafons que ens han permès exposar-los en diferents zones de l'escola amb la finalitat que tot l'alumnat fos particip no solament del seu treball sinó també del realitzat pels companys dels altres nivells, a l'hora que quedava obert al pares i ex-alumnes que, amb motiu de la celebració, visitessin l'escola.

Tots els alumnes hi participen. Cadascun al i en el seu nivell.

- Educació infantil, segon cicle: Treball del pati del sorral
- Cicle Inicial, 1er i 2on nivell: Estudi dels arbres de l'escola
- Cicle Mitjà, 1er i 2on nivell: Estudi del parc del Guinardó
- Cicle Superior, 1er i 2on nivell: Breu història del Guinardó i itinerari pel barri.
- Treball plàstic: Expressar l'entorn a partir de diferents tècniques.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL L'ESCOLA SOSTENIBLE PER A UNA SOCIETAT SOSTENIBLE
TÍTULO:

AUTOR/S Jubierre, Mercè; Gómez, Maria Dolors; Gómez, Pilar; Sanz, Maria Mercè;
AUTOR/ES: Saura, Carles; Via, Antònia

CENTRE O INSTITUCIÓ IESM Narcís Monturiol
CENTRO O INSTITUCIÓN: Barcelona

RESUM
RESUMEN:

Amb aquesta comunicació volem descriure els primers resultats d'una experiència d'Educació Ambiental que s'està desenvolupant a l'Institut d'Ensenyament Secundari Municipal Narcís Monturiol de Barcelona. Aquesta consisteix en el desenvolupament d'una sèrie d'activitats que persegueixen tres tipus de finalitats, en concret:

- Implantar un Sistema de Gestió Mediambiental que d'una forma progressiva adapti la l'actuació quotidiana del centre a criteris de sostenibilitat.
- Consolidar elements d'Educació Ambiental en els Projectes Educatiu i Curricular del centre, i
- Participar i comprometre's amb l'esdevenir ambiental de l'entorn proper i llunyà intentant incidir en la seva millora en coherència amb els principis de sostenibilitat.

En el fons del projecte planegen dues idees bàsiques. La primera fa referència a la pròpia naturalesa de l'educació ambiental, en el convenciment de que un procés educatiu d'aquesta mena precisa no només de la implicació del personal docent sinó sobretot de la comunitat educativa en el seu conjunt. Si l'Educació Ambiental ha de capacitar a la població per a la participació en l'esdevenir ambiental de l'entorn, la promoció de habilitats i dels valors democràtics basats en la discussió, el conflicte, el consens, la negociació i l'acord és fonamental. La segona idea motriu deriva de la necessitat de superar un cert immobilisme que sorgeix de la impotència de l'alumne davant del deteriorament mediambiental actual tant a l'esfera local com a la global.

Sota aquesta perspectiva es descriuen els principis, la composició i la organització de la comissió d'ambientalització del nostre centre així com les tasques realitzades i en curs de cadascun dels grups de treball que conformen aquesta comissió. Pel que fa a la gestió mediambiental es descriu el sistema de gestió mediambiental EMAS (Environmental Management and Audit System) de la Unió Europea que s'ha adoptat com a referent seguint la seva proposta metodològica. Es descriuen també els resultats de l'avaluació inicial de l'estat mediambiental del centre i les tasques realitzades per tal de definir un Manual de Gestió Ambiental. Entre els aspectes de gestió es destaquen en aquesta comunicació la gestió de residus tant dels banals com dels que es generen en els laboratoris del centre que presenten una intensa activitat derivada de la formació professional en el camp de la química. Pels aspectes d'ambientalització curricular s'ha iniciat un procés de reflexió i determinades iniciatives en aquesta direcció. Per últim es descriuen algunes de les activitats de comunicació interna i externa realitzades fins aquests moments.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL ESCOLA VIVER CASTELL DE SANT FOIX

TÍTULO:

M. Mercè Escarré i Reig. Directora

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Escola Viver Castell de Sant Foix

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

L'Escola-Viver "Castell de Sant Foix" és un centre educatiu que pertany a l'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona.

Comença a funcionar el curs 1976-77. El nivell educatiu que acull l'Escola - Viver actualment és el de Formació Professional Adaptada, i programes de Garantia Social, en l'especialització de jardineria i horticultura ornamental.

El programa de Formació Professional Adaptada atén alumnes de 16 a 20 anys amb necessitats educatives especials, i els programes de Garantia Social atén a nois i noies fins a 25 anys i que no han assolit els objectius de l'educació secundària obligatòria.

L'objectiu final del procés educatiu és procurar la integració socio-laboral d'aquests nois i noies a través i fonamentalmen de la preparació per al món laboral.

L'entorn geogràfic on està ubicada l'Escola-Viver, a Santa Maria de Martorelles, afavoreix i facilita el desenvolupament dels nostres alumnes i el poder dur a terme les activitats pròpies de la jardineria i l'horticultura ornamental.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL LA PARTICIPACIÓ DELS ALUMNES EN L'AVALUACIÓ.

TÍTULO:

NEUS ESCOFET / RAFAEL OJEDA

AUTOR/S

AUTOR/ES:

S.E.S.M. BOSC DE MONTJUÏC

Barcelona

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

En els Projectes Educatius dels nostres Centres Públics hi figura en un lloc rellevant, el propòsit d'educar per la democràcia i per la participació. També en els Projectes Curriculars de les diferents àrees que s'imparteixen a l'ensenyament secundari, es contempla com un tema transversal l'educació en aquests valors. Educar per la democràcia i la participació es refereix a totes les facetes i àmbits de la vida escolar.

L'experiència que nosaltres presentem correspon a la participació a l'aula, ja que és bàsicament en ella on ens proposem ensenyar als nois i noies a participar. L'experiència és fonamenta en una metodologia de treball i d'organització de l'aula que pressuposa la participació dels alumnes.

Per articular mecanismes que possibilitin la participació d'alumnes, cal crear situacions concretes que desenvolupin actituds de participació en tots els nois i noies. Nosaltres hem tingut la possibilitat i la sort de participar com a centre coordinador en un projecte Europeu Sòcrates/Comenius. El tema del Projecte és l'avaluació a l'Ensenyament Secundari Obligatori.

La concreció d'aquest tema, consisteix en què els alumnes dels diferents centres participants, s'intercanvien treballs, relacionats amb activitats d'ensenyament-aprenentatge, que realitzen nois i noies de la mateixa edat, amb la finalitat d'avaluar-se mútuament. No es tracta en cap moment de posar notes, sinó d'avaluar a partir de ressaltar el que està ben fet, de detectar els possibles errors, de proposar maneres de rectificar els errors, de millorar i en definitiva de compartir uns mateixos treballs.

Nosaltres pensem que fer que els nois i noies siguin capaços d'avaluar el seus aprenentatges, és una manera d'ensenyar-los a participar, a decidir conjuntament, a prendre acords, a tenir criteris d'avaluació i a discutir-los. La dificultat està en trobar les estratègies adequades per a fer realitat la participació dels alumnes, per a fer realitat la seva implicació en establir les normes i en definitiva que siguin ells mateixos els qui regulin el seu procés d'aprenentatge. L'experiència, d'àmbit escolar, que exposem en aquesta ponència, té com a finalitat aconseguir l'objectiu de participació, de responsabilitat i de compromís.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **Barcelona a l'escola**
TÍTULO:

AUTOR/S   **Antònia Hernández.**
AUTOR/ES: **Programa de Coneixement de la Ciutat. Institut d'Educació de Barcelona**

CENTRE O INSTITUCIÓ   **Consell de Coordinació Pedagògica**
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

El Consell de Coordinació Pedagògica, impulsat per l'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, és una plataforma de coordinació d'institucions i entitats ciutadanes que ofereixen programes educatius per a escolars. Institucions i entitats que, a través del Consell, articulen les seves propostes com una part del projecte educatiu de la ciutat. L'oferta educativa que integra el Programa d'Activitats Escolars constitueix una de les formes més visibles de la coresponsabilització dels agents socials amb l'escola, per aconseguir que l'educació dels nois i noies de la ciutat esdevingui un procés col·lectiu en la consolidació de l'educació per la democràcia.

Actualment formen part del Consell 54 entitats, empreses i institucions, amb una voluntat comuna de posar la ciutat a l'abast dels escolars i les escolars. Cal destacar la incorporació al Consell, ja iniciada el curs anterior, d'empreses privades que aporten places gratuïtes per participar en les seves activitats. Aquest fet permet que uns 5.000 nens i nenes i nois i noies de les zones més desfavorides de la ciutat puguin fer-ne ús.

El Consell de Coordinació Pedagògica va ser creat per Decret d'Alcaldia de 3 d'agost de 1989 amb l'objectiu de:

- coordinar les diverses entitats que ofereixen programes educatius i activitats escolars.
- facilitar la integració curricular de les ofertes educatives de les institucions ciutadanes per poder millorar els seus criteris d'actuació.
- crear canals d'informació i difusió unificats i coherents.
- crear materials didàctics que facilitin l'ús curricular de la ciutat.
- generar activitats de formació permanent per als professionals (monitors/es i mestres) que actuen en activitats escolars.

Cada curs des de l'Institut d'Educació es produeix i publica el Programa d'Activitats Escolars, eina de programació a mans dels educadors i educadores per tal d'afavorir el procés d'aprenentatge, que enguany inclou una oferta de 1.200 activitats educatives, corresponents a les 54 institucions.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **Jornades de formació i intercanvi per a associacions de pares i mares**
TÍTULO: **d'alumnes dels centres educatius.**

AUTOR/S   **Carme Ruiz, Dolors Pellisa, Laura Pérez**
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ   **Districte de Sant Andreu, Districte de Sants-Montjuïc,**
CENTRO O INSTITUCIÓN: **Districte de Sant Martí, juntament amb la FAPAC i l'Agència**
Municipal de Serveis per a les Associacions.

RESUM
RESUMEN:

Al llarg d'aquest curs, en diferents districtes de Barcelona s'han organitzat unes jornades de formació i intercanvi per a associacions de pares i mares dels centres educatius públics i privats.

L'objectiu d'aquestes jornades era oferir un espai de formació, debat i d'intercanvi d'experiències per estimular la participació de mares i pares en el si de les associacions.

L'Ajuntament de Barcelona, i en aquest cas els districtes de la ciutat, donen suport a la tasca que desenvolupen les AMPA i ofereixen al teixit associatiu un espai de reflexió i formació, materials de suport i assessorament per a la tasca que desenvolupen.

Iniciatives com aquesta ajuden a millorar la relació família-escola territori i corresponsabilitzen els diferents sectors presents en els centres en la tasca educativa que tenen.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL Cercles Virtuals

TÍTULO:

Félix Delgado Pérez

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Escola d'adults Alarona

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCION:

Mataró

RESUM

RESUMEN:

"Cercles virtuals" és un programa de treballs col.laboratius entre escoles d'adults que tenen com a base de la seva planificació i desenvolupament l'ús de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC).

Aquest programa aposta per encarar sense complexos el món que ens toca viure, tot integrant les TIC en la tasca educativa de les escoles d'adults. Pretén que l'alumne entengui l'ordinador com una eina més en la seva formació, tan natural com la pissarra, els llibres o el vídeo. I es proposa ajudar al professor a trobar els mètodes més adequats en el desenvolupament de la seva tasca educativa.

Dos trets caracteritzen els Cercles Virtuals:

- La pròpia denominació "Cercles Virtuals" evoca la proposta metodològica que trobem a Paulo Freire i Mathew Lipman, on el cercle és l'expressió bàsica i la unitat de les comunitats d'aprenentatge. Sense buscar un paral·lelisme pretencios o ingenu amb les propostes d'aquests autors, els Cercles Virtuals volen potenciar el diàleg i la comunicació creativa i crítica entre els membres de les nostres comunitats educatives.

- Els Cercles Virtuals es distancien d'una posició ingènua i autocomplaent davant les Noves Tecnologies de la Informació i Comunicació i promouen una actitud de reflexió crítica, d'anàlisi i investigació sobre les noves eines, recursos i entorns que ens ofereixen.

Cercle Virtual "Refranes"

L'eix conductor d'aquest treball col.laboratiu entre diverses escoles comunicades virtualment mitjançant cables i ordinadors, han estat els refranys, unitats de comunicació senzilles però d'estructures complexes.

Cercle Virtual "El Euro"

Aquest Cercle pretén fer una tasca d'ajuda pel que fa a l'adaptació i aprenentatge del nou sistema monetari, per tal d'evitar situacions de dependència, inseguretat i por dels sectors populars.

Cercle Virtual "Palabras sin muros"

Aquest és un Cercle de comunicació entre les alumnes de l'escola d'adults del Centre Penitenciari de Dones de Barcelona i les de l'escola d'adults Alarona de Mataró.

És un cercle de comunicació vital, on les dones utilitzen els nous coneixements i habilitats de lectura i escriptura, que adquireixen a l'aula, per contar les seves vivències i expressar els seus sentiments i pensaments davant les situacions concretes i diverses.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EL CIRCO EN EL ATENEU POPULAR 9 BARRIS

TÍTULO:

Colectivo del taller de Circo - Joan López Villora

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Ateneu Popular 9 Barris

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

A partir del año 1984 se iniciaron cursillos de acrobacia y zancos para gente adulta.

En 1985 se empezó un taller abierto que se concretó en dos aspectos, uno dirigido a los niños/as del barrio con problemáticas sociales-familiares, y otro como punto de encuentro de la gente que empezaba a practicar diferentes técnicas circenses.

El funcionamiento abierto dio como frutos el acercamiento de mucha gente que más adelante formaron grupos de circo. Además de encontrar el apoyo de profesionales que empezaron a enseñar desinteresadamente, incluso profesionales extranjeros que estaban de paso por Barcelona.

Escuela de circo

Fruto de esta actividad circense, en el curso 97-98 hemos configurado la escuela de circo infantil y en el 98-99 la escuela de adultos (a partir de los 16 años).

Objetivos

Escuela Infantil:

- Iniciar en las diferentes técnicas circenses a los niños/as entre los 6 y los 14 años.
- Seguir el trabajo social con los niños/as de Nou Barris con problemáticas sociales-familiares, como una manera de interrelacionarlos con el resto de niños/as del barrio y ayudarles en su desarrollo personal.
- La actividad circense como generadora de diferentes valores que ayudan al trabajo en equipo y a la relación entre ellos/as.
- Formar la base de la futura cantera de circo en Catalunya.

Escuela de Adultos:

- Crear la base de los futuros artistas del circo, teniendo en cuenta que es la única escuela que existe como tal en todo el Estado.
- Reconocimiento institucional de la enseñanza del circo.
- Opción dentro de la formación profesional como futuro oficio.

Actividades:

Escuela Infantil:

- Taller de iniciación.
- Escuela de circo infantil.
- Espectáculo de fin de curso.

Escuela de adultos:

- Curso anual de diferentes técnicas.
- Espectáculo infantil.
- Talleres y cursillos para reciclaje de profesionales y aficionados, con presencia de profesionales extranjeros.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL CALIDAD Y NUEVAS TECNOLOGÍAS EDUCATIVAS. EXPERIENCIAS DE
TÍTULO: INVESTIGACIÓN E INNOVACIÓN.

AUTOR/S M. Mercè Sanz Polo
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ Profesora de Secundaria CRP
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

Las experiencia presentada, **Calidad y nuevas tecnologías Educativas: experiencias de investigación e innovación**, se inscribe dentro de una línea de investigación surgida del *Curs de Postgrau en Gestió i Administració del Sistema Educatiu, 97/98* organizado y desarrollado por el ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona.

La motivación, surgió de la inquietud de ofrecer un curso de calidad utilizando los nuevos recursos educativos, en concreto, *L'avaluació a Secundària* semipresencial, que vía telemática, ofrece la UNIFF de la UPC.

Partimos de la necesidad de redefinir el concepto de calidad educativa y calidad de los productos educativos con nuevos soportes.

El cometido de las experiencia de investigación e innovación es estudiar las características propiamente de la enseñanza con soporte electrónico: telemático, multimedia... como del potencial alumnado, y tras determinar factores de eficacia y calidad específicos de estas modalidades, finalmente poder ofrecer en ediciones posteriores un producto de mayor calidad, que satisfaga las necesidades y expectativas del alumnado, como los requerimientos de calidad y eficacia educativa.

Tratándose de un programa de formación, los aspectos fundamentales que en nuestra opinión debían ser objeto de la experiencia y posterior estudio fueron: planificación y organización del curso, materiales didácticos, apoyo tutorial, y sistema de evaluación.

Esto nos llevó a la formulación de las principales preguntas de la investigación y a los objetivos de la experiencia:

- ¿Qué factores optimizan la eficacia y la calidad de la formación que ofrecemos mediante las nuevas tecnologías educativas?
- ¿Qué elementos potencian la satisfacción y el aprovechamiento de los alumnos?
- ¿Qué elementos motivan y ofrecen satisfacción al profesorado?

El objetivo, pues, de nuestras experiencias es, identificar factores de eficacia y calidad implicados en niveles de participación, no abandono y satisfacción de los alumnos y del profesorado.

Se utilizó el concepto de calidad educativa desde los criterios de *funcionalidad, eficacia y eficiencia*.

Seleccionamos los resultados en función de la calidad, es decir en función de la funcionalidad, eficacia y eficiencia y pretendíamos estudiar los factores que desde los recursos, los medios, y los criterios de organización de las actividades de aprendizaje, las potencian.

El enfoque de la experiencia e investigación elegido fue el evaluativo: se determinaron las variables predictoras y las variables criterio para después formular las hipótesis que el estudio de campo se encargará de contrastar.

Las técnicas e instrumentos de recogida de información han sido: la lectura de documentos, cuestionarios, la observación, las entrevistas y las pruebas objetivas.

Los requerimientos de calidad surgidos del estudio fueron los siguientes:

- 1º Recursos económicos y humanos suficientes para emprender con garantías los nuevos retos formativos, teniendo en cuenta que los recursos metodológicos precedentes no requerían tanto tiempo y preparación como los actuales, pero que, la rentabilidad a largo plazo es mayor.
- 2º Implicación de la dirección, coordinación y tutoría, proporcionando más información, potenciando la coordinación y el compromiso y fomentando la formación de los implicados así como su dedicación.
- 3º Seguimiento del alumnado, buscando soluciones que reduzcan el abandono por cuestiones personales, profesionales o técnicas, dado el gran esfuerzo que representa el aprendizaje autónomo.
- 4º Incrementar la incidencia en objetivos técnico-pedagógicos, como en la vertiente práctica e individualizada para cada alumno/a con el fin de atender las necesidades diversas de formación.

Del contraste de las hipótesis presentadas, queda confirmado que los cursos de alto rendimiento se caracterizan por un alto grado de implicación y satisfacción de los tutores en su trabajo, así como de los alumnos-profesores.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **L'experiència creativa compartida: Un vector fonamental de restauració**
TÍTULO: **ciudadana.**

AUTOR/S   **Marc Klein**
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ   **Théâtre du Fil en France**
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

Toutes les instances politiques du monde occidental sont confrontées, à des niveaux divers, à la "crise de la citoyenneté".

Cette crise se manifeste sur deux plans:

- le plan socio-économique, où l'on voit s'aggraver de manière criante les inégalités et les exclusions,
- le plan socio-symbolique, où l'on voit se dissoudre le sens même du "vivre-ensemble" au sein des communautés humaines.

On constate chaque jour davantage que même lorsqu'il existe une volonté politique forte de lutter contre la crise au plan socio-économique, et qu'elle se traduit par des mesures concrètes efficaces, il est très difficile de l'aborder au plan socio-symbolique.

Les institutions et les puissances publiques se trouvent ici désarmées. Il appartient à l'ensemble des acteurs de la société civile, depuis le niveau local le plus humble, d'inventer des réponses fortes à cette dissolution de l' "âme sociale", qui favorise le retour des idéologies les plus contraires aux principes fondamentaux de l'humanité.

Je défends la thèse selon laquelle c'est dans l'espace culturel que de telles réponses doivent se construire, à partir de propositions audacieuses qui donnent à partager aux populations les plus diverses une authentique expérience de création.

J'illustre cette thèse depuis l'exemple des "théâtres de l'autre", et en particulier depuis l'exemple du Théâtre du Fil en France.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **Projecte Tecnoia. Orientació per les noies joves cap els estudis tecnològics.**
TÍTULO:

AUTOR/S   **Margarita Artal i Serrat**
AUTOR/ES: **Directora Programa Dona UPC**

CENTRE O INSTITUCIÓ   **Universitat Politècnica de Catalunya**
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

L'any 1997 s'aprova des de Brusel·les un projecte NOW presentat per la UPC amb l'intent de promocionar els estudis tecnològics entre les noies joves. Des de llavors fins el dia de la presentació d'aquesta comunicació, a la Universitat Politècnica de Catalunya s'està treballant en la promoció de les dones per a incentivar-les en els estudis de tecnologia.

Tradicionalment els estudis tecnològics que són els que porten a rols professionals com les ingenieries (civil o industrials), informàtica, arquitectura, han estat en mans dels homes. Només cal fer una mica de memòria per recordar que si bé la dona es va integrar amb vigor a la Universitat, mentre a les aules de la majoria de les carreres superiors o mitges les dones no eren una singularitat, a les dels estudis tecnològics, les dones eren molt inhabituals. Des de fa una dècada aquesta situació ha millorat però no ha arribat ni molt menys a la normalització.

En aquests moments, a la UPC hi ha un 25,59% de noies, però cal tenir molt present que aquest percentatge ve molt elevat per la quantitat de noies a carreres com arquitectura, òptica i optometria, estadística i fins i tot matemàtiques, però tot el que són les ingenieries les dones que hi estudien ho fan en escassa quantitat. Mentre aquesta situació acadèmica no es normalitzi al món del treball tampoc s'arribarà a tenir igualtat d'oportunitats.

La Universitat Politècnica de Catalunya pren consciència d'aquest problema i decideix iniciar una campanya per motivar les noies als centres de secundària. Presenta un projecte europeu per aconseguir finançament i el projecte surt. Des de llavors fins el moment s'està treballant en aquesta línia.

La importància d'aquest projecte en una Universitat com la Politècnica és que no només es treballa per que les noies vinguin a fer estudis tecnològics, sino que a més es treballa en diferents sentits per a que dintre mateix de la UPC la situació de les estudiants, inclús de les professores es normalitzi, en definitiva comenci a haver una certa sensibilització en aquest sentit. Fruit d'això el Programa Dona de la Upc pioner en una Universitat espanyola per promocionar la igualtat d'oportunitats en els estudis tecnològics.

Amb el projecte TECNOIA, s'ha intentat conèixer quina és la realitat del món de la secundària, comparant amb la situació que es dona en altres països europeus. Un cop això s'inicia una campanya a tots els centres de secundària que preten presentar models; alumnes, noies, estudiants de la UPC, que han escollit estudis tecnològics, van a les estudiants més joves de secundària a explicar-lis per que van escollir una carrera tecnològica, com treballen a la UPC i que pretenen fer quan acabin els seus estudis a la Universitat.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **CONEXIEMENT DE LA BIBLIOTECA, EXPERIÈNCIA DE VISITES PEDAGÒG**
TÍTULO: **BIBLIOTECA IGNASI IGLÉSIAS**

AUTOR/S   **LOURDES FERICGLA ROVIRA**
AUTOR/ES: **LAURA PADRÓ SERRA**

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: **Biblioteca Ignasi Iglésias**
Barcelona

RESUM
RESUMEN:

Les visites organitzades per a grups escolars són una realitat integrada dins els programes d' Biblioteca Ignasi Iglésias des de fa força anys. Ara bé, l'evolució de l'oferta de les biblioteques, assumeixen en la societat de la informació i els nous hàbits socials fan necessari un repla continguts de les visites escolars ajustat a la nova realitat que s'ofereix.

L'any 1997 a partir de la col·laboració amb la Universitat de Barcelona a través de la Facultat del seu programa Practicum, la Biblioteca Ignasi Iglésias inicia un projecte que dona un visites pedagògiques.

L'objectiu principal que es vol assolir és el d'aconseguir comunicar quina és l'oferta de servei en consonància a les necessitats quotidianes dels ciutadans (informació, cultura, lleure). Al apareixen objectius específics com aconseguir el desenvolupament autònom d'infants i joves di biblioteca, aprofitar el potencial de la visita per a difondre l'ús familiar de la biblioteca i enfca biblioteca-escola.

Per això ens calia aplicar unes estratègies suficientment atractives com per a reunir en una elements formatius i pràctics amb elements suggeridors i engrescadors. El resultat és estructurada en dues parts (teòrica, pràctica) d'una durada total de 45', l'eix de la qual és la cor (visita-joc). Els dos blocs mantenen una cohesió que els fa inseparables i que culmina amb un que no és altra cosa que el punt àlgid de tot el procés, on els participants comproven i posen elements més teòrics.

Pel que fa a la metodologia emprada es potencia la cooperació (formació d'equips) i la interact (gimcana, joc de pistes, hipòtesis de situació, segons el segment d'edat) sempre però tu professional que facilita l'optimització dels aprenentatges.

El projecte que es troba ja en la segona edició està segmentat com dèiem per nivells d'edat. Ar desenvolupat tres nivells tenint en compte el gruix de la demanda.

1r cicle de primària   Joc de l'Astèrix

3r cicle de primària   Joc de l'enigma

1r cicle d' ESO   Joc de la informació

Pel que fa als resultats obtinguts aquests són molt satisfactoris tan qualitativament com q (1998 27'3% d'increment). El sistema d'avaluació inclou enquestes al professorat. Restz avaluació d'impacte a mig termini a partir del seguiment dels grups participants i la seva in població.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL CENTRE MUNICIPAL D'INFORMACIÓ I RECURSOS PER A LES DONES (CIRD)

TÍTULO:

Mercè Fernández. Directora

AUTOR/S
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

FUNCIO I OBJECTIUS

El CIRD és un servei municipal, adscrit a la Direcció de Promoció Social i Comunitària, que té com a finalitat oferir informació, assessorament i altres recursos per estimular la participació de les dones en la vida pública de la ciutat.

EXPOSICIONS ITINERANTS

El CIRD posa a disposició dels grups i entitats que ho sol·licitin diverses exposicions itinerants per treballar temes concrets. En aquests moments estan disponibles les següents:

- **Mira per tu: dones joves i qualitat de vida / dones de més de quaranta anys i qualitat de vida:** exposició dividida en dos apartats diferenciats, segons l'edat de les dones a qui s'adreça. Tracta aspectes de la salut i de la qualitat de vida més freqüents i importants entre les dones, i també propostes orientades a millorar la seva salut i el seu benestar.
- **Les dones i la ciutat de Barcelona:** exposició que mostra alguns dels episodis del pas de les dones per la ciutat de Barcelona, des del temps de les romanes fins al 1976, any en que van tenir lloc les Primeres Jornades Catalanes de la Dona.
- **Maleta pedagògica "Autoritat femenina, autoritat científica: les dones i la ciència":** el seu objectiu és, bàsicament, donar a conèixer els noms i les importants contribucions, en diversos camps, fetes per les científiques al llarg de la història, i analitzar el concepte de ciència tal com s'entén des del pensament dominant.
- **Maleta pedagògica "Un valor afegit: les dones a la publicitat":** tracta d'abordar l'anàlisi de la publicitat des de l'observació d'un dels aspectes més rellevants: la representació de les dones.
- **Maleta pedagògica "Dones grans, dones sanes, dones sàvies: fer-nos grans amb bona qualitat de vida":** una maleta per viatjar, a partir dels 50 anys, amb recursos per a l'autoestima i per mantenir i millorar la salut de les dones en la segona meitat de la seva vida. Recursos per donar visibilitat i valor a les coses que les dones grans han fet i fan i traslladar-los a les generacions més joves.

ORGANITZACIÓ D'ACTES

- Atorgament del **Premi 8 de Març-Maria Aurèlia Capmany** que cada any convoca l'Ajuntament de Barcelona, amb la intenció d'estimular la participació i la iniciativa de les dones en els diversos àmbits de treball social, cultural i cívic, com també la difusió d'una imatge més d'acord amb la realitat actual.

DOCUMENTACIÓ

- Elaboració i actualització de la base de dades **Biografies de dones de Barcelona**, que recull la vida i obra de dones rellevants relacionades amb la ciutat.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL TALLER D'ART CONTEMPORANI PER A NOIS I NOIES A L'HOSPITALET DE
TÍTULO: LLOBREGAT

AUTOR/S Rosa Maria Díaz Bravo i Joan Soler i Amigó
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat
CENTRO O INSTITUCIÓN: Àrea d'Educació i Cultura
 Servei d'Educació

RESUM
RESUMEN:

Des del curs 1997-98 es realitza a l'Hospitalet de Llobregat un TALLER D'ART CONTEMPORANI adreçat a nois i noies de cycle superior de Primària i Secundària Obligatòria. En aquests dos cursos hi han participat més de 700 alumnes. El programa és promogut pel Servei d'Educació de l'Àrea d'Educació i Cultura de l'Ajuntament i organitzat pel Taller d'Arts Plàstiques Pubilla Kasas, al Centre Cultural Tecla Sala.

Objectius:

- Apropar l'art contemporani a infants i joves.
- Transmetre la idea que l'art contemporani forma part de les imatges i els conceptes que expliquen el món actual i és expressió de la nostra època.
- Fer possible, a través de diferents pràctiques de taller, l'adquisició dels coneixements necessaris per assimilar les informacions sobre l'art contemporani que s'ofereixen després.

L'oferta temàtica (que abasta cursos escolars consecutius) inclou quatre àmbits temàtics:

- Art i expressió.
- Art i individu.
- Art i abstracció.
- Art i idea.

El projecte consta de:

- L'aula-taller, en què s'implica l'alumne en una pràctica artística concreta a fi que assumeixi uns conceptes per la via de l'experiència, evitant que restin com a problemes formals desconectats de la seva vida i inquietuds.
- Les visites comentades d'obres d'art i altres informacions visuals, *a posteriori*, que il·lustren els temes que s'estan treballant.
- L'exposició dels treballs, que permet als participants, i al públic en general, veure, en l'obra realitzada pels altres, maneres diferents de plantejar i resoldre els mateixos problemes, i la presa de consciència d'altres conceptes i plantejaments. L'exposició té lloc a la Sala Alexandre Cirici del Museu de l'Hospitalet, complementada amb la publicació d'un catàleg de les obres exposades, amb textos adients.

Es treballa en grups corresponents a mig grup-classe, en dues sessions de dues hores (en dies consecutius) sobre un dels àmbits indicats. El monitoratge va a càrrec de professorat d'Arts Plàstiques i d'artistes experimentats. Prèviament a l'activitat dels tallers es realitza una sessió amb el professorat dels grups participants, i posteriorment es treballen a l'aula aspectes relacionats amb l'experiència.

L'interès del projecte rau en la connexió directa entre el Taller d'Art Pubilla Kasas, amb una trajectòria de vint anys a l'Hospitalet i projecció internacional reconeguda, i els centres educatius, és a dir, entre artistes, professorat i alumnat, que possibilita als nois i noies el contacte directe amb el món de les arts plàstiques sense intermediacions ni interferències, actuant com a joves artistes en taller, i no sols com a visitants espectadors d'una exposició.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL Itineraris de les dones de Sant Martí

TÍTULO:

AUTOR/S
AUTOR/ES:

Consell de Dones del Districte de Sant Martí amb la coordinació d'Isabel Segura.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

Districte de Sant Martí. Arxiu Municipal.

RESUM
RESUMEN:

La continuïtat de l'experiència històrica de les dones sempre ha estat marginada de la interpretació del passat i la participació activa de les dones en el quefer urbà ha quedat en els marges de la història de la ciutat. Paradoxalment, però, les dones hem esdevingut historiadores en ordenar, classificar i documentar els àlbums de fotografies familiars.

Les fotografies familiars, pacientment recollides, constitueixen una font de documentació extraordinària per recuperar la història de les dones.

Aquestes imatges esdevenen documents públics i desdibuixen les fronteres entre el record personal i la història social -d'un districte, Sant Martí, d'una ciutat, Barcelona,...- a la vegada que ens permeten d'articular l'experiència personal a la col·lectivitat.

Durant un any, ens hem trobat dones procedents de diversos espais d'origen, de diferent formació i recorregut vital, de diferents edats, amb un punt comú, el de viure a Sant Martí, amb l'objectiu de mirar, seleccionar, comentar, ordenar i rellegir els àlbums familiars propis, els de les veïnes i amigues o els de companyes de feina, d'afecció o d'associació....

I hi hem trobat interessantíssims documents gràfics, difícils, impossibles de trobar en un arxiu públic: per exemple la imatge d'una dona amb la seva criatura acabada de néixer en braços, dones feinejant a la cuina... També ens hem fet fotos en la cuina on cada dia elaborem els àpats, cuines on sovint només hi ha espai per a una sola persona, que treballa aïlladament. I també hem regirat arxius públics per buscar imatges que no trobàvem en els àlbums personals i que ens ajudaven a reconstruir unes experiències vitals per a l'espai de Sant Martí.

Aquest joc d'imatges i de recorreguts vitals vol posar de relleu la participació activa de les dones en el desenvolupament de la història de la ciutat des de la seva múltiple i excepcional activitat quotidiana perquè, recordem-ho, memòria és poder...

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **LA RADIO EN LA ESCUELA**

TÍTULO:

Gustavo Villamizar Durán

AUTOR/S

Profesor

AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

Universidad de Los Andes
San Cristóbal - Venezuela

RESUM

RESUMEN:

En el intento de conciliar los medios y la educación, inscribimos la experiencia que hemos realizado en algunos institutos educacionales de San Cristóbal, Estado Táchira, Venezuela, como parte de un proyecto de investigación que se propone auscultar acerca de la relación entre el aula, los medios y la informática, el cual coordina quien suscribe.

La experiencia consiste en introducir la dinámica del trabajo radial a la labor del aula. Se incorporan los cursantes del sexto año de educación básica de los institutos escogidos, a la realización de producciones y programas radiales, y se instala una "emisora" con los altavoces de cada escuela.

Realizamos con los escolares talleres sobre producción de programas, realización, montaje técnico, elaboración de guiones, periodismo radial, etc. En este trabajo se abren áreas de interés, se ubican los alumnos en grupos de trabajo e investigación, acopio de materiales y finalmente, se procede a la realización de los programas. Se realizan y difunden informativos, radio revistas, reportajes sobre temas o problemas planteados por los educandos. Se aprovechan las fechas especiales, las efemérides, para lanzar programaciones especiales. La "radio escolar" resulta un canal inmejorable para la difusión de los objetivos del proyecto, las realizaciones y los logros alcanzados y claro está, se constituye en una vía expedita a la hora de hacer reconocimientos y menciones de honor.

Lo andado, hasta ahora, nos ha mostrado no sólo la justeza de la búsqueda de ese anhelado encuentro entre la radio y la escuela, sino que hallamos que no obstante mantener tiempos y procesos diversos, "la radio" se convierte en un elemento dinamizador del proceso del aula y constituye una suerte de "agilizador" de los tiempos escolares, apreciados tan lentos y desarraigados por nuestros educandos.

Demás está decir que la introducción de esta dinámica radial en el trabajo del aula, se ha constituido en el principal motivador a la investigación, al acopio y selección de información, a un uso más educativo de los demás medios y por supuesto, una mayor exigencia a la lectura y la expresión, tanto oral como escrita. Habría que anotar igualmente, que este proceso los empuja, les exige una formación de criterios cada vez más acabados, por fuerza de la selección que deben realizar permanentemente y de las decisiones que toman en consecuencia.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL PROJECTE DE REFORÇ ESCOLAR MULTICULTURAL

TÍTULO:

Esperança Batlle, Ma Asunción Hernández , Anna Fàbregas i
 Teresa Martínez.

AUTOR/S
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

Districte de Nou Barris, CEIP Antaviana, CEIP Sant
 Antoni Ma Claret i Centre d'Esplai Grup Montañés.

RESUM
RESUMEN:

BENEFICIARIS

120 alumnes.

Actualment participen un esplai, tres escoles de primària i una de secundària. Ara al febrer s'ampliarà el projecte a un altre esplai, es contractarà un mediador comunitari gitano i s'augmentarà l'horari d'una de les mestres contractades per tal d'assumir funcions de coordinació.

Perfil:

- fracàs escolar generalitzat
- autoestima baixa
- mínimes aspiracions escolars
- manca d'hàbits d'estudi
- desconeixament de recursos i sortides acadèmiques
- conducta agressiva

OBJECTIUS

- Aconseguir, per mitjà d'activitats complementàries, instructives i culturals que els alumnes arribin a un nivell de formació adient, aconseguint superar els períodes d'aprenentatge obligatoris.
- Potenciar la integració bilateral per mitjà d'un intercanvi cultural a l'escola i en tota la xarxa del lleure, que se'ls ofereix dins del seu entorn.

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Es combina el reforç amb activitats de lleure, entorn a un centre d'interès que va variant cada trimestre. Cada un dels nens-nenes té entre una i tres hores de reforç i una i dos hores de lleure a la setmana. Els grups són de 5 o 6 alumnes com a màxim. Les activitats de reforç es programen amb la col.laboració d'algun dels mestres de l'escola, ja siguin els tutors o el mestre d'educació especial. Abans de conèixer els nanos, cada tutor facilita informació sobre les necessitats individuals de cada un d'ells.

Recursos humans:

- Dos professors contractats
- Dos monitors de lleure contractats
- Un mestre referent de cada escola
- Tutors i/o mestra d'educació especial (puntualment en algun centre)
- Un o dos representants de l'Associació de Pares
- Pares dels alumnes
- Educadores dels Serveis Socials
- 14 voluntaris
- 6 entrenadors
- 4 talleristes
- La coordinadora i la comissió gestora de l'esplai

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL COOPERACIÓ PER A LA CULTURA SOLIDARIA. JORNADES INSTITUCIONS
TÍTULO: EDUCATIVES/ ORGANITZACIONS NO GOVERNAMENTALS

AUTOR/S Empar Escayola. Pla d'Educació per a la Participació.
AUTOR/ES: Esteve Barandica. Pla d'Educació Intercultural

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona

RESUM
RESUMEN:

La campanya de difusió de la Declaració dels Drets Humans a les instsistucions educatives promou a aquestes el coneixement dels diferents graus de compliment dels drets al món, a la nostra ciutat i a la vida quotidiana dels centres i facilita el creixement de valors positius a les institucions educatives.

La campanya vol impulsar:

- el coneixement de les diferents situacions d'aplicació d'aquesta arreu
- el creixement de valors democràtics a les institucions educatives, i
- les pràctiques de formació de valors i actituds solidàries entre nois i noies

En el moment actual, les ong, cada dia més nombroses, esdevenen referents ètics sobre determinats valors que regeixen la convivència social. Valors com la solidaritat, el civisme i la tolerància tenen en aquestes organitzacions els seus principals valedors.

En aquest sentit, són en certa forma institucions importants en el fet educatiu i duen a terme una autèntica pedagogia de la solidaritat. La seva presència a la societat i el volum de recursos que dediquen a l'educació les fa uns veritables instruments de transformació social.

L'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona impulsa jornades de coneixement, intercanvi i coordinació entre les institucions educatives de la ciutat i aquelles ONG que ofereixen recursos adients per a elles.

La primera jornada vinculada a la celebració, el desembre de 1998, del 50 è. aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans estableix un primer coneixement i contacte entre les ONG i el professorat. L'interès promogut motiva una segona jornada de treball entre els educadors i educadores d'escoles i institucions de lleure infantil i juvenil i els membres de les ONG, per fer una reflexió conjunta al voltant de l'establiment de criteris i l'anàlisi qualitatiu dels diferents recursos ofertats per aquestes a les institucions educatives: tallers, ludoteques, telemàtica i materials didàctics diversos per tal de fer-ne un ús adequat, servir als objectius de l'educació en els drets humans i pels drets humans i fomentar el sentit crític en la interpretació de la realitat social.

Aquestes jornades es constitueixen, a la vegada, en un recurs metodològic per aquells centres que participin en els àmbits de drets humans i interculturalitat del Congrés Barcelona Identitats.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL LA VEU DELS NOIS I NOIES A LA CIUTAT: AUDIÈNCIES PÚBLIQUES ALS
TÍTULO: NOIS I NOIES DE BARCELONA.

AUTOR/S Empar Escayola.
AUTOR/ES: Pla d'Educació per a la Participació.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona

RESUM
RESUMEN:

L'audiència pública és una forma de participació a través de la qual els ciutadans proposen a l'Administració municipal l'adopció de determinats acords. Les audiències als nois i noies de Barcelona responen a la voluntat del consistori de dedicar un dia a escoltar la veu del jovent. Aquesta acció respon al doble objectiu de donar la veu als nois i noies com a ciutadans de ple dret i de permetre l'exercici d'una pràctica d'educació per a la participació ciutadana.

Cal subratllar el caràcter que van prenent les audiències a la infància, a l'Ajuntament de Barcelona. No són simulades, i la infància fa un exercici democràtic real amb peticions concretes i representativitat respecte als seus companys, i la participació que fa a la vida ciutadana implica un compromís. El consistori dona respostes possibles i realitzables.

L'activitat va destinada a les escoles a partir dels infants més grans de primària i a secundària i a nois i noies d'entitats de lleure de 11 a 17 anys.

Està previst que les audiències públiques als nois i noies de la ciutat quedin consolidades dins la vida municipal amb celebracions periòdiques.

La metodologia que s'empra per al treball és la següent:

Jornades de formació per als i les docents.
 Presentació al professorat i a l'alumnat del projecte.
 Seguiment del treball a l'aula.
 Trobades Interescolars . Participació dels nois i noies dels grups classe en accés, en sessions de posada en comú amb representants d'altres escoles.
 Celebració de l'Audiència. Lliurament al consistori del document elaborat amb una petició concreta per part dels nois i noies.

S'inicia la valoració amb el professorat, l'alumnat i els monitors i les monitores, i també el seguiment dels acords presos.

El consistori debat les peticions presentades pels nois i noies en un ple extraordinari que donarà resposta i establirà els acords de govern corresponents.

Amb aquestes actuacions s'aconsegueix :

- Una intervenció social activa dels infants. Es busca el seu compromís amb els temes de l'entorn.
- Avenç en que la infància aprengui a gestionar els seus propis afers.
- Fomentar l'opinió crítica
- Fomentar la sensibilitat d'uns valors socials
- Interès per a la convivència, l'entorn i la qualitat de vida.
- Valoració de les regles i les practiques socials.
- Aprendre a lluitar per allò que es creu, per allò que es vol.
- Valoració d'opinions diferents a la pròpia.
- Foment de l'autonomia social: educació en els valors cívics i ètics

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **Maletes Pedagògiques**

TÍTULO:

Miren Izarra Pérez, Pla d'Acció Coeducativa.

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, en col·laboració amb el Centre Municipal d'Informació i Recursos per a les dones - CIRD.

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Les Maletes Pedagògiques són el fruit d'un treball en col·laboració entre el Pla d'Acció Educativa de l'Institut d'educació i el CIRD. L'objectiu d'aquesta línia d'actuació comuna és oferir un conjunt de materials de suport a l'acció educativa de la ciutat, tant en el camp formal com no formal, des de la perspectiva de contribuir a la recuperació de les aportacions de les dones en diferents camps i al desenvolupament de les actituds crítiques respecte al tractament estereotipat i/o discriminatori de les dones. Les maletes es posen a disposició dels centres educatius, dels centres cívics o de lleure i de les entitats de dones de la ciutat mitjançant un servei de préstec. La proposta d'activitats de cadascuna de les maletes és molt àmplia i oberta i permet una aproximació flexible i adaptada als diferents grups destinataris: tant pot fer-se una aplicació acadèmica com servir per a organitzar debats o actes de sensibilització. L'Institut d'Educació prioritza l'atenció als centres escolars i el CIRD a les entitats de dones i àmbits no formals, i es coordinen per tal de procurar el màxim profit del recurs.

S'han produït conjuntament dues maletes pedagògiques.

La primera, *Autoritat femenina, autoritat científica. Les dones i la ciència*, aplega un conjunt de materials (exposició gràfica i vídeo amb la corresponent guia didàctica, pel·lícula amb guia filmogràfica i d'altres materials de consulta) sobre les aportacions científiques de les dones al llarg de la història.

Un valor afegit. Les dones a la publicitat és el títol de la segona maleta pedagògica. Els materials que la componen (col·lecció de diapositives, reproduccions de publicitat gràfica, selecció d'anuncis televisius, guies didàctiques i bibliografia complementària) estan pensats per a treballar amb diferents grups d'edat. Les activitats s'orienten a l'anàlisi crítica del sexisme a través de la representació de les dones a les diferents modalitats publicitàries.

Per tal de facilitar la preparació de les activitats, els materials bàsics de consulta estan a tots els Centres de Recursos Pedagògics de Barcelona i al Centre de Documentació Artur Martorell.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL Les dones del 36. Recuperació i transmissió d'història oral.

TÍTULO:

Miren Izarra Pérez, Pla d'Acció Coeducativa.

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, amb la col·laboració de l'Associació *Les dones del 36*; Districte de Ciutat Vella; Districte de Sants-Montjuïc.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

El 8 de març de 1997, l'Ajuntament de Barcelona va concedir el Premi Mª Aurèlia Capmany a l'Associació Dones del 36. El seu era un projecte de recuperació de la memòria històrica de les dones que varen lluitar en la guerra civil, i de transmissió de la seva experiència a la població jove. Els testimonis de vida recollits es varen llegar al fons d'història oral de l'Arxiu Històric de la Ciutat i es va editar un vídeo amb les entrevistes realitzades.

El valor educatiu d'aquest projecte va animar a l'Institut d'Educació de Barcelona a col·laborar en la tasca de transmissió que les dones del 36 s'havien proposat. Amb aquesta finalitat, es va organitzar una exposició sobre el paper de les dones a la guerra, que serveix d'espai de trobada per a les sessions de transmissió oral de les dones del 36 a l'alumnat de Barcelona. En elles, les protagonistes expliquen els esdeveniments de la guerra, l'exili, la presó, des de la seva experiència individual i col·lectiva. També s'escoltaven cançons inèdites de les presons de dones que van ser recuperades i registrades. Les sessions es varen iniciar el febrer de 1998 al Centre Cívic Pati Llimona.

Per rematar l'activitat es visitava el refugi de guerra del Poble Sec, visita brindada pel Centre de Documentació Històrica d'aquest barri, que en tot moment va col·laborar amb l'experiència. La implicació de diverses entitats ciutadanes i organismes municipals (arxius, districte de Ciutat Vella i de Sants-Montjuïc...) va ser cabdal per donar impuls a aquesta proposta d'aprenentatge de la història on la memòria actua com a vincle entre el passat i el present a través del diàleg intergeneracional.

Els espais de trobada es varen organitzar en un centre cívic amb l'objectiu que l'exposició fos també un recurs obert a la població. Des d'aleshores, d'altres centres cívics i entitats l'han utilitzat per a organitzar activitats de difusió amb les dones del 36. La iniciativa s'ha convertit, d'aquesta manera, en una experiència educadora per al conjunt de la ciutat.

Amb l'exposició, el material audiovisual i musical i una guia d'activitats didàctiques hem confeccionat una Maleta Pedagògica itinerant que serveix per donar continuïtat a l'experiència i per ampliar-la tot incorporant com a noves fonts orals les veus de les dones properes a l'alumnat.

Aquest curs, les sessions de transmissió a les escoles es realitzen a diferents districtes a través dels CRP. Prèviament s'han realitzat dues sessions de formació per al professorat sobre *Les fonts orals com a recurs didàctic*. CRP i districtes han establert diferents formes de col·laboració per a la programació compartida d'activitats per a les escoles i per a la població.

Les dones del 36 s'està mostrant com una rica experiència d'educació ciutadana. Ho és perquè permet rescatar la presència i el paper de les dones com a històricament rellevants. Ho és, a la vegada, perquè reconeix l'autoritat de les protagonistes per fer de la seva experiència una font de magisteri en primera persona.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EL DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ I ACCIÓ CULTURAL DEL MUSEU NACIONAL
TÍTULO: D'ART CONTEMPORANI: OBJECTIUS I LÍNIES D'ACTUACIÓ.

AUTOR/S Andrea García Sastre. Coordinació d'Educació, Acció Cultural i Seccions.
AUTOR/ES: Teresa González i Verdaguer. Departament d'Educació i Acció Cultural.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: Museu Nacional d'Art Contemporani

RESUM
RESUMEN:

Missió Principal del Departament d'Educació i Acció Cultural: Actuar de mediador entre el MNAC i la població, sense que això impliqui cap limitació social, política, cultural o territorial.

Objectiu: Crear accions educatives, a partir de la relació entre objecte patrimonial i subjecte, que potenciïn el desenvolupament intel·lectual i emocional del públic, per tal d'aconseguir una societat cada vegada més democràtica, integradora, solidària, coneixedora i respectuosa amb el seu patrimoni històric i artístic.

Marc d'actuació: Afavorir la relació entre el **patrimoni** i els visitants per tal de promoure la comprensió i l'apreciació de les col·leccions del Museu; **territori geogràfic**, el que li ve donat pel seu caràcter de Museu Nacional i pels objectius programàtics del centre; **territori social**, actua sobre l'àmplia gamma de col·lectius que configuren la societat contemporània.

Línies d'Actuació:

Educació: Entenem per educació qualsevol acció del museu que contribueixi i doni les eines necessàries que permetin assolir el ple desenvolupament intel·lectual i emocional de les persones que conformen la comunitat.

Formació: Té com a objectiu ampliar i diversificar l'oferta formativa existent tot incidint en les especificitats de la institució Museu i del públic al qual s'adreça. També col·laborar amb altres institucions en la seva tasca socioeducativa tenint en compte aquelles persones i col·lectius que, per les seves condicions socials, tenen una major dificultat a l'hora de poder participar de manera activa en els diferents processos d'aprenentatge.

Acció cultural: Tot tenint en compte les apacitats socialitzadores dels museus, l'Acció Cultural té com a objectiu aconseguir que part del públic potencial esdevingui públic real i que aquest darrer arribi a consolidar-se com a usuari del Museu. També que el Museu sigui receptor d'iniciatives que puguin contribuir a donar-li major dinamisme i a difondre la seva imatge entre determinats sectors de la població.

Recerca: El departament d'Educació i Acció Cultural a través d'aquesta línia d'actuació vol fomentar l'interès per la recerca museològica i pedagògica a fi de trobar nous mètodes d'aproximació entre el patrimoni, el Museu i la societat.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL XARXES D'INTERCANVI DE CONEIXEMENTS

TÍTULO:

COORDINADORA DE XARXES D'INTERCANVI DE CONEIXEMENTS DE CATALUNYA

AUTOR/S
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

FUNDACIÓ SERVEIS DE CULTURA POPULAR

RESUM
RESUMEN:

Les xarxes d'intercanvi de coneixements, són un espai de relació i de trobada entre persones interessades a intercanviar coneixements, sabers i experiències, en un context de comunicació mútua. Una relació basada en la reciprocitat, la igualtat, la llibertat i la diversitat.

Tot es pot aprendre, tot es pot intercanviar, tothom sap alguna cosa que pot compartir amb els altres. Demanar i oferir és condició indispensable.

La persona és qui decideix què, com, quan i on vol aprendre. Cadascú/una "paga" el que aprèn amb un saber que ofereix per ensenyar. Tots els coneixements i les persones tenen el mateix valor.

En una xarxa d'intercanvi de coneixements hi trobem homes i dones de totes les edats, de diferents cultures, llocs d'origen i amb diversitat d'experiències. I és precisament aquesta diversitat la que ens aporta la riquesa.

Les xarxes afavoreixen i possibiliten el coneixement i respecte mutu entre les persones, en un espai de relació personal i de formació recíproca.

Perquè una xarxa visqui i sigui obra de tots/es és fonamental que hi hagi un potencial de gent interessada en aprendre i ensenyar i que algunes d'aquestes persones formin, a més a més, un grup que la promogui i la dinamitzi.

Aquest equip d'animació o dinamització que s'ocupa de l'organització d'una xarxa s'encarrega, entre d'altres coses de: fer la difusió del projecte, atendre les persones interessades en aprendre i ensenyar coneixements, posar-les en relació, fer un seguiment i avaluació dels intercanvis, ajudar a que les persones prenguin consciència d'allò que saben i podrien transmetre (per superar el "jo no ser fer res"), dinamitzar les trobades, festes, reunions,...

El funcionament d'una xarxa és molt àgil. Res no és rígid, ni obligatori, cada persona hi participa el temps que vol.

N'hi a prou amb formular una oferta i una demanda de coneixement, a partir d'aquest moment algú de l'equip d'animació reuneix a les persones interessades per decidir conjuntament els continguts, el mètode d'aprenentatge, la durada, la freqüència, l'hora i el lloc.

Aquest projecte no és nou, neix a França entre els anys 60-70, actualment el projecte s'ha estès a d'altres països com Bèlgica, Suïssa, Alemanya, Nicaragua, Brasil... a Catalunya la primera xarxa s'estableix a l'Escala l'any 1988, a més a més podem trobar aquesta experiència a d'altres llocs com Castelldefels, Manlleu, Sant Feliu del Llobregat i a la ciutat de Barcelona.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   Consell d'infància de Ciutat Vella: Oportunitat, dificultats, resultats i futur.
TÍTULO:

AUTOR/S   Rodolfo Hoyuelos
AUTOR/ES: Cap de Serveis Personals

CENTRE O INSTITUCIÓ   Districte de Ciutat Vella
CENTRO O INSTITUCIÓN: Ajuntament de Barcelona

RESUM
RESUMEN:

Oportunitat:

O per què la participació ha d'ésser un concepte amb objectius i continguts, més enllà d'una fórmula relacional. És a dir la participació de qui, per a què, de quina manera i amb quines responsabilitats de cadascú.

Dificultats:

Per manca de referència o de massa referències, d'indefinió d'objectius, de distribució de resultats, de manteniment actiu...

Tot i això, resultats:

Participació massiva, exercici de la solidaritat territorial, posada en comú de respostes complementàries per a la mateixa població, formació compartida de tots els operadors, difusió dels recursos.

Futur:

Sense certeses, que quan parlem de participació el futur és dinàmic i obert.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL **Barcelona Net Activa. Una nova dimensió de l'aprendre a emprendre en el context**
TÍTULO: **de la societat de la informació.**

AUTOR/S **Ignasi Ragàs**
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ **Ajuntament de Barcelona**
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

L'Ajuntament de Barcelona, a través de la societat privada municipal **Barcelona Activa**, ha posat en marxa el primer Viver Virtual d'empreses d'Europa: **Barcelona Net Activa**. Fa més de 12 anys **Barcelona Activa** va ser pionera en posar en marxa els Vivers d'Empresa com a espais pedagògics per "aprendre l'ofici d'emprendre" i contribuir així a la promoció d'ocupació mitjançant el suport a la creació d'empreses de qualitat. L'experiència dels Vivers d'Empreses presencials, avui generalitzats a gairebé totes les ciutats d'Espanya i d'Europa, es pot considerar validada i és una especial contribució a la formació no reglada.

En aquest context, **Barcelona Net Activa** suposa un salt quantitatiu i qualitatiu molt significatiu des de **Barcelona Activa**, en el sentit d'adequar dels serveis de suport a la creació d'empreses -i especialment els instruments pedagògics- als nous paràmetres de la societat de la informació.

Barcelona Net Activa és una plataforma telemàtica de serveis pedagògics, de suport, d'assessorament i de relació a emprenedors que acull una comunitat virtual d'empreses. Tots aquests serveis són accessibles per via telemàtica sense limitacions d'horari o espai.

Barcelona Net Activa té com a objectiu potenciar la creació d'empreses de qualitat, la cooperació empresarial, la innovació i l'aprenentatge permanent.

Entre les principals contribucions de **Barcelona Net Activa** es poden citar:

- Ampliar el suport pedagògic per crear empreses de qualitat.
- Universalitzar l'accés dels emprenedors i de les PIMES a les noves tecnologies.
- Incorporar l'aprenentatge permanent.
- Facilitar la cultura de la internacionalització de les empreses.
- Promoure i crear xarxes d'empreses.
- Ampliar les oportunitats de negoci.

Barcelona Net Activa perfecciona el model pedagògic de *l'aprendre a emprendre* incorporant eines per l'aprenentatge permanent, desenvolupant plataformes d'ensenyament a distància, ajudant a l'adaptació a les noves tecnologies i contribuint a incorporar capacitats pròpies dels nous perfils professionals.

Barcelona Net Activa ha estat posat en marxa a finals de gener de 1999. En la fase pilot que es perllongarà fins al juny de 1999, la comunitat virtual tindrà 50 empreses residents i un nombre il·limitat de visitants i participants. Des d'aquesta data fins al desembre de 1999 es previst que el nombre d'empreses augmenti fins a 250. En el termini d'un any, el total d'empreses serà de 1000.

El Centre de Serveis Avançats de **Barcelona Net Activa** està situat "físicament" al Viver de Glòries de **Barcelona Activa**, que té una superfície de 6.000 m². L'edifici està equipat amb: xarxa Giga Ethernet, ISDN, fibra òptica, serveis de videoconferència, banc virtual i serveis d'imatge digital entre d'altres. La comunitat virtual **Barcelona Net Activa** també tindrà accés a aquests serveis.

Aquest projecte pioner de **Barcelona Activa** està finançat per l'Ajuntament de Barcelona i el Fons Europeu de Desenvolupament Regional, FEDER. També ha comtat amb els següents socis tecnològics: Lotus Development Corporation, Cable i Televisió de Catalunya i Sony.

Per accedir a **Barcelona Net Activa** teclejar: <http://barcelonanetactiva.com>

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL / **TÍTULO:** Escoles Taller i Cases d'Oficis. Adquirir formació i experiència contribuint a la millora de la ciutat

AUTOR/S / **AUTOR/ES:** Ignasi Ragàs

CENTRE O INSTITUCIÓ / **CENTRO O INSTITUCIÓN:** Ajuntament de Barcelona

RESUM / **RESUMEN:**

Les Escoles Taller/Cases d'Oficis són una part del subsistema de la Formació Ocupacional que ofereix formació amb experiència professional en un context productiu real. Aquest programa va adreçat a joves menors de 25 anys en atur i que han tingut dificultats per seguir amb èxit els programes de formació reglada i/o que tenen dèficits de formació.

Aquest programa organitza el programa formatiu en correspondència amb un programa productiu per realitzar un projecte real d'utilitat col·lectiva. Aquest període de formació i experiència té una durada de dos anys en el cas de les Escoles Taller i d'un any en el cas de les Cases d'Oficis.

Les principals característiques del programa són les següents:

- Adequació dels objectius formatius als productius.
- Contracte de formació als alumnes-treballadors.
- Aprenentatge en un context productiu real.
- Procés productiu amb validació de la qualitat del treball.
- Orientació i formació compensatòria.
- Acompanyament per a la inserció.

Al procés de formació i d'experiència professional que ofereixen les Escoles Taller/Cases d'Oficis cal afegir-hi un plus de formació convivencial i cívica en la mesura que els alumnes-treballadors identifiquen els elements dels espais públics urbans que contribueixen a recuperar o millorar com el resultat d'un esforç de treball i formació propi.

És important posar de manifest que la participació en algun d'aquests programes forma part d'un itinerari cap a l'ocupació personalitzat en el qual cadascun dels participants rep serveis d'informació i orientació, formació complementària i acompanyament en la recerca de feina, experiència i relació laboral. L'objectiu fonamental és aconseguir que la capacitació professional que ofereix el programa es complementi amb altres elements pedagògics i d'orientació sobre com afrontar la recerca de feina amb èxit, actituds i maneres d'estar a la feina, autoestima, etc. Les Escoles Taller / Cases d'Oficis comporten, per tant, un itinerari molt global.

Les activitats formatives que s'ofereixen en les Escoles Taller/Cases d'Oficis comprenen majoritàriament professions tradicionals com paleta, serralleria, pintura, lampisteria, fusteria, jardineria, delineació, guixaire, fusteria d'alumini, etc. No obstant, l'Ajuntament de Barcelona ha introduït la incorporació d'altres especialitats vinculades a activitats emergents i a les tecnologies de la informació i les telecomunicacions: infonomistes, agents divulgadors e a cultura telemàtica, tècnics d'atenció i suport telemàtic. També, s'han posat en marxa programes destinats a la recuperació de professions tradicionals avui gairebé desaparegudes a Barcelona però amb possibilitats de ressorgiment, com són alguns oficis nàutics.

Entre les millores urbanes a les que han contribuït els alumnes-treballadors de les Escoles Taller/Cases d'Oficis, podem destacar l'adequació d'espais d'ús públic com la Rambla de Sant Adrià, l'Avinguda de l'Estatut, la Rambla del Carmel i el Parc de la Vall d'Hebron. La rehabilitació de les façanes de mercats municipals, adequacions a d'escoles, polisportius o equipaments socials i culturals com la Masia de la Guineueta a Nou Barris o La Farinera a Sant Martí, la Casa del Mig del Parc de l'Espanya Industrial. L'adequació d'un espai per a activitats culturals i cíviques per a joves com a l'edifici de la boca nord del Túnel de la Rovira. La rehabilitació d'edificis històrics com la caserna de Sant Agustí a Ciutat Vella, per a un Centre Cívic i el Museu de la Xocolata. També han participat en la construcció i adequació de diversos vivers per a la producció de plantes i arbrat per a les zones verdes de la ciutat.

En el 1999 s'han iniciat sis noves Escoles Taller/Cases d'Oficis amb 440 alumnes-treballadors que comportaran la rehabilitació dels jardins de Laribal a Montjuïc (obra de Forestier) i rehabilitació de l'Edifici de la Font del Gat, retornant-los l'aspecte original com a espais de lleure ciutadà, la rehabilitació de la Torre del Baró i del seu entorn com a futur espai divulgador dels valors naturals del parc de Collserola, la recuperació de l'espai conegut com "Gaietes Montes" situat a l'interior d'una illa de cases com a equipament d'ús públic i creació d'un jardí públic a l'espai lliure de l'interior de l'illa i, finalment, la restauració del Pailebot Cala Sant Vicens com a mostra de la nostra cultura tradicional marítima i per a la recuperació d'oficis tradicionals vinculats amb la nàutica. Així mateix la nova Casa d'Oficis de Millora dels Entorns Urbans, permetrà millorar la qualitat urbana de diversos espais públics de la ciutat i Casa d'Oficis de la Ciutat del Coneixement permetrà desenvolupar accions de suport i divulgació de la telemàtica i de les tecnologies de la informació.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL GRUP DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA
TÍTULO: SANT CELONI MUNICIPI EDUCADOR

AUTOR/S Esther Prat Ibern
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ Ajuntament de Sant Celoni
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

El grup de participació ciutadana sorgeix a principis de l'any 1997, poc temps després de portar-se a terme la jornada *Sant Celoni municipi educador*, organitzada per l'Ajuntament de Sant Celoni, les associacions de pares i mares d'alumnes de les escoles i amb el suport de la Diputació de Barcelona. En la taula rodona d'aquesta jornada es va proposar de crear un grup de participació ciutadana per tal de reflexionar, debatre i fer propostes relacionades amb el projecte de ciutat educadora.

Amb la creació d'aquest grup s'aconsegueixen dos objectius prou importants. Per una banda, el grup representa una experiència innovadora de participació i democràcia local. Per l'altra, es garanteix la continuïtat del projecte iniciat en la jornada.

Aquest fòrum de debat està integrat per un total de quinze persones, tots ciutadans i ciutadanes de Sant Celoni. És un grup petit, divers, sense cap adscripció política i obert a la participació de tothom.

El treball que ha realitzat el grup durant aquests dos anys de funcionament s'ha centrat en els aspectes següents:

1. Informació a les entitats locals i constitució del grup. A partir de diverses reunions informatives es va donar a conèixer les reflexions de la jornada i la intenció de continuar un fòrum de participació ciutadana. La majoria d'entitats i persones assistents, manifestaren el seu interès en el projecte i demanaren informació periòdica del treball del grup; en alguns casos explicitaren el compromís de participar-hi.
2. Definició: objectius, dedicació, tasques a realitzar. El grup l'integren ciutadans d'àmbits ben diversos, per aquest motiu, en una primera etapa es va dedicar molt esforç a concretar punts de partida, a reflexionar sobre els objectius i tasques del grup, etc.
3. Elaborat el document de presentació del grup es va iniciar el tema de debat. Es palesa la dificultat de reflexionar entorn Sant Celoni municipi educador de manera global i es veu necessari determinar alguns temes que poden ser interessants de treballar. S'acorda d'escollir un tema, analitzar-lo i redactar un informe on es recollin les diferents opinions del grup, a continuació es donaran a conèixer a qui es cregui convenient: entitats, ciutadans, Ajuntament, etc.

Dels temes que es plantejaren es va escollir finalment el de la informació local atès que es considera un aspecte clau en l'educació dels ciutadans. Durant un any s'ha treballat en el tema **la informació és educació**. El grup ha fet aportacions, ha comptat amb el suport d'entesos en el tema i finalment ha elaborat un document que ha de permetre que tots els ciutadans puguin reflexionar, intervenir, fer propostes per tal de contribuir en la millora de la informació a Sant Celoni.

Paral·lelament el grup té la intenció d'escollir un nou tema de debat i d'ampliar el nombre de participants.

Sant Celoni, febrer de 1999

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL GARRAF TALLERS

TÍTULO:

Consell Consultiu de la gent gran

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Consell Comarcal de Garraf
Àrea de Serveis Socials i Sanitat

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

El projecte Garraf Tallers va néixer fa sis anys amb la clara voluntat d'impulsar la solidaritat entre generacions, per tal que les persones grans puguin transmetre la seva herència vivencial als infants i joves de manera clara i directa.

El Consell Consultiu de la Gent Gran, integrat al Consell Comarcal del Garraf, ofereix el Garraf Tallers a tots els centres escolars de primària i secundària, així com a centres socials i culturals de la comarca.

Un grup de persones grans amb una experiència de vida diversa es preparen per realitzar un conjunt de Tallers que posen en contacte els infants i els joves amb la gent gran de manera engrescadora i organitzada.

Els Tallers s'ha elaborat amb la intenció de ser integrats al currículum escolar i, és per aquest motiu que es posa a disposició dels mestres, educadors i animadors una Carpeta Pedagògica elaborada per l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona.

Els objectius de Garraf Tallers són:

- Estimular la gent gran a ser part activa en la comunitat
- Aconseguir augmentar l'autoestima personal de la gent gran
- Sensibilitzar la població respecte a tot el potencial que posseeix la gent gran.
- Fomentar una reflexió positiva del procés d'envelliment.
- Promoure el principi de solidaritat entre generacions: gent gran, joves, infants.

Per la difusió i desenvolupament del projecte Garraf Tallers s'elabora anualment un dossier que recull els objectius, les orientacions pedagògiques, la vinculació al currículum escolar i una fitxa tècnica dels 21 Tallers, adreçats per edat i nombre de sessions i que es fa arribar a tots els centres i entitats socials de la comarca.

A partir de les sol·licituds, es treballa conjuntament amb la persona gran voluntària i els mestres o educadors la realització del Taller, tenint cura de la participació de tots en els objectius del projecte.

Al llarg d'aquest sis anys han participat al projecte un bon nombre d'escoles i altres centres de la comarca, havent-se consolidat especialment entre els centres educatius de primària i alguns de secundària. Més de dos mil nens i nenes de la comarca van participar en el projecte els cursos 96/97 i 97/98, dins la seva activitat escolar.

La valoració és positiva per les dues bandes, el projecte Garraf Tallers dona la oportunitat de treballar de manera real i viscuda uns temes vinculats als eixos transversals i valors, fomenta l'aspecte interactiu de l'escola, obrint-la a la col·laboració pedagògica d'altres col·lectius.

La promoció de la interactivitat entre generacions, implicant el conjunt de l'escola, els alumnes i les persones grans aporta coneixements i experiències en el procés educatiu dels infants i joves.

Les persones grans manifesten la seva satisfacció personal al realitzar els Tallers, sobretot per la bona acollida i interès dels alumnes així com l'augment de relació amb els infants i joves.

Vilanova i la Geltrú, 11 de febrer de 1999

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EL CARDEDEU, UN POBLE DELS INFANTS

TÍTULO:

Montserrat Cots

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Ajuntament de Cardedeu

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

L'Ajuntament de Cardedeu, conjuntament amb els municipis de el Prat de Llobregat, Granollers, Navarres, Rubí, Sant Feliu del Llobregat, Súria i Viladecans, estan realitzant el projecte de desenvolupament local La Ciutat dels Infants, amb la col·laboració de l'àrea d'educació de la Diputació de Barcelona i del Sr., Francesco Tonucci, responsable del Centre Nazionale di Ricerca di Roma.

A principis de l'any 1997 es va crear la comissió CARDEDEU UN POBLE DELS INFANTS, integrada per associats i ciutadans de Cardedeu, interessats en el projecte, a més dels regidors/es i tècnics/ques de les regidories d'Ensenyament i Relacions Ciutadanes de l'Ajuntament de Cardedeu.

Els dies 5 i 18 d'octubre es va realitzar en el nostre municipi ELS INFANTS SON CAPAÇOS DE..., amb l'objectiu de:

- donar a conèixer el projecte a la població.
- propiciar la incorporació de nens i nenes.
- els nens i nenes participants triessin un DESIG PER CARDEDEU i que aquest es pogués materialitzar amb la seva participació.

El desig resultant va ser LA MILLORA O CREACIÓ D'UN PARC, per la qual cosa els infants varen aportar una guardiola amb els beneficis obtinguts d'un petit firal realitzat el dia 18 d'octubre, amb la col·laboració de la Unió de Botiguers de Cardedeu. A partir d'aquesta experiència s'engega dues activitats:

- Exposició itinerant divulgativa del projecte.
- Creació d'un grup de nois i noies interessats a la projecció participada de remodelació del parc.

L'exposició es va inaugurar el 27/2/97 a l'escola Mil·lenari i va fer camí a través de nou punts significatius del municipi, amb una permanència d'uns deu dies a cada un, per acabar l'itinerari en un estand de la Fira de Sant Isidre (19 de maig). Aquesta exposició consta de deu pannels amb fotografies obtingudes de les activitats, il·lustrades amb frases literals de F. Tonucci i petits textos, extrets de la seva filosofia, i adaptats al contingut contextual de les làmines.

El dia 17 de març vam tenir la visita del Sr. F. Tonucci, un dels recordatoris més importants del seu pas pel municipi és la gravació, a la TV local, de la cinta de vídeo "Conversa amb Francesco Tonucci".

El primer dilluns de maig es va celebrar la 1ª reunió del grup de nois i noies interessats en la projecció participada de la remodelació del parc. Van ser rebuts a la Sala de Plens per l'Alcaldeessa i van triar els primers dilluns de cada mes per a les seves reunions de treball. L'Ajuntament va posar a disposició del grup; a més de les dues tècniques de Serveis Personals (dinamitzadora i coordinadora) la col·laboració d'altres tècnics de serveis territorials, segons les necessitats que poguessin sorgir. Aquest grup de nois i noies ha constituït l'embrió del "Consell d'Infants". El projecte de constitució del Consell d'Infants va ser aprovat pel Ple Municipal el dia 6 de novembre, i després del procés electoral per triar els representants de les escoles de Primària i tres entitats educatives del municipi, es va celebrar la primera sessió, considerada inaugural, el 30 de novembre, amb la rebuda dels nous consellers per part de l'Alcaldeessa.

A més del Consell d'Infants, considerat com a subcomissió dins de la comissió "Cardedeu un Poble dels Infants" s'organitzen tres subcomissions: Comerç, Mobilitat, i Medis de Comunicació. Cardedeu, 12/02/99

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL REPENSEM SÚRIA AMB ELS INFANTS

TÍTULO:

Roser Picanyol

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Ajuntament de Sùria

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Introducció: El Projecte en si es posa en marxa al municipi de Sùria, el dia de la presentació del mateix en un acte públic celebrat el 16 de març al teatre del Foment i amb la presència del Sr. Tonucci, anima e ideòleg del projecte "La ciutat dels infants" i que es porta a terme a Fano (Itàlia).

El projecte basat en la idea i propostes del escriptor i psicopedagog italià Sr. Tonucci, pretén amb la col·laboració, opinió i escolta dels infants de Sùria, un canvi en la mentalitat dels ciutadans per millorar en qualitat de vida tant l'entorn com les relacions i actituds de tota la població.

Per tal de donar a conèixer el projecte i sensibilitzar a la població hi ha unes reunions i contactes previs amb les entitats, grups, escoles, consell i tècnics municipals, ja que tots hi tindran un paper per la implicació que comporta el mateix i el treball que caldrà fer.

Activitats: El projecte es aprovat per la corporació municipal el dia 24 d'abril de 1998.

Per tal de trobar uns representants dels nens/nenes de Sùria, es crea el Consell dels Infants. Són un nen i una nena de les classes de 5è i 6è i també de l'escola municipal de música i de les edats compreses entre els 9 i 11 anys qui tindran aquesta funció.

Tot el procés es fa d'una manera molt seriosa i democràtica a totes les escoles i queda finalment constituït el Consell amb 7 nens i 7 nenes.

Paral·lelament a la creació del Consell dels infant, es crea un grup d'adults (interessats en aquest projecte), aquest farà les funcions de laboratori on hi arriben les propostes que sorgeixen del Consell, es comenten i debaten i també on s'organitzen les activitats que es puguin desenvolupar a nivell de municipi.

La constitució oficial del Consell dels infants es fa el dia 10 de juny i a la sala de plens de l'ajuntament, amb la presència de l'alcalde, alguns regidors, pares/mares i avis dels nens/nenes escollits i se celebra el primer consell.

A partir d'aquí se celebren les sessions mensuals i en un dia concret a la setmana. Durant l'any 1998 s'han fet 6 sessions. Totes les sessions són coordinades per una tècnica de l'ajuntament. Les primeres sessions són de coneixement, de parlar sobre el que significa el projecte i també per dissenyar diverses activitats, escoltar la seva opinió i concretar com es pot informar a les classes corresponents del que està fent el Consell.

Durant l'any 1998 l'activitat se centra en fer uns itineraris pels barris de Sùria, contestant un petit qüestionari i també acompanyat per fotografies sobre el que els ha agradat i no agradat. Un cop fet aquest treball permetrà conèixer com estan els barris, quina opinió en tenen, i que es podria fer per millorar-los sempre segons la seva visió d'infants.

Un altre aspecte important es l'encàrrec que va rebre el Consell des de la regidoria d'Urbanisme; per tal que els nens/nenes donessin la seva opinió sobre una plaça per remodelar i una altra de nova construcció.

També s'ha participat en un programa radiofònic de la radio municipal de Sùria. En aquest moment, ja s'està treballant a les escoles el tema del logotip pel Consell, la selecció i votació final serà a la sessió del proper Consell prevista pel proper dia 18 de febrer.

També s'ha previst a totes les escoles un espai abans de les sessions mensuals perquè es puguin rebre suggeriments i propostes i un espai després de les sessions per tal de retornar als companys de classe les informacions i temes que s'hagin debatut a la sessió celebrada.

Per finalitzar fer constar que està previst pel mes de març una Audiència amb l'equip municipal i el Consell dels infants per tal d'informar sobre el treball dels barris i obrir un debat sobre el que caldria fer escoltant les propostes que pugui aportar el Consell.

En fase d'estudi s'ha pensat en organitzar pel mes d'abril una activitat a nivell de poble amb tots els nens i nenes del municipi i també i sempre que sigui possible de tot el material recollit i recopilar per barris elaborar-ne un dossier per poder-lo presentar a uns premis anuals que convoquen unes entitats del municipi.

Sùria, 12-02-99

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL PROJECTE "LA CIUTAT DELS INFANTS"

TÍTULO:

Carles Ribas

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Aquest projecte s'ha materialitzat a Sant Feliu de Llobregat, amb la constitució del CONSELL D'INFANTS. Per l'elecció dels regidors i regidores del Consell, es fa un projecte de PARTICIPACIÓ A LES ESCOLES. Aquest projecte de participació i Consell d'Infants, està contemplat en l'objectiu cinquè del programa interdepartamental de la infància que és el següent:

Informar, formar, escoltar i ser receptius a les opinions i expectatives dels nens i nenes de 6 a 12 anys, sobre la seva ciutat i el que la seva ciutat els ofereix, establint els mecanismes participatius necessaris per fer que això sigui possible.

El curs passat, en un ple municipal es va assumir el Manifest, que vàrem elaborar els Infants de cinquè i sisè de les nostres escoles, es va constituir el Consell d'Infants, i es va delegar a dues tècniques del programa d'Infància per dinamitzar-lo.

CONSELL D'INFANTS.

Objectius

- Donar valor a la veu dels infants i concretar d'una manera visible la seva consideració de ciutadans i ciutadanes amb plena capacitat d'opinió i expressió.
- Crear un mecanisme vàlid i estable de participació d'infants i de comunicació d'aquests amb els càrrecs electes de la ciutat.
- Fer possible una reflexió dels infants sobre la seva ciutat i facilitar-los els mecanismes perquè les seves propostes i idees puguin incorporar-se al pla d'actuació del municipi.
- Facilitar a totes les escoles i al seu alumnat l'aprenentatge dels mecanismes de representació i participació democràtica, que seran essencials de forma permanent en la seva formació com a ciutadans i ciutadanes.

Composició

- El Consell d'Infants el formen 20 nens i nenes procedents d'aules de cinquè i sisè de les escoles de Sant Feliu. Són 11 nenes i 9 nens, escollits a cada aula
- A partir d'aquest curs es dirigirà exclusivament als alumnes de cinquè. Cada infant estarà en Consell durant un període de dos cursos. Anualment, el Consell renovarà la meitat dels seus components amb la sortida dels infants que han passat a Secundària i l'entrada dels nens i nenes de cinquè de Primària.

Funcionament

- Reunions periòdiques, i d'altres extraordinàries amb temes específics.
- Reunions del secretariat, format pel nen i la nena més votats i les tècniques dinamitzadores del Consell, per fer les ordres del dia i les actes del Consell.
- Participació del polític de manera regular i de manera extraordinària.
- Audiència pública lliurant el treball realitzat durant el curs.
- Acabar de definir les seves formes i mecanismes d'actuació. En aquests moments tenim un esborrany del Reglament de Règim Intern.
- Informació a les aules que estiguin treballant el projecte de participació.
- Recull de queixes, suggerències, denúncies...

Funcions del Consell

- Fer possible el debat i la participació dels infants en la vida de la seva ciutat.
- Pla anual del Consell: Les aportacions als projectes urbanístics i/o d'equipaments i la visió dels infants sobre el funcionament general de la ciutat.
- Pel que fa als projectes d'espais o equipaments amb ús infantil intencional, l'Ajuntament facilitarà la comunicació entre els infants i els tècnics municipals i valorarà totes les propostes del Consell. Es tracta d'obrir d'entrada una possibilitat real i pràctica de participació dels infants, en què els resultats del seu treball siguin palpables i que ho siguin a curt termini.
- Pel que fa als temes de funcionament general de ciutat. El Consell debatrà anualment un tema, basat en el Manifest dels nens i nenes de Sant Feliu de Llobregat. Les conclusions del seu treball es presentaran en l'audiència pública anual. L'Ajuntament informarà als infants de com a assumit aquestes conclusions en el seu pla de treball. Actualment tenim l'encàrrec de l'equip de govern d'estudiar els espais de joc de Sant Feliu de Llobregat.

PROJECTE DE PARTICIPACIÓ INFANTIL A LES ESCOLES.

Aquest projecte s'ha proposat per sensibilitzar als infants i a la comunitat educativa en general sobre el tema de participació, i és el mitjà per acabar elegint representants dels nens i nenes per formar part del Consell d'Infants.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL RUBÍ, UN MUNICIPI PER ALS INFANTS

TÍTULO:

Angela Mas

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Ajuntament de Rubí

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Amb motiu del 25è aniversari de l'Escola Bressol Municipal i, coincidint amb l'obertura d'un espai de relació per a nens menors de 3 anys, el maig del 1997 va ser entre nosaltres el senyor Francesco Tonucci.

Arran d'aquest contacte vàrem tenir coneixement de la intenció de crear una xarxa de ciutats interessades en aplicar la filosofia del senyor Tonucci.

Aquesta proposta va interessar a l'Ajuntament i vàrem començar a treballar en aquest sentit.

L'experiència concreta duta a terme fins ara és el disseny de l'espai de joc d'una plaça emblemàtica de la ciutat.

Els nens que hi han participat són un grup de 8, escollits per les escoles de la ciutat, tant públiques com privades-concertades, i tant de Primària com de Secundària.

Ens hem reunit amb ells en nou ocasions i s'ha anat parlant del què més els agradava, del pressupost de què disposaven, de l'espai limitat que tenien, etc., fins arribar a fer una proposta concreta que el dia 18 de juny del 1998 van entregar al senyor alcalde, com a devolució de l'encàrrec que els havia fet, i en presència del senyor Tonucci.

A aquestes reunions hi han assistit treballadors de l'Ajuntament de les Àrees d'Educació, Urbanisme i Parcs i Jardins.

Amb aquest projecte es pretén donar la paraula i escoltar els nens, fer-los participants i protagonistes, com a ciutadans que són, de la transformació de la ciutat.

D'aquesta manera volem arribar a posar el nen com a paràmetre, i aconseguir fer una ciutat adaptada als infants, i, per tant, a tothom.

S'ha procurat implicar les famílies, les escoles i altres col·lectius que mostren el seu acord amb aquesta filosofia.

Com que la valoració que se'n fa és força positiva, el proper pas serà crear el Consell d'Infants, com a espai més estable de debat per als infants, i iniciar una altra experiència amb la creació d'un Parc a la ciutat.

Rubí, 12 de febrer de 1999

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EL PRAT, CIUTAT DELS INFANTS: UN MODEL DE PARTICIPACIÓ

TÍTULO:

Fina Rifa

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Ajuntament del Prat de Llobregat

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

"El Prat, ciutat dels infants" és un projecte que seguint els paràmetres de F. Tonucci, defensa el tractament dels infants com a ciutadans del present i no només del futur. Ells han estat els grans absents del model clàssic de participació ciutadana. Aquest projecte planteja la necessitat que els nens i les nenes participin activament en la construcció, desenvolupament i millora de la ciutat aportant un punt de vista diferent. El repte es gran, però tots haurem d'admetre que si els nens i les nenes poden participar en l'elaboració dels projectes de la ciutat, després la sentiran seva, avui com infants i demà com adults; serà una ciutat a la que realment estimaran i de la qual voldran tenir cura i defensaran, com ho fem nosaltres amb la nostra llar. La participació dels infants es vehicularà a través del Consell dels Infants. Aquest Consell serà l'encarregat de donar als nens i nenes l'oportunitat de formar part de la societat activa recollint, debatent i posant en pràctica- quan sigui factible- les seves opinions, propostes i idees sobre com els agradaria la ciutat on viuen. El projecte implica un aprenentatge del que significa la convivència i el funcionament de la vida democràtica pels nostres infants.

El desenvolupament del Projecte s'ha plantejat en tres fases:

• **FASE I. Disseny, Sensibilització i Difusió**

Objectius: En aquesta fase l'objectiu ha estat el d'establir les bases i les condicions per tal que el projecte tingui un caràcter ciutadà i difondre tant a nivell intern d'Ajuntament entre l'equip de govern i tècnics municipals, com a nivell del teixit associatiu ciutadà (AMPA, entitats de lleure, esportives, etc.), la filosofia de F. Tonucci i les idees sobre les quals se sustenta el projecte.

Activitats: En aquesta fase, s'ha centrat l'acció en la creació i funcionament de la Comissió ciutadana (maig 98) integrada per Regidors i tècnics municipals, membres Comunitat educativa (professorat i famílies) i membres d'entitats de lleure infantil, esportives, etc. La funció principal de la Comissió ciutadana és la d'elaborar propostes pel desenvolupament del projecte, fer-ne el seguiment i col·laborar en la posta en funcionament del mateix.

• **FASE II: Inici Del Projecte. Accions Prèvies A La Creació Del C. Infants**

Objectius: Abans de la creació del C. Infants es va creure necessari portar a terme una sèrie d'accions l'objectiu de les quals era el d'estimular la participació dels nens i nenes a la vida ciutadana tot donant-els-hi un paper protagonista i crear les condicions que afavorissin un bon funcionament del futur C. Infants.

Activitats realitzades:

Tallers "El Prat, La Meva Ciutat". Els tallers s'han adreçat als alumnes de 5è i 6è de primària de totes les escoles públiques i privades del Prat que s'han volgut adherir al projecte. En total estem parlant de 10 escoles, que engloba un total d'uns 800 nens i nenes implicats. S'han dut a terme 3 tallers d'una hora de duració en cada grup, dins de l'horari escolar. Abans de començar els tallers, cada infant ha rebut a casa seva una carta de l'Alcalde, en la que li agrairà la seva participació per ajudar-nos a millorar la ciutat.

Gimcana "El Prat Per Gaudir-Ne". Aquesta activitat va ser adreçada a tots els infants del Prat nascuts els anys 87/88. Els nens i nenes van ser convidats a participar mitjançant una carta personal que van rebre al seu domicili. La finalitat d'aquest joc de pistes era, d'una banda, que els nois i noies coneguessin la ciutat, l'observessin i poguessin gaudir-ne, i de l'altra, mirar d'instaurar activitats pels infants que ajudin els adults a veure la ciutat des d'un altre perspectiva. Amb més canalla pels carrers aconseguirem un Prat més divers, ric, espontani i alegre.

En el disseny i realització de la Gimcana hi va participar la Comissió Ciutadana i sis entitats de lleure infantil i juvenil de la ciutat

La Gimcana es va realitzar el dia 30 de gener de 9h a 14h i hi van participar 250 nens/nenes.

Accions pendents:

Procés Previ Per La Creació Del Consell Dels Infants. Durant la segona quinzena de febrer del 99, es durà a terme una sessió de valoració dels tallers i la gimcana a les escoles que han participat en el projecte. En aquesta valoració es recolliran les vivències dels infants, les seves idees i propostes, i al mateix temps es determinaran els nens i nenes que representaran a la resta en el consell d'infants.

Durant el mes de març es treballarà amb els nens i nenes proposats per formar part del consell dels infants, per tal de definir conjuntament les funcions i organització del consell, així com per preparar la seva constitució formal.

Jornades, I Creació Formal Del Consell D'infants. Els dies 9 i 10 d'abril del 99 es faran unes Jornades de caràcter ciutadà, amb l'objectiu de donar a conèixer el projecte i fer una crida als ciutadans adults per intentar modificar, entre tots, les tendències tant en les decisions polítiques com en les actituds personals, per tal d'aconseguir una ciutat a gust de tots. Dins del programa de les jornades hi haurà la constitució formal del consell d'infants amb la primera sessió presidida per l'Alcalde.

• **FASE III. Creació i funcionament del Consell dels Infants.**

(En aquests moments ens trobem al final de la Fase II)

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL CREMONA DEI BAMBINI

TÍTULO:

Caon Luciano Vice Sindaco Comune Di Cremona Toninelli Silvia
 Pedagogista, Responsabile Del laboratorio "Cremona Dei Bambini

AUTOR/S
AUTOR/ES:

Comune Di Cremona (Itàlia)

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

La città di Cremona è uno dei soggetti coinvolti nel progetto cofinanziato dalla Unione Europea "La città dei bambini: azioni dimostrative per uno sviluppo sostenibile dell'ambiente urbano attraverso i bambini come soggetti attivi e trainanti della partecipazione o come parametro di misurazione della qualità della vita per tutti".

Il progetto ha l'obiettivo di verificare come interventi a favore della mobilità autonoma dei bambini e la loro partecipazione ad esperienze di progettazione urbanistica possono favorire lo sviluppo sostenibile dell'ambiente urbano.

Gli interventi che saranno attuati dalla città di Cremona sono: la progettazione partecipata dei bambini di una piazza (Piazza S. Agostino) per restituirla ad un uso sociale attualmente assente, e la realizzazione dell'esperienza "A scuola ci andiamo da soli", finalizzata all'aumento della mobilità autonoma dei bambini del Quartiere di Borgo Loreto.

Riprogettare la città a partire da Piazza S. Agostino

La scelta di realizzare un'esperienza di progettazione partecipata su Piazza S. Agostino, un luogo storico, attualmente utilizzato solo come spazio di transito, nasce come possibile risposta alla richiesta della Scuola Elementare di poter utilizzare quest'area durante la ricreazione e per attività didattiche all'aperto. L'obiettivo dell'esperienza è di trasformare la piazza in uno spazio polifunzionale, capace di accogliere le attività didattiche all'aperto della scuola e il gioco dei bambini, sia durante la ricreazione, sia in orari extrascolastici, ma anche di promuovere l'incontro e la sosta degli adulti.

Il quartiere Borgo Loreto: A scuola ci andiamo da soli

Nel Quartiere Borgo Loreto lo scorso anno è stato effettuato un rilevamento delle barriere architettoniche basato su un nuovo modo di interpretare questi aspetti negativi della città: sono state prese in considerazione non solo le caratteristiche dell'ambiente che impediscono e ostacolano la fruizione della città ai portatori di handicap, ma anche tutte quelle condizioni che esercitano un effetto analogo sul rapporto tra la città e i bambini o gli anziani. Per tener conto dei punti di vista e delle esigenze dei bambini è stato ideato e realizzato un insieme di attività che hanno coinvolto gli allievi della scuola elementare.

Recapito: ing. Luciano Caon - Piazza del Comune 8 - 26100 Cremona
 telefono: 0372/407202 - fax: 0372/407207 - e-mail: vicesindaco@rccr.cremona.it

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **PETITS, PERÒ CIUTADANS. UN PROJECTE DE CIUTAT**

TÍTULO:

Concepció Acedo Borrasca

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Ajuntament de Granollers

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

El projecte "*Petits, però ciutadans*" neix l'any 1995, del debat d'un grup de persones vinculades l'Associació Cultural de Granollers, sobre la importància de recuperar la ciutat com un espai de relació, de col.laboració i d'intercanvi de idees entre les persones. El projecte preten una redefinició de la ciutat en tots els seus àmbits, tot recuperant-la per a la gent i considerant els ciutadans més petits com el baròmetre per a mesurar les necessitats i els drets de tothom.

Per aconseguir un compromís polític que considerés els nens i les nenes com a ciutadans de ple dret era imprescindible la implicació directa de l'Administració local i els seus responsables municipals. Així es formalitzà la col.laboració entre l'Associació Cultural de Granollers i l'Ajuntament de Granollers l'any 1996. Entre tots i tenint com a motor l'Àrea d'Educació i Esports de l'Ajuntament de Granollers, es crea un grup de treball integrat per professionals de diferents àmbits: Educadors, polítics, arquitectes, enginyers, comerciants...

La col.laboració s'estableix en relació a la formulació d'objectius i a la realització de propostes i accions concretes i es dona tant en l'àmbit econòmic com de recursos humans. La relació amb altres àrees del propi Ajuntament -Governació, Serveis, Alcaldia...- així com amb d'altres entitats de Granollers - Gran Centre, Xics de Granollers, Agrupació Excursionista...-, han estat clau a l'hora de tirar endavant el projecte i totes les seves campanyes.

La proposta programàtica es va establir com a decàleg de voluntats, que és l'eix de totes les activitats que es realitzen. Aquestes són: Fer que la ciutat sigui transitable, orientadora, saludable de convivència, cívica i educadora, estimada, coneguda, amb cultura, segura i que respecti els drets dels nens i de les nenes.

Properes línies d'actuació

1. Senyalització de la ciutat. Creació d'una senyalització específica que tingui en compte les necessitats dels infants.
2. Urbanisme. Vetllar perquè les actuacions urbanístiques a la ciutat tinguin en compte les necessitats dels infants. Mobiliari urbà.
3. Espais per al joc. Propostes per al joc cotidià a la ciutat: parcs, espais urbans, escoles, etc.
4. Participació. Creació del Consell dels infants. Opinió dels nens en els assumptes del seu interès. Canalització d'aquest interès als mitjans de comunicació.
5. Mobiliari. Campanya "A l'escola hi vaig a peu", Tràfic, voreres, bicicletes.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **UNA CIUDAD PARA LOS MENORES: UNA EXPERIENCIA DE INTERVENCIÓN**
TÍTULO: **EN EL MARCO ESCOLAR**

AUTOR/S   **Corrales Vázquez, José Mª de Pedro.**
AUTOR/ES: **Gómez Carmona, Nuria.**

CENTRE O INSTITUCIÓ   **Escuela Universitaria de Formación del Profesorado Universidad**
CENTRO O INSTITUCIÓN: **de Extremadura.**
Instituto Municipal de Bienestar Social. Ayuntamiento de Cáceres.

RESUM
RESUMEN:

La experiencia que presentamos es el resultado del trabajo que desde 1992 hemos venido realizando en la ciudad de Cáceres y que se basa en varios proyectos distintos, pero complementarios, que hemos llevado a cabo con menores, gracias a la colaboración del Ayuntamiento de Cáceres y de la Universidad de Extremadura, a través del Instituto Municipal de Bienestar Social y de la Escuela de Formación de Profesorado.

A partir de un Proyecto de Apoyo Escolar que se desarrollaba en los meses de verano, y de un programa de intervención extraescolar con menores durante cuatro meses al año, surgió la idea de realizar un proyecto que implicara los dos programas y se desarrollara de forma continuada, tanto en los objetivos como en el tiempo, dando una respuesta integral a las necesidades que presentan determinados menores. Esta respuesta está planteada desde dos vertientes, atendiendo a la educación formal y a la educación no formal de los alumnos.

El refuerzo educativo como base para una óptima promoción a cursos superiores y el trabajo de prevención de conductas asociales, es la oferta que desde distintos centros se presentan a los alumnos, intentando así cubrir cualquier desequilibrio (necesidad o laguna) que en el proceso formativo de los menores puedan derivar en problemáticas futuras.

El convencimiento de trabajar de manera integrada con los alumnos, desde la educación formal y educación no formal, nace de la propia filosofía de la LOGSE, cuando en ella se señala que la educación, como proceso formativo, no es algo aislado en la vida de las personas, sino que crece parejo al desarrollo de la personalidad y que cualquier desequilibrio en este proceso formativo puede derivar en carencia de madurez o en conductas no sociales.

Por otra parte y a modo de fundamentación social, nos encontramos que desde los Servicios Sociales Municipales se considera prioritario intervenir de forma directa con los menores escolarizados de Cáceres, posibilitando su desarrollo armónico e integral, en pro de evitar las posibles desigualdades sociales que los niños/as, aunque legalmente protegidos, sufren a veces y optimizando los elementos educativos que conforman el futuro de éstos.

La educación, como factor básico de desarrollo, debe adecuarse a la realidad existente, por lo que es necesario romper la dicotomía entre Educación Formal o reglada y Educación no Formal, ampliando y unificando el campo de intervención y adecuando los recursos a las necesidades de los menores.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL UN MÓN DE JOCS A L'EIXAMPLE

TÍTULO:

Imma Marín Santiago

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Serveis Personals del Districte de l'Eixample

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

"Un món de jocs a l'Eixample" és un programa d'activitats orientat als alumnes de 3r. i 4rt. de primària de les escoles públiques del Districte de l'Eixample. En total han participat 850 alumnes i 34 mestres tutors, durant els mesos de novembre i desembre de 1998. L'activitat ha estat finançada pel Programa Barcelona Solidària i el Districte de l'Eixample.

El programa es basa en activitats de joc orientades a potenciar el coneixement entre cultures i s'emmarca dins l'eix transversal de *La diversitat intercultural*.

Els objectius bàsics d'aquesta experiència són:

- Dotar a les escoles públiques del districte de recursos per a treballar afavorint actituds solidàries, igualitàries i respectuoses amb la diversitat de cultures del món.
- Ajudar als nens i nenes a comprendre i respectar les diferències culturals i de formes de vida dels nens i nenes nouvinguts a la nostra ciutat.
- Fomentar l'ús de jocs populars i d'autofabricació enfront la cultura del consumisme.
- Motivar al joc com a mitjà enriquidor de relacions i aprenentatges significatius.

El contingut de l'experiència s'ha basat en:

- Una ambientació protagonitzada per dos rodamons que han portat recursos de jocs i joguines de l'Àsia i l'Àfrica, a cada escola.
- Dues maletes de viatge per a cada escola, amb informacions, recursos, guia didàctica pel mestre, dossier de treball per l'alumne i jocs i joguines sobre la Xina i el Marroc.
- 10 sessions de treball i jocs per a realitzar a cada aula.
- Conferències per les AMPAS de cada escola.
- Una festa multicultural de cloenda on han participat els nens i nenes de totes les escoles jugant als nostres jocs i als jocs que han après.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL SALUT I ESPORT

TÍTULO:

AUTOR/S Marta carranza
AUTOR/ES: Programa d'Educació Física

CENTRE O INSTITUCIÓ Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

En aquests moments en els quals l'esport ocupa ja un espai a les agendes de molts ciutadans, o com a mínim, es té present la necessitat de fer-ho, ha arribat l'oportunitat de no desvincular aquests moments d'un dels drets i deures fonamentals a la vida de tota persona: **el de l'exercici d'una ciutadania saludable.**

Potenciar i profunditzar en tots els valors lligats íntimament a tota manifestació esportiva ha de ser la fita inqüestionable i compartida per totes les grans ciutats sensibilitzades cap a les activitats físiques dels seus ciutadans, tant pel que fa a l'educació formal com no formal.

La innovació de l'estratègia d'intervenció que es proposa estriba en la rellevància de l'enfoc global, del tractament cohesionat de les diferents dimensions que conté qualsevol activitat o pràctica esportiva.

Des del Programa d'Educació Física de la Direcció de Serveis Educatius de l'Institut d'Educació, s'ha volgut apostar per un paradigma "*d'activitat física i salut*" recolzat en la idea d'una pràctica física positiva i satisfactòria, basada en el llenguatge de la participació, on la inclusió, la igualtat, el plaer, el respecte i la cooperació seran les constants incondicionals.

En aquest marc es presenta l'activitat de **Salut i esport** dirigida a l'alumnat de Primària i Secundària de la ciutat de Barcelona. Es tracta d'una proposta de participació en unes activitats esportives vivenciades, motivadores i gratificants, escollides per tal de potenciar la participació dels nois i noies en accions que els impliquin directament, que els ajudin a relacionar-se amb alumnat d'altres Centres i els facilitin l'oportunitat de valorar positivament l'activitat física que implica un cert grau d'esforç físic.

El disseny de l'acció **Salut i Esport** comprèn dues actuacions diferenciades: el Biatló escolar i el Triatló escolar de Barcelona.

La participació en aquests projecte comporta una primera fase de formació per al professorat implicat, centrada en temàtiques relacionades com condició física i salut, alimentació i activitat física, avaluació i activitat física, coneixement dels espais per a la pràctica esportiva, etc.; una segona de treball als propis Centres i una tercera que es concreta en la participació en el Biatló o en el Triatló.

Així doncs, el Biatló i el Triatló són tan sols l'excusa per a fer possible que els joves valorin i gaudeixin de l'activitat física, premisses indispensables per l'adquisició de l'hàbit que els permetrà assolir un estil de vida saludable.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL VIURE LA CIUTAT EN BICICLETA

TÍTULO:

AUTOR/S Marta Carranza
AUTOR/ES: Programa d'Educació Física

CENTRE O INSTITUCIÓ Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

La bicicletada és una acció de ciutat que s'organitza des dels diferents districtes, la Direcció d'Esports i l'Institut d'Educació, i va dirigida als Centres Docents de Secundària de la ciutat i en concret als nois i noies de 13 i 14 anys.

Els objectius fonamentals es centren en sensibilitzar els i les joves vers l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà mitjançant el treball en els propis centres i la realització d'un itinerari urbà en bicicleta.

Un dia a l'any s'aconsegueix que uns 3.000 nois i noies recorrin 10 itineraris, en forma de relleu, en el sí dels deu districtes de la ciutat.

Els itineraris tenen una durada global de 8 hores i cada centre fa un relleu, en grups d'aproximadament 30 nois i noies, d'uns tres quarts d'hora cadascun.

El primer relleu de tots els districtes surt, a la mateixa hora, de la Plaça Sant Jaume, concentrant així, un total de 300 bicicletes en aquest indret tant cèntric i emblemàtic.

Els ciutadans i les bicicletes, comparteixen una experiència de la que es pretén que en derivi l'augment, per part de tots, de l'ús de la bicicleta, i la conseqüent millora de la mobilitat urbana

Amb aquesta acció s'aborden, d'una manera simultània, diferents valors fonamentals per a la convivència i l'educació a la ciutat, com són la sostenibilitat i la salut, a més de reforçar la vinculació amb el territori des d'un àmbit de ciutat.

S'espera que, a partir d'aquesta acció i de moltes altres promogudes per diferents institucions i entitats, es pugui avançar en la integració, a la nostra ciutat, d'aquest mitjà de transport i de lleure tan valuós com és la bicicleta.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL **EDUCACIÓ AMBIENTAL AL BARRI DE LA SAGRADA FAMÍLIA**

TÍTULO:

Antonio Gómez, Angels Nogué i Angels Vivanco

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Serveis Personals del Districte de l'Eixample

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

L'origen del projecte se situa a la presentació del Projecte Educatiu de Ciutat (PEC) a les entitats del barri de la Sagrada Família. Arrel d'aquesta reunió el col·lectiu d'entitats estableixen l'acord i el compromís de treball i col·laboració conjunt vers el tema de l'**Educació Ambiental**. Al projecte hi participen 17 entitats, l'IMEB i els Serveis Personals del Districte de l'Eixample.

El projecte s'estructura a tres nivells de implicació diferents; el primer defineix les accions que s'estan realitzant a cadascuna de les entitats i equipaments del barri; el segon defineix quines accions es poden realitzar a cada entitat i equipament; i el tercer defineix les accions que es poden realitzar al barri amb tots els agents implicats.

L'Educació ambiental es basa en un conjunt d'accions orientades a la sensibilització pel respecte del medi ambient i a potenciar el consum responsable dels recursos existents.

Els principals objectius del projecte són:

- La millora del medi ambient del barri de la Sagrada Família.
- Potenciar l'educació en l'adquisició i/o modificació d'hàbits saludables en la població.
- Concienciar en la corresponsabilitat dels diferents agents socials: ciutadans, entitats i administració.
- Iniciar una línia de treball amb col·laboració amb el món associatiu en el camp de l'educació comunitària.

Les accions escollides del projecte per aquest curs es concreten en:

Creació d'un camí escolar (via de circulació peatonal preferent escollida entre aquells recorreguts més utilitzats per la majoria dels alumnes)

Creació d'un mapa verd (és la mapificació de tots els elements i circuits que afavoreixen la millora del medi ambient del barri)

Participació activa en la jornada del dia sense cotxes del dia 29 d'abril (jornada basada en la supressió del trànsit de vehicles privats).

Peatonalització de l'illa del Temple de la Sagrada Família (supressió total o parcial del trànsit de vehicles).

Accions emmarcades dins de la festa major del Barri de la Sagrada Família (entre d'altres cal destacar la construcció d'una marquesina amb panells per captar l'energia solar a l'escola Tabor, realitzar un hort decoratiu al parc de la Sagrada Família, concurs de guarniment de balcons, cursa de bicicletes, patins...)

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL / **TÍTULO:** El Programa Hàbitat, una atractiva manera d'introduir l'educació ambiental a l'escola.

AUTOR/S / **AUTOR/ES:** Programa d'Educació Ambiental

CENTRE O INSTITUCIÓ / **CENTRO O INSTITUCIÓN:** Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona

RESUM / **RESUMEN:**

Àmpliament assumida per la comunitat educativa la necessitat de l'educació ambiental, un dels obstacles que sorgexien a l'hora d'implementar-la és la manca d'instruments pràctics, senzills i a l'abast per fer-ho. La *Guia Hàbitat d'activitats d'educació ambiental* ha sorgit de la demanda -explícita o implícita- de molts educadors i educadores que tenen ganes de treballar en educació ambiental, però sovint no saben com posar-s'hi. Es tracta d'un conjunt de 50 activitats de caràcter lúdic i participatiu que cobreixen un ampli ventall de temes ambientals. No es tracta d'una programació amb principi i final, sinó d'un material suplementari que cada educador ha de contextualitzar. Les activitats són com "peces" a l'abast per col·locar en la construcció educativa de cada u. Per descomptat no cal fer-les totes ni fer-les en l'ordre en què apareixen.

La primera redacció de la guia quedà enllestida a finals de 1995 i mancava posar les activitats en pràctica, experimentar-les i avaluar-les. L'Institut d'Educació va proporcionar el marc idoni per fer-ho: de les diferents sessions de presentació del Programa Hàbitat que es van fer a començaments del curs passat als diversos districtes, en van sorgir grups de mestres configurats com a seminaris i disposats a posar en pràctica les activitats de la Guia. El nombre total d'experimentadors en el sistema escolar va ser de 120, als quals s'afegiren altres 5 persones que feien tasques de monitoratge en diversos espais. En conjunt tenim constància que es van dur a la pràctica activitats de l'Hàbitat més de 200 vegades, algunes d'elles es van fer en molts centres, altres només alguna vegada. Els resultats van respondre plenament a les expectatives; els fulls d'experimentació que es van rebre així ho van confirmar, alhora que aportaven un seguit de suggeriments que es van incorporar a l'edició definitiva de la Guia. Com a instrument d'informació i de contacte, a totes les persones compromeses en l'experimentació se'ls trametia la circular titulada *Notícies de l'Hàbitat*.

Paral·lelament es van organitzar els Seminaris Hàbitat que van constituir una interessant experiència de "formació de formadors" dins el camp de l'educació ambiental. Un dels aspectes més destacats va ser la seva metodologia, eminentment pràctica, ja que el seminari es basava en les activitats de la Guia Hàbitat: això va donar una gran dinàmica a les sessions i va fomentar la participació i la reflexió a partir de la realitat viscuda. Es va intentar -i en bona part es va aconseguir- que les activitats que es duïen a terme tinguessin el mateix caràcter educatiu i versemblant que haurien de tenir quan es fessin a l'aula amb l'alumnat. Aquest curs s'ha programat un seminari d'aprofundiment per a mestres i professors que ja haguessin fet el d'iniciació: sense menystenir un plantejament actiu, l'objectiu ha estat anar més enllà en el marc teòric, i compartir i avaluar les experiències dels assistents en educació ambiental.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL L'ecoauditoria com a reforç de la coherència ambiental del centre: el context
TÍTULO: també educa (imolt!)

AUTOR/S Programa d'Educació Ambiental
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona
CENTRO O INSTITUCION:

RESUM
RESUMEN:

Rarament es té prou en compte l'influent paper modelador de l'entorn malgrat saber que cap bonica lliçó teòrica serà capaç de desarrelar una pràctica que la contradigui. En termes d'educació ambiental això vol dir que qualsevol intent seriós passarà no sols per "ambientalitzar" el currículum, sinó també per fer-ho amb la gestió del centre.

Aquest és l'objectiu del Projecte Centres Ecològics, endegat des del Pla d'Educació Ambiental de l'IEB, que utilitza l'ecoauditoria escolar com a instrument. De manera similar a les empreses, l'ecoauditoria d'una escola és un procés voluntari d'autoavaluació que permet reflexionar sobre la pròpia pràctica i identificar maneres de fer millores a l'entorn immediat. L'anàlisi de la situació, la detecció de punts febles o d'errors en la gestió i l'aplicació de correccions i mesures de millora contribueixen a augmentar la coherència entre el "discurs" i les actuacions efectives de l'escola, i milloren la qualitat ambiental del centre, cosa que per si sola modifica positivament el context educatiu.

Tanmateix, el model d'ecoauditoria que proposem és més ambiciós: a més de transformar el context, intentem convertir la mateixa realització de l'auditoria en un procés educatiu. Es tracta d'"aprendre a aprendre" a través de la participació en una experiència de canvi real, dissenyada i executada pels protagonistes. Per això l'ecoauditoria la realitza l'alumnat, amb la col.laboració del professorat, i amb la participació de tota l'escola i la complicitat de la resta de la comunitat educativa.

En els darrers anys s'han posat a punt uns materials per orientar la realització d'ecoauditories i s'han experimentat en diverses escoles. S'ha comprovat que realitzar una ecoauditoria és un repte apassionant. Alumnat i professorat treballen en contextos reals on els aprenentatges prenen sentit, i es fan preguntes les respostes de les quals interessin a tothom. L'experimentació de solucions col.lectives, encara que sigui a petita escala, certifica que podem millorar les coses i augmenta el nostre sentiment de control sobre la realitat que ens envolta.

D'altra banda l'ecoauditoria permet la consideració simultània i coordinada de continguts, metodologies i context, per configurar una acció educativa congruent. Les característiques de l'entorn proper, així com els seus vincles amb els problemes més globals, constitueixen el gruix dels continguts. La metodologia de treball és la participació directa en un procés d'anàlisi, d'avaluació i de propostes de millora que es consensuen democràticament amb tots els implicats. I tot el programa apunta a —i alhora recolza en— fer una gestió ambiental del centre coherent amb els continguts que ensenyem.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL TÍTULO:	BRUNDIBÁR. ÒPERA A SECUNDÀRIA	
AUTOR/S AUTOR/ES:	<u>Assumpció Malagarriga</u> / Institut municipal d'educació David Albet / Centre de Cultura Contemporània Jordi Martí / Institut de cultura de Barcelona Xavier Pujol / Gran Teatre del Liceu	
CENTRE O INSTITUCIÓ CENTRO O INSTITUCIÓN:	Organització:	Gran Teatre del Liceu Institut Municipal d'Educació
RESUM RESUMEN:	Col.laboració:	Centre de Cultura Contemporània Institut de Cultura de Barcelona

Des del Programa d'Educació Musical de l'IMEB s'organitzen un seguit d'activitats amb la intenció de promoure actuacions musicals en el món educatiu. Brundibár va néixer el curs 1997-98, gràcies a la confluència de diferents interessos de les quatre institucions mencionades. És una activitat adreçada a l'alumnat de l'Ensenyament Secundari Obligatori, de la ciutat de Barcelona, i al seu professorat de música.

1. Objectius de l'activitat:
  - Apropar l'òpera i l'alumnat d'ESO
  - Aconseguir la participació activa de l'alumnat en l'activitat
  - Incidir en la formació del professorat de música de secundària
  - Facilitar un punt de trobada i d'intercanvi entre aquests professionals
  - Donar una dimensió social normalitzada al treball de cada dia a l'aula de música
2. Fases en que està organitzada:
  - Dues sessions de formació del professorat
  - Treball del professorat dins l'aula
  - Actuació final amb participació de tot l'alumnat
3. Actuació final:
  - Actualment es fa al Mercat de les Flors. Hi ha la intenció de en un futur, fer-la al Teatre del Liceu
  - L'alumnat de secundària està a l'escenari i canta totes les parts dels cors de l'òpera (uns 300 nois i noies per representació)
  - Es fan representacions obertes al públic de la ciutat
4. Aprovisionament d'obres:
  - Per tal d'aconseguir obres que s'adeqüin a les característiques de l'activitat, es convoca un concurs de composició d'òperes que es presentaran, si s'escau, al festival de músiques contemporànies de Barcelona

Cal remarcar el fet de ser una actuació amb participació de quatre institucions de la Ciutat, cada una aportant en funció dels seus objectius particulars, però confluents en l'interès i en la gestió de l'activitat.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL LA CONCENTRACIÓ DE MINORIES A LES ESCOLES DE LA CIUTAT.

TÍTULO:

Pepi Soto i Silvia Carrasco

AUTOR/S
AUTOR/ES:

Institut d'Educació, Servei d'Investigació i Innovació
 Educativa, Ajuntament de Barcelona.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

L'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona està duent a terme la primera fase de la recerca "La concentració d'alumnat de minories ètnico-culturals a les escoles públiques d'Educació Infantil, Primària i Secundària Obligatòria de la ciutat", co-coordinada per la Dra. Silvia Carrasco del Dept. d'Antropologia Social de la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquesta primera fase ha de permetre re-interpretar el fenomen de la concentració d'alumnat de minories ètnico-culturals escolaritzat a Ciutat Vella comparativament, a partir de conèixer també les realitats escolars d'altres districtes de la ciutat. Els objectius d'aquesta primera fase de la recerca són:

- A.- Conèixer la distribució de l'alumnat de minories, segons la seva procedència, per cada centre escolar.
- B.- Establir els graus de concentració de minories ètnico-culturals a les escoles, en relació al total d'alumnat de cada centre.
- C.- Establir la relació entre els domicilis familiars dels alumnes i el centre on estan escolaritzats i la seva possible vinculació amb la pertinença cultural compartida i amb la situació socio-laboral de la família.
- D.- Reconstruir els itineraris escolars dels alumnes de minories ètnico-culturals i dels de no minoria; al menys en els moments de pas d'una etapa a l'altra de l'ensenyament.
- E.- Establir la possible vinculació dels itineraris escolars amb la procedència cultural de l'alumnat, la situació socio-laboral de la família, la ubicació de l'habitatge familiar i les expectatives d'integració de les famílies segons els grups de procedència.

Aquesta primera fase es planteja quantitativament a partir de la recollida de dades de tot el cens d'alumnat de cada centre i per als cursos escolars 1997/98 i 1998/99. La mostra de centres és de 101 i representa un 35,8% dels centres públics de la ciutat d'aquestes tres Etapes Educatives. En aquests moments s'està en fase de recollida de dades als centres de la mostra depenents de l'IMEB i d'informatització per a la seva explotació estadística. S'estima que al mes de febrer de 1999 es podrà iniciar en els centres depenents del Dept. d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya de dos Districtes territorials. Es preveu disposar d'uns primers resultats descriptius a finals del mes de març de 1999 i dels resultats finals al mes de juny de 1999.

Amb aquest primer mapa de localització i detecció de circuits de mobilitat escolar, encetem una base de dades que ha de permetre establir pronòstics i condicions empíriques per a un necessari i urgent estudi longitudinal, en la línia de les recerques de les principals ciutats europees i nord-americanes. Un dels primers resultats dels que es disposarà serà, a més, l'obtenció d'un disseny complex per a la investigació etnogràfica socio-educativa que esperem poder elaborar en una segona fase. Es tracta del primer estudi d'aquestes característiques a l'Estat Espanyol.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EL TRACTAMENT DE LES LLENGÜES AMB L'ALUMNAT DE MINORIES
TÍTULO: ÉTNICAS A LES ESCOLES DE CIUTAT VELLA.

AUTOR/S Pepi Soto
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ Institut d'Educació, Servei d'Investigació i Innovació
CENTRO O INSTITUCIÓN: Educativa, Ajuntament de Barcelona.

RESUM
RESUMEN:

Cada cop és més freqüent trobar alumnat procedent de minories ètniques a les escoles de la ciutat. Aquest alumnat i llurs famílies plantegen una sèrie de necessitats a les escoles que convé conèixer per tal de poder-los donar la resposta educativa més adient. Òbviament, davant d'aquest fet el sistema escolar, les escoles i els mestres han previst i generat, ja actualment, una sèrie de recursos. Però no obstant, cal conèixer en concret fins a quin punt els recursos generats, des d'aquests diferents nivells d'intervenció, són idonis i abasten expectatives de resolució de les dificultats relatives a l'accés al currículum, pel que fa a l'aprenentatge de les llengües catalana i castellana i del llenguatge escrit. Cal també donar compte de la relació existent entre els nivells d'aprenentatge del català i del castellà i el tractament de l'ensenyament de les llengües per part dels centres educatius.

L'objectiu general de la recerca és descriure el tractament de les llengües en quatre centres educatius, per tal de conèixer quins són els recursos previstos per a l'aprenentatge de les llengües i de les modalitats lingüístiques, com actuen i quin és el seu efecte en relació a l'alumnat de minories ètniques. Ha de servir de diagnòstic ampli i aprofundit sobre el tema.

La metodologia és de tipus qualitatiu, es parteix de l'estudi de cas i l'obtenció de les dades s'ha realitzat mitjançant observacions continuades a les aules, entrevistes amb els tutors/es dels grups d'alumnes i als equips directius dels centres, l'anàlisi de documents del centre sobre el tema, l'anàlisi dels materials d'ensenyament de les llengües de cada aula de la mostra, produccions de l'alumnat en l'àmbit específic de llengües, anàlisi dels historials acadèmics de l'alumnat i passació de proves de nivell de llengües a tots els/les alumnes de la mostra.

Les escoles de la mostra són tres centres d'Educació Infantil i Primària i un centre d'Educació Secundària Obligatòria del barri del Raval de Ciutat Vella. Els grups d'alumnes de la mostra són P3, P5, 2on i 6è de Primària i 1er d'ESO. La mostra és de 112 alumnes, 6 nens/es per grup, dels quals la meitat és alumnat de minories ètniques.

La recerca es va iniciar al maig de 1997 i la seva finalització es preveu per al mes de juny de 1999. En aquests moments s'està en fase d'anàlisi de les dades així com de disseny d'una primera devolució de resultats als centres de la mostra. Està previst també dissenyar una proposta de formació i d'intervenció amb els/les mestres de les diverses modalitats de llenguatge implicades dels centres col.laboradors en la recerca, a partir de l'anàlisi conjunt dels resultats finals.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **ENSENYAR I APENDRE . UNA MIRADA DES DE LA PERSPECTIVA DEL**
TÍTULO: **GÈNERE.**

AUTOR/S   **Asunción López, Nuria Pérez de Lara, Remei Amaus, Caterina Lloret, Carles**
AUTOR/ES: **Riba, Miren Izarra, Xesca Grau.**

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: **Institut d'educació, Servei d'Investigació i Innovació Educativa,**
Ajuntament de Barcelona.

RESUM
RESUMEN: **Facultat de Pedagogia, Departament d'Organització Educativa**
Facultat de Psicologia. Departament de Metodologia
Universitat de Barcelona.

Es un hecho evidente nuestra presencia como mujeres en educación pero pocas veces se ha realizado una aproximación cualitativa a esta realidad para valorar tanto los logros o la riqueza que encierra esta presencia como las dificultades que nuestra incorporación ha supuesto en un ámbito inicialmente pensado desde referentes androcéntricos.

El estudio se desarrolla alrededor de estos interrogantes: ¿Somos las docentes transmisoras del orden patriarcal? O, por el contrario ¿han surgido cambios significativos en la función mediadora de las docentes?

Compartimos la idea de que una manera de innovar es la toma de conciencia de nuestros propios procesos internos, que guían nuestra experiencia docente, y de sus repercusiones en la práctica educativa.

Desde esta perspectiva, nuestra experiencia, en una primera fase, ha consistido en recoger los testimonios de diferentes mujeres docentes quienes a través de "Historias de vida" han relatado los rasgos más significativos de su experiencia docente pudiendo hacer alusión también a sus vivencias anteriores como alumnas

Estos relatos se han debatido en grupo con los diferentes colectivos de docentes y hemos valorado conjuntamente los perfiles comunes y su relación con nuestra mirada como mujeres docentes.

Por otro lado, en una segunda fase, se quiere dar la palabra también al alumnado y contrastar ambas experiencias

Así, la hipótesis central del estudio es que en el contexto educativo se desarrollan procesos de identificación que están directamente relacionados con el género y los objetivos quedan concretados en:

- Cuál es la visión que tenemos las docentes de nosotras mismas como profesionales, satisfacciones y conflictos.
- Cuál es la percepción que tienen el alumnado de sus profesoras.
- El posible reflejo en la práctica educativa de las convergencias y divergencias entre ambas visiones.

Podemos afirmar que en esta primera fase la colaboración y el interés del profesorado ha sido máxima lo cuál nos anima a proseguir el estudio dentro de esta línea cualitativa y de participación de los agentes educativos.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **QUINA ESCOLA COEDUCATIVA TENIM?**

TÍTULO:

AUTOR/S   Asunción López i Miren Izarra.
AUTOR/ES: Colaboradors/es: Empar Tomé (ICE UAB), Carles Riba UB, Nuria Perez de Lara UB.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

Servei d'Investigació i Innovació educativa de L'Institut d'Educació.

RESUM
RESUMEN:

Ajuntament de Barcelona

Avui en dia es un fet que la majoria d'escoles i centres públics recullen en el seu PEC, o en d'altres acords institucionals, com a intenció educativa important la coeducació. Però quina repercusió té en la pràctica docent aquesta intenció?

Per valorar l'incidència que la coeducació té als centres hem donat la paraula a les persones docents per tal de valorar conjuntament quins indicadors qualitius ens poden parlar d'una pràctica diferent. Aquesta pot donar lloc a unes relacions entre les persones, alumnat i professorat, més rica i flexible, allunyada d'estereotips sexistes.

La nostra experiència s'ha dut a terme en quatre centres educatius, dos de primària i dos de secundària obligatòria del mateix districte (Horta -Guinardo) i hem treballat conjuntament amb el professorat durant el curs 1998-99.

En una primera fase hem mantingut unes converses amb el professorat en forma d'entrevistes obertes i individuals, on hem aprofundit sobre tres aspectes:

- 1) Procés institucional seguit en relació a l'incorporació de la coeducació al centre, motius, procés seguit etc. i sobre la posició personal en relació a la decisió institucional.
- 2) Repercusió en els diferents àmbits institucionals i pedagògics, dels acords presos i concreció en pràctiques educatives. Grau de satisfacció o insatisfacció en relació a aquestes pràctiques i canvis a introduir.
- 3) Opinió del professorat en relació a les diferències sexuals i el tractament social de les mateixes i les seves influències en la funció docent i en el comportament de l'alumnat.

Els resultats d'aquestes entrevistes ha estat compartit amb el professorat en diferents reunions i amb els claustres dels centres, la qual cosa ha permès el laborar una "radiografia" conjunta de l'estat de la qüestió i compartir significats en relació a diferents visions, tant del procés institucional com de la coeducació i del posicionament personal.

Un cop realitzada aquesta primera fase cada centre ha optat per una continuïtat diferent segons la seva pròpia avaluació de la situació.

- Contrastació amb l'alumnat de les opinions del professorat.
- Observació de les pràctiques a l'aula per tal de valorar conjuntament els processos seguits.
- Introducció de noves formes d'intervenció o propostes d'innovació.

El procés està en marxa als centres en aquesta segona fase, la valoració es molt positiva i volem difondre a d'altres centres els indicadors sobre els que hem reflexionat així com l'experiència desenvolupada pel professorat.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL
TÍTULO: UNIVERSIDAD - CIUDAD: ESTRUCTURAS NUEVAS EN UNA REALIDAD DE
CONTRASTES

AUTOR/S
AUTOR/ES: Alicia Graciela Funes, María Elena Marzolla, María Josefa Rassetto

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: Facultad de Ciencias de la Educación
Universidad Nacional del Comahue
República Argentina

RESUM
RESUMEN:

Neuquén es el municipio más grande de la región patagónica, en el sur de la República Argentina, y ciudad capital de la provincia del mismo nombre. Actualmente cuenta con más de 230.000 habitantes. Centro urbano de alta concentración demográfica en un escenario de baja densidad poblacional (1hab./Km²). Hoy podríamos definirla como una "*ciudad de contrastes*" con altos niveles de consumo, aunque aquejada por una gran cantidad de problemas estructurales que van en detrimento de la calidad de vida.

En esta ciudad, de apenas 95 años, se encuentra la sede central de la Universidad Nacional del Comahue, institución universitaria estatal, creada en 1972, con sedes regionales distribuidas en un radio de 1000 Km.

En esta ciudad de contrastes la mayor parte de su población se encuentra desocupada o subocupada y esta excluida de los servicios básicos de salud, educación, vivienda; proceso que se agudizó en los últimos quince años por el abandono de políticas estatales que los garantizaban.

La pérdida de la fuente laboral, de los beneficios sociales y de la participación en la cultura, genera procesos de desidentificación por el no reconocimiento de los otros. La fragmentación y disgregación social, producen grupos culturales que no se integran y que viven en la submarginalidad o en la marginalidad.

Si entendemos la subjetividad como una construcción a partir de la estructuración psíquica, la historia del sujeto y la realidad actual, el proceso psíquico se presenta en un permanente movimiento y se reinscribe en las relaciones intersubjetivas. Así, el grupo social, el laboral, son espacios de encuentro de subjetividades y deseos. Las identificaciones que se generan en el sujeto lo colectivizan y lo integran a un lugar de sujeto social. Las actividades que desarrollan los sujetos juegan un papel importante para los emblemas identificatorios que asignan un lugar y una identidad a cada uno de nosotros. La realidad de contrastes en la cual vivimos dificulta estos procesos, genera alineación, falta de conciencia, convirtiéndose en obstáculos para la acción transformadora.

La articulación universidad - municipio, debería generar acciones de investigación y extensión para abordar el estudio de prácticas sociales contradictorias que controvierten el orden establecido a partir de contradicciones específicas de la problemática urbana.

Este proyecto se inscribe en este marco general y presenta algunas líneas de acción concretas que se desarrollan en la Facultad de Ciencias de la Educación de la Universidad Nacional del Comahue.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL PEQUEÑOS CIUDADANOS DE BUENOS AIRES.
TÍTULO: Experiencia de educación infantil 3-5 años

AUTOR/S Haydée Elorga de Pichot
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ Buenos Aires. Argentina
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

A partir de la celebración del Primer Congreso de Ciudades Educadoras numerosos proyectos surgieron en diferentes ámbitos urbanos, y Buenos Aires no permaneció ajena a ese movimiento.

Numerosos docentes que habíamos intentado este tipo de relaciones entre la ciudad, la sociedad y la escuela de alguna manera veíamos legitimado este interés que no siempre contó con el apoyo comprometido de las instituciones ciudadanas.

Desde mi rol de profesora de Cursos de Capacitación para docentes en el área de Ciencias Sociales y desempeñándome al mismo tiempo como Supervisora Adjunta de Educación Inicial pudimos concretar algunas experiencias como ésta que deseamos compartir y que tuvo lugar durante nuestras últimas elecciones presidenciales. Teníamos, por un lado, una ciudad colorida, estridente, con grandes affiches, pasacalles, graffitis, cánticos callejeros y concentraciones y, por el otro, el Museo de la Casa de Gobierno que abría sus puertas a los niños pequeños para recorrerlo y conocer el lugar donde se realizaría el cambio presidencial que se anunciaba.

Desde el retorno de la democracia, nuestra "Casa Rosada" (así denominada), símbolo de consensos y disensos, de representación y democracia, pero también de derrocamientos y golpes militares, había abierto sus puertas a las escuelas con unas visitas guiadas muy estructuradas que no se adecuaba a los niños pequeños.

Desde una postura dialogante entre los jardines de Infantes y el Museo, se logró llegar a un primer acuerdo sobre formas más dinámicas de interacción entre ambos.

Nos centramos en un cuestionamiento: ¿Qué significa elegir? ¿Cómo y para qué se elige?

Padres, docentes y niños pusieron en marcha una elección similar en todos sus aspectos a la que vivía la ciudad: documentación, padrones, discursos, reportajes, consignas partidarias, carteles, acto eleccionario, recuentos de votos, proclamación de los ganadores. Cada sala eligió así el mejor compañero, fijando previamente, en un acuerdo compartido por los chicos, cuáles eran las condiciones y los valores que se tendrían en cuenta.

De esta manera padres y docentes, educados casi todos durante los difíciles años del proceso militar, podían ahora en libertad y junto a sus hijos, promover y fortalecer los valores cívicos y democráticos que años antes se les habían negado.

Finalmente, cada una de las salas visitó la Casa del Gobierno llevando al mejor compañero, pero esta vez con una propuesta diferente. En esta ocasión la visita la organizó cada docente, la banda y el bastón presidencial, que habitualmente y como cierre era entregado por la guía a un niño elegido por ella en forma arbitraria, fueron entregados a aquéllos que democráticamente habían sido elegidos por sus pares.

El mensaje compartido por padres, docentes y niños estaba allí: "Deseamos que busques y pienses por ti mismo responsablemente, y que al elegir, procures elegir lo que tú consideres mejor y no lo que te impongan".

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EXPERIENCIA EDUCATIVA EN UNA VILLA DE LA PATAGONIA ARGENTINA

TÍTULO:

Castaño, Elsa Noemí; Arroyo Luisa; Lic.

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Universidad Nacional del Comahue - Facultad de Ingeniería
 Centro Experimental de la Vivienda y el Equipamiento Urbano
 (C.E.V.Eq.U.)
 Argentina

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Introducción

En el marco de un programa educativo innovador, implementado de forma experimental en la escuela primaria N°164 de Caviahue, surge la posibilidad de llevar adelante una propuesta de intervención en el *campo de la educación ambiental*, dirigida a la comunidad y visitantes de la Villa Caviahue.

Los habitantes del lugar preocupados por la creciente intervención antrópica en áreas de alta fragilidad reproductiva de la Araucaria Araucana "Pehuen", especie milenaria singular por su belleza y calidad de su madera, proveedora del "piñón", alimentación básica de los nativos del lugar, de su ganado y materia prima para sus artesanías.

DESARROLLO

La localidad de Caviahue, inserta en el noroeste de la *Patagonia, Cordillera de los Andes*, es una Estación Integrada de Montaña y Centro Termal de fama internacional, cuya actividad turística es motor de la economía del lugar.

Su población se caracteriza por la diversidad étnico-cultural (mapuches nativos y jóvenes provenientes de distintas regiones del y el país.

Contexto Institucional

La propuesta de educación ambiental se desarrolla en el marco de la "Experiencia EGB3", siendo de responsabilidad de esa comunidad educativa.

Este 3° ciclo tiene entre otras finalidades la de lograr: la consolidación de las competencias básicas que todos los habitantes deben dominar para su desarrollo integral como personas, en el contexto del MERCOSUR y de un mundo crecientemente globalizado.

La organización curricular de la EGB, permite el desarrollo de "*proyectos integradores*" que hacen posible convergencias multidisciplinares. En este marco se hace viable la implementación del proyecto escolar "*Pehuen Un Recurso Milenario*".

Propósitos del Proyecto

Despertar la inquietud participativa y lograr la intervención efectiva de los estudiantes y comunidad en general, en la comprensión de problemáticas de la realidad del ambiente.

Comprometerse en acciones que favorezcan una conciencia ambiental en el hogar la escuela y la comunidad.

Actuar como multiplicadores de pautas de cuidado del ambiente y sobre todo de especies nativas como el "Pehuen".

Transmitir los valores y las pautas culturales de los lugareños, su "sabiduría", en el manejo y preservación de este milenario recurso natural, hoy afectado por acciones que hacen peligrar su sustentabilidad.

Promover la capacitación de recursos humanos en la gestión ambiental.

Este proyecto educativo se transforma mediante la participación comunitaria, en herramienta de cohesión social y responsabilidad ciudadana.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **ESTRATÈGIES DE SENSIBILITZACIÓ ESCOLAR RESPECTE LES PERSONES**
TÍTULO: **AMB DISCAPACITAT A LA CIUTAT DE BARCELONA**

AUTOR/S   **MERCEDES RÍOS HERNÁNDEZ**
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ   **Departament de Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal**
CENTRO O INSTITUCIÓN: **Universitat de Barcelona**

RESUM
RESUMEN:

La comunicació presenta els jocs motrius i les activitats compartides com a estratègies de sensibilització respecte les persones amb discapacitat. Aquestes experiències s'han realitzat en centres escolars de la ciutat de Barcelona des de l'any 1990 i suposen un recurs que facilita elements de reflexió sobre el respecte a la diversitat mitjançant una eina lúdica.

Els jocs motrius sensibilitzadors són aquells que, amb la presència de persones amb discapacitat o no, fan que els participants visquin de manera lúdica les limitacions de les persones amb dificultats (físiques o sensorials) i valorin les seves capacitats.

Així doncs, es presentaran diverses experiències desenvolupades amb grups de primària i de secundària. Aquestes experiències, en forma de jornades de sensibilització, estan complementades per un treball previ i posterior a les aules, de tal manera que el fet lúdic no es viu com quelcom purament anecdòtic, sinó que facilita que l'alumnat reflexioni i tingui informació suficient com per poder valorar les capacitats dels ciutadans i ciutadanes amb discapacitat, així com fer una vivència conscient de les dificultats que troben en la seva vida quotidiana.

Aquesta presa de consciència de la realitat que viu una persona amb discapacitat és molt positiva, especialment en aquells centres on hi ha alumnes amb discapacitat integrats.

Així, l'objectiu principal de les jornades de jocs motrius sensibilitzadors és la de sensibilitzar als participants sobre la realitat del col·lectiu de ciutadans i ciutadanes amb discapacitat, fomentar actituds positives i solidàries basades en el respecte a la diversitat i evitar l'aparició d'actituds negatives o no integradores mitjançant el component lúdic i participatiu de l'activitat.

Quant a la sensibilització mitjançant les activitats compartides, es presentaran experiències on alumnes de l'escola ordinària i d'altres escoles d'educació especial comparteixen espai i activitats lúdiques, establint-se canals comunicatius necessaris que ajuden a trencar sovint idees preconcebudes i que, amb el treball adequat de suport a l'aula, permeten oferir una vivència molt útil a ambdós grups, enriquint de manera significativa l'experiència educativa tant als mateixos alumnes com a l'equip docent.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL PROJECTE EDUCATIU DEL PARC DE COLLSEROLA

TÍTULO:

Màrian Navarro

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Mas Pins CEA - Patronat de Collserola

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Al 1987 es va aprovar el Pla Especial d'Ordenació i Protecció del Parc de Collserola, al mateix temps es creà el Patronat del Parc com a òrgan gestor i executor del Pla.

La gestió es duu a terme a partir d'un doble objectiu:

- La preservació, restauració i potenciació dels recursos naturals i de l'equilibri ecològic que cal conservar pel paper físic, social i ambiental que tenen.
- El desenvolupament d'un parc que suporti una part important de les activitats lúdiques, recreatives i educatives.

El gran repte és fer compatible la conservació i millora d'aquest espai natural amb l'ús racional i respectuós dels ciutadans. Per això, l'educació ambiental ha estat una de les línies primordials de treball, en la gestió del parc.

Per tal de diversificar l'oferta en funció dels possibles destinataris s'han tingut en compte, a l'hora d'elaborar el programa d'activitats, l'estructura dels sistema educatiu i, el nivell d'interès i de coneixement de Collserola per part dels destinataris.

El parc compte amb quatre equipaments des d'on es dirigeixen els diferents programes d'activitats: Centre d'Informació, Can Coll CEA, Mas Pins CEA i Centre de Documentació i Recursos Educatius.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL
TÍTULO: **APRENDRE A LES INSTAL·LACIONS INDUSTRIALS DE SANEJAMENT D'AIGUA I TRACTAMENT DE RESIDUS: EL PROGRAMA L'ESCOLA ENS VISITA.**

AUTOR/S
AUTOR/ES: **Albert Torras i Pérez**

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: **Entitat Metropolitana dels Serveis Hidràulics i del Tractament de Residus**

RESUM
RESUMEN:

La major part dels ciutadans de les grans ciutats desconeixem l'abast de les nostres accions més quotidianes com rentar els plats, dutxar-nos o deixar al contenidor una bossa d'escombraries.

Perquè aquestes accions es puguin dur a terme sense que representin un problema per a la salut de les persones o per al medi ambient, cal que hi hagi una sèrie d'instal·lacions industrials que tractin els nostres residus (sòlids o líquids) de la forma més correcta possible. Una bona part d'aquestes instal·lacions s'han previst de manera que permeten la visita dels escolars i dels adults.

L'Entitat Metropolitana dels Serveis Hidràulics i del Tractament de Residus fa 10 anys que incentiva les visites dels mestres i escolars a les depuradores d'aigua de l'àmbit metropolità de Barcelona i a les diverses instal·lacions de tractament de residus: deixalleries, estacions de transferència, dipòsits controlats, plantes de compostatge o la planta de triatge d'envasos. Aquest darrer curs (1999-2000), les visites s'han posat a l'abast de les associacions i grups organitzats amb el desig que els adults també continuïn el seu procés educatiu i aprenguin el que no els van poder ensenyar quan eren escolars.

Com a programa educatiu, disposa d'una sèrie de materials de suport: dossiers pedagògics per als visitants, dossiers de preparació de l'activitat i vídeos. Val la pena destacar que l'objectiu final no és conèixer tècnicament el funcionament d'una determinada instal·lació, sinó establir els límits de la tècnica per adaptar els comportaments individuals. Quan es visita una depuradora d'aigua, per exemple, queda clar que s'han de modificar algunes pràctiques com ara llençar pel wàter les burilles de cigarret, els cabells i altres objectes vinculats a la higiene personal. Quan es veu la dimensió que prenen les deixalles a gran escala, es comença a pensar que la reducció és més una necessitat que una moda.

La mitjana de visites per curs queda al voltant de les 400, amb més de 8.000 persones ateses.

L'avaluació que fan els visitants de l'activitat és força positiva. Normalment se sorprenen de la complexitat del tractament que reben les deixalles i les aigües residuals. Consideren que la visita és útil i que han estat ben atesos pels educadors.

En el futur es preveu que el programa s'ampliï amb noves instal·lacions com l'Ecoparc del Sud de Barcelona, o les noves deixalleries que entraran en servei properament. Tot plegat, perquè els residus de l'activitat humana no constitueixin un greu problema en el futur.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EL MERCAT DE LES FLORS UNA FÀBRICA DE SOMNIS

TÍTULO: PÚBLIC CULTURAL S.L.

AUTOR/S
AUTOR/ES: MERCAT DE LES FLORS. AJUNTAMENT DE BARCELONA

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

Els àmbits culturals i educatius pel seu contingut tenen una gran proximitat que fa necessari trencar els límits entre els dos sectors i parlar de complementarietat entre cultura i educació.

És de les relacions integrades entre els dos àmbits que apareix un espai on desenvolupar la formació per a la pràctica cultural, el foment d'hàbits, la formació de públics i consumidors de cultura i la formació artística especialitzada. Es tracta no solament de difondre sinó de fer comprendre, interioritzar i gaudir del fet cultural.

El MERCAT DE LES FLORS, com a equipament i servei cultural, ha assumit com a part de la seva gestió, la tasca pedagògica adreçada al món escolar, per apropar-lo a les arts escèniques en un marc dinàmic i atractiu.

És des d'aquest context que hem dissenyat i posat en funcionament les següents activitats: "Benvinguts al Mercat de les Flors", "S'obre la funció", "El teatre una fàbrica de somnis" i "El Mercat a preus de cine".

ACTIVITATS

"Benvinguts al Mercat de les Flors" —Visita comentada—

El visitant realitzarà, durant una hora i mitja, un itinerari guiat per les instal·lacions del Mercat amb l'objectiu de conèixer què és un teatre i quin és el seu funcionament.

Aquesta activitat va destinada a grups en general: nois i noies a partir de 10 anys, estudiants d'arts escèniques, gent gran i altres col·lectius.

"S'obre la funció" —Taller—

Activitat que permet conèixer què és un espai escènic, quin són els professionals que hi treballen i com és un espectacle teatral. En aquest taller es combina l'itinerari pel teatre, un col·loqui amb professionals del medi, una aproximació a l'espectacle que veuran i l'assistència a un espectacle de la programació anual del Mercat de les Flors.

Aquesta activitat va destinada a nois i noies a partir de 12 anys.

"El teatre una fàbrica de somnis" —Taller—

Taller ideat per a que els participants experimentin i juguin a fer teatre seguint els passos bàsics d'una producció. En un primer col·loqui, se centra les tasques que realitzen cada un dels professionals que intervenen en una creació escènica — autor, director, actors, escenògraf, tècnics, ...—. Posteriorment cada participant escull un d'aquests rols i amb l'ajut d'un professional prepara la seva intervenció. Finalment, s'agrupen i preparen l'escenificació d'una situació que presentaran a la resta dels assistents.

Aquesta activitat està destinada a nois i noies a partir de 12 anys.

"El Mercat a preus de cine"

Iniciativa que aposta per la formació artística especialitzada i vol facilitar l'accés a la programació del Mercat de les Flors a totes aquelles persones que l'assistència a espectacles és part de la seva formació professional.

Totes les persones matriculades en un centre d'estudi de teatre, dansa, música o circ podran obtenir un carnet al preu de 2100 pessetes amb el que poden assistir a 3 espectacles del Mercat, és a dir, que només els costarà 700 ptes, com una pel·lícula!!!

SERVEI D'ATENCIÓ A GRUPS: Informació i reserves al Tlf: 93 318 80 41 i Fax: 93 302 22 64

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL PROJECTE EDUCATIU DEL PARC DE COLLSEROLA

TÍTULO:

Màrian Navarro

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Mas Pins CEA - Patronat de Collserola

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCION:

RESUM

RESUMEN:

Al 1987 es va aprovar el Pla Especial d'Ordenació i Protecció del Parc de Collserola, al mateix temps es creà el Patronat del Parc com a òrgan gestor i executor del Pla.

La gestió es duu a terme a partir d'un doble objectiu:

- La preservació, restauració i potenciació dels recursos naturals i de l'equilibri ecològic que cal conservar pel paper físic, social i ambiental que tenen.
- El desenvolupament d'un parc que suporti una part important de les activitats lúdiques, recreatives i educatives.

El gran repte és fer compatible la conservació i millora d'aquest espai natural amb l'ús racional i respectuós dels ciutadans. Per això, l'educació ambiental ha estat una de les línies primordials de treball, en la gestió del parc.

Per tal de diversificar l'oferta en funció dels possibles destinataris s'han tingut en compte, a l'hora d'elaborar el programa d'activitats, l'estructura dels sistema educatiu i, el nivell d'interès i de coneixement de Collserola per part dels destinataris.

El parc compta amb quatre equipaments des d'on es dirigeixen els diferents programes d'activitats: Centre d'Informació, Can Coll CEA, Mas Pins CEA i Centre de Documentació i Recursos Educatius.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EL BID, BANC INTEGRAT DE DADES: LA TECNOLOGIA AL SERVEI DE
TÍTULO: L'ENSENYAMENT.

AUTOR/S
AUTOR/ES: Anna Cuatrecasas i Jordi Masias

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCION: Consell de cambres de comerç de Catalunya
 Cambra de comerç, indústria i navegació de Barcelona

RESUM
RESUMEN:

Els resultats de la formació, en la seva accepció més àmplia, no són independents del medi vehiculador. Hi ha pocs camps de l'acció en que l'instrument estigui tant relacionat amb els resultats com en la formació. Tanmateix la formació requereix nosolament de recursos humans i materials i d'instruments adequats, sinó també d'una organització que els endreci i que garanteixi la participació activa dels diferents agents legítims.

En aquest marc les noves tecnologies poden ser un camp a aprendre, a ser format, i per tant un contingut, també una ajuda al procediment educatiu i per tant un recurs a utilitzar, una eina; però també poden ajudar avui a resoldre els problemes d'organització del sistema i fer possible el que fa uns anys era gairebé impossible, és adir la cooperació entreels diferents agents des de les seves posicions de responsabilitat, control, informació i acció. Les noves tecnologies són efectivament una eina per millorar el que ja s'estava fent, però amb'è són una finestra a noves possibilitats per a la gestiócol.lectiva dels diferents sistemes de formació.

En aquest marc s'inscriu el Bid, Banc Integral de Dades.

El Bid és l'eina d'informació i de gestió de les pràctiques dels alumnes de formació professional específica.

Des d'un punt de vista tècnic es tracta d'un conjunt obert i interrelacional de dades que corre sobre un tecnologia Internet i que permet l'encaix o creuament de l'oferta de places de pràctiques de les empreses, classificades per famílies i cicles formatius i per demarcacions camerals, amb la demanda de places de pràctiques dels alumnes dels cicles formatius des dels centres d'FP.

El sistema permet el treball en paral.lel de diferents agents, cada un amb funcions específiques, que actuen contra una única base de dades a nivell de Catalunya.

En aquest moment estan definits i actuant tres agents:

- els centres de FP
- les cambres de comerç
- els coordinadors

Un quart agent està preparat ja per enganxar-s'hi: els gremis o organitzacions d'empreses i centres de treball.

Possibilitats de futur:

- altres agents: empreses i alumnes
- ampliar l'àmbit geogràfic a altres comunitats autònomes, i Europa
- altres àmbits de la formació amb la mateixa problemàtica com per exemple:
  - universitats
  - masters i post-graus
  - batxillerats
  - formació ocupacional
  - garantia social

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **PROYECTO DE INTEGRACIÓN DEL NIÑO DESCAPACITADO A LA ESCUELA**
TÍTULO: **COMÚN**

AUTOR/S   **VIVIANA DEL VALLE**
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ   **ESCUELA PRIMARIA JOSÉ DE SAN MARTÍN DE VILLA DE**
CENTRO O INSTITUCIÓN: **MARÍA DEL RÍO SECO.**
ARGENTINA

RESUM
RESUMEN:

Hacia el fin de siglo, las sociedades vivencian grandes transformaciones producto del avance tecnológico y la globalización de la economía y la información. Frente a esta realidad la educación se encuentra, al menos, ante un nuevo desafío: adaptar-se a los vertiginosos cambios que confirmen su voluntad innovadora y transformadora, sin olvidar su vocación democrática y multiplicadora de agentes que valoren las diferencias.

La conciencia del OTRO como diferente, también ha sido un concepto resignificado en estas últimas décadas. Culturas diferentes, lenguajes, modos de percibir la realidad, etc. En este contexto parece apropiado que la educación común abra su espacio al niño especial, como una manera de potenciar su individualidad y coadyuvar el desarrollo integral del grupo.

Para acercarnos a esta realidad se trabajó en un proyecto de integración del niño especial a la escuela común José de San Martín de Villa de María del Río Seco.

Este trabajo pretende dar soluciones inmediatas a situaciones emergentes signadas por la carencia y el abandono, de allí la urgencia de su implementación. El proyecto fue planificado para desarrollarse en tres años, y actualmente se han cumplido las dos primeras etapas. Ya se han hecho evaluaciones de este periodo.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL AULA DE FORMACIÓ OBERTA

TÍTULO:

AUTOR/S Imma Alemany
AUTOR/ES: Tècnica de formació.
 Equip d'Assessorament Laboral

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

INSTITUT MUNICIPAL DE PERSONES AMB DISMINUCIÓ

RESUM
RESUMEN:

La creació de l'Aula de Formació Oberta s'inclou dins de la Iniciativa Horizon, Projecte Nexus. Sorgeix d'evidenciar diàriament les necessitats formatives i laborals de les persones amb disminució de l'Equip d'Assessorament Laboral (EAL).

Aquest nou recurs formatiu és flexible i personalitzat, observatori de les tendències del mercat laboral, de les potencialitats de la persona i indefinitivade les necessitats i mancances formatives del demandant d'ocupació. La seva finalitat és millorar la qualitat de la formació ajustant-la a la demanda del mercat laboral, realitzant cadascú un itinerari formatiu personalitzat.

Serveis que s'ofereixen a l'Aula:

- **Validació de competències.** Avalua el nivell d'entrada a l'inici del procés formatiu i facilita l'encaix del perfil professional del demandant amb els requisits exposats per l'empresa.
- **Formació especialitzada i permanent.** Forma i capacita a l'alumne en aquells continguts que recolzen la seva professió, mitjançant l'ús de les noves tecnologies de la informació.
- **Formació just a temps.** Forma o recicla en un temps mínim als candidats que es presenten en un lloc de treball, per a que la selecció sigui exitosa, (l'empresa no espera).

Continguts formatius:

- Word, Excel, Acces, Power Point
- Escriptura al tacte
- Internet, pàgines web
- Anglès, català

Solucions organitzatives a la formació:

- Formació des de l'aula oberta
- Formació a distància

Tecnologia com a eina per a la formació

La Tecnologia és un recurs metodològic per tal de facilitar l'aprenentatge individualitzat i no tan sols una part dels continguts que es volen transmetre.

Els continguts proposats estan a la disposició de l'alumne mitjançant programes interactius multimedia.

Les adaptacions tècniques es posen a l'abast de les persones amb disminució per tal de facilitar l'aprenentatge i l'accés a l'ordinador de les persones que presenten dificultats per accedir-hi.

Entorn virtual

Es preveu en un futur pròxim una eina que faciliti la comunicació entre els alumnes i els professors.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL
TÍTULO:

MATEMÀTIQUES I COEDUCACIÓ

AUTOR/S
AUTOR/ES:

Margarida Fabra i Lasalvia

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

Professora i Catedràtica de matemàtiques (IES LA MALLOLA)
Magister en Didàctica de les Matemàtiques (UAB)

RESUM
RESUMEN:

En las respuestas de 58 chicas y 30 chicos de 3º de BUP (16-17 años) a dos tareas paralelas, una de construcción y otra de interpretación (Fabra, 1995), hemos constatado diferencias genéricas vinculadas a interconexiones cognitivo-afectivas en el tipo de opción gráfica y interpretativa utilizada; las chicas muestran una tendencia más marcada hacia la continuidad, la utilización de prototipos y la visualización icónica.

Las interpretaciones.

Las diferencias no están en los porcentajes de utilización de las diferentes formas de explicitar el concepto de extremo sino en las palabras escogidas para hacerlo: Mientras los chicos optan explicitar el concepto de extremo con las expresiones de punto más alto y punto más bajo, las chicas prefieren utilizar la forma de las montañas y los valles entre montañas.

Entrevistas.

Ante las dificultades y/o resultados (afectividad / productividad): Las chicas cometen un fallo y se sienten avergonzadas y estúpidas. Los chicos, sin sentirse ridículos, defienden su derecho a equivocarse o responsabilizan a los demás de sus incorrecciones, utilizando modelos competitivos no parecen sentirse implicados en sus respuestas o resultados.

Conclusiones, reflexiones y orientaciones.

En cuanto a:

Tarea	Construcción	Interpretación
Acción	Generar algo nuevo	Obtener información

En las chicas hemos detectado:

Tendencia a ...	Continuidad	Prototipos	Iconicidad
Miedo a ...	Expresarse	Confundirse	Sentirse ridícula

Utilizando:

Aspecto	Curricular	Práctica docente	Materiales
Modelo	Posibilista	Afectivo-Cognitivo	Motivador

Favoreceremos:

Actitud de ...	Asertividad	Alta autoestima	Defensa de derechos
Postura	Creativa	Cooperativa	Humana

Paliando diferencias:

Comportamiento	Autosuficiente	Productivo	Afectivo
Valor (relación)	Masculino (2/3)	Masculino (2/3)	Femenino (2/3)

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL "ALFABETIZACIÓN ABIERTA EN HOGARES CON NIÑOS Y MADRES EN
TÍTULO: COMUNIDADES EN SITUACIÓN DE EXTREMA POBREZA"

AUTOR/S Adriana Briozzo
AUTOR/ES: Maestra

CENTRE O INSTITUCIÓ Barrio Casavalle.
CENTRO O INSTITUCIÓN: Montevideo.

RESUM Uruguay.
RESUMEN:

Período documentado del proyecto: Enero 1990– Abril 1998.

Localización: Barrio Casavalle, ciudad de Montevideo, capital de Uruguay.

Escala de intervención: Comunitario. Barrial

Area: Sub-urbano.

Principales temas en los cuales se centra la experiencia:

- 1- Propuesta de alfabetización abierta en los hogares con madres y los niños potencialmente desertores o repitientes de 1º y 2º año escolar.
- 2- Producción de material didáctico adaptado al contexto de la indigencia.
- 3- Experiencia piloto que articula ong's y el Estado enmarcada en las definiciones de las prioridades de la Reforma Educativa que se implementa.
- 4- Programa de alto valor demostrativo identificado por las autoridades educativa para replicarlo como modelo exitoso.

Perfil de participantes:

Instituto de Educación Popular "El Abrojo" (ong)
 Gerencia de Programas Especiales. Consejo Directivo Central. (Estado)
 6 escuelas públicas de la zona (Estado)
 Red de Infancia del barrio Casavalle. (Red de ong's)

Población beneficiaria en 1997: 150 niños menores de 12 años; 180 adolescentes y 88 núcleos familiares. Total 1.168 personas.

Coordinador del proyecto: Maestra Adriana Briozzo

Organismos que co- financian el proyecto:

Terres des Homes (Suiza y Holanda)
 Gerencia de Programas Especiales. Consejo Directivo Central. (Uruguay)

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL CORPORACIÓN VIVA LA CIUDADANIA

TÍTULO:

AUTOR/S Jorge Bernal
AUTOR/ES: Director Ejecutivo

CENTRE O INSTITUCIÓ CORPORACIÓN VIVA LA CIUDADANIA
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

La Corporación Viva la Ciudadanía ha venido trabajando con Ciudad Educadora y en la actualidad esta coordinando la Corporación Bogota Ciudad Educadora, la cual esta conformada por 15 universidades, con la Dirección Ejecutiva de Viva la Ciudadanía Regional Bogota.

En la actualidad cuenta con nit y con personería jurídica.

Para 1999 tiene las siguientes líneas de acción:

- Mesa de estudio al Plan de Desarrollo de Bogota y al Plan de Ordenamiento Territorial (POT).
- Proyecto Integral en un barrio de Bogota con las siguientes estrategias:
  - Fortalecimiento de la Participación Ciudadana
  - Acción de movilización (reciclaje, recuperación del espacio público).
  - Apoyo al Proyecto Educativo Institucional (PEI) para los colegios y al Proyecto Educativo Universitario (PEU).
- Trabajo en las Universidades para fomentar el sentido de solidaridad hacia nuestros semejantes. Se hace énfasis en la tragedia del Eje Cafetero.
- Talleres sobre Paz, Violencia y Resolución de Conflictos.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL
TÍTULO: SERVEI DE PROGRAMES EDUCATIUS DEL CONSORCI EL FAR

AUTOR/S
AUTOR/ES: Marta Lacruz i Sobré

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: CONSORCI EL FAR

RESUM
RESUMEN:

El Centre del Treballs del Mar posa a l'abast dels mestres i escolars recursos (audiovisuals, Quaderns de l'alumne...) per aproximar-se al nostre litoral i conèixer els seus paisatges submarins, i els habitants de la nostra mar. També la nostra vella cultura marítima i els nous desenvolupaments i tecnologies que avui s'empren en la navegació i en les activitats portuàries.

Des del Centre dels Treballs del Mar volem contribuir a formar ciutadans i ciutadanes sensibilitzats per la protecció de medi ambient i la cultura del nostre litoral i de la mar Mediterrània. Per això a cada programa es tracten les diferents facetes de cada tema: coneixements, fets i conceptes; procediments; actituds i valors.

Les activitats que us suggerim són les següents:

Barcelona i la Mediterrània: L'activitat comercial marítima.

- **El port comercial de Barcelona.** Embarqueu-vos en un llagut balear i sentiu-vos disminuïts al costat dels grans mercants que hi atraquen, el brogit de les grues, i els treballadors apressant-se per dur-vos a casa tot el que faci falta.
- **La pesca a Barcelona.** Acosteu-vos al moll de Pescadors, on podreu veure com encara cusen xarxes a mà i les gavines esperen la tornada dels vaixells carregats del peix que arribarà poques hores després al mercat.

Barcelona i la Mediterrània: La cultura i el patrimoni marítim.

- **El port vell de Barcelona.** Imagineu com els primers pobladors de Barcelona veien la línia de costa i com es van anar construint el port i els barris marítims.
- **La navegació tradicional.** Deixeu-vos bressolar per la història en les nostres embarcacions. Amb un bateig de mar en un llagut de vela llatina gaudireu del tipus de navegació que feien els nostres avis.

Barcelona i la Mediterrània: El medi natural.

- **El cicle de la vida al mar i els paisatges submarins.** Submergiu-vos en els paisatges marins. A l'Aquàrium us espera un fragment de la Mediterrània.
- **Els habitants de la nostra mar.** Penseu que sou un habitant més de la mar, com us amagariu dels depredadors i com buscaríeu l'aliment? Veniu a observar-los de prop per veure com ho fan.

Setmana Blava.

Sentiu la màgia de cavalcar per damunt de les ones, deixeu que el vent inflí les ales del vostre Drac Màgic i feu-vos a la mar.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL PROGRAMA D'AULES DE REFORÇ

TÍTULO:

AUTOR/S
AUTOR/ES:

GEMMA HUERTA MOLINA
SERVEIS EDUCATIUS.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

FUNDACIÓ PERE TARRÉS

RESUM
RESUMEN:

El programa d'Aules Reforç i Reforç Escolar està integrat dins els Plans de Dinamització Comunitària als Barris de la Direcció General de Serveis Comunitaris, del Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya.

Aquest Programa està gestionat pel Servei Colònies de Vacances de la Fundació Pere Tarrés a diferents barris de Catalunya on l'absentisme i el fracàs escolar tenen una especial incidència. Aquesta unitat està al servei de l'educació, la cultura i el desenvolupament comunitari.

Els barris on es fa la intervenció són: El Bon Pastor (Figueres), La Font dels Capellans (Manresa), Can Vilardell (Terrassa), El Pomar (Badalona), La Trinitat Nova i Casc Antic (Barcelona).

Tot i que a cada barri el Programa pot tenir uns trets particulars i diferenciats de la resta, tots ells tenen com a objectiu principal que el reforç escolar i el reforç educatiu han de jugar un paper de potenciació de l'escola i del concepte que d'ella tenen els nois i noies; han de recolzar els infants en l'adquisició dels aprenentatges escolars; i oferir la possibilitat d'inserció en noves dinàmiques socioculturals orientant-los cap a entitats infantils i juvenils.

Aquest paper l'han de jugar mitjançant una metodologia que combini un vessant lúdic i un d'escolar, organitzat en base a tres tipus d'activitats: els deures escolars, les activitats que reforcen certes mancances d'aprenentatge, i les activitats lúdiques.

La concreció del Programa d'Aula Reforç i Reforç Escolar a la ciutat de Barcelona es realitza a centres de lleure infantil i juvenil sorgit arrel de les necessitats socials del barri.

El Casal Infantil el Desván, situat a la Trinitat Nova, funciona els dilluns, dimecres i divendres de 17.30 a 19:30h. S'organitza en dos grups d'edat: 6-9 anys i 10-14 anys. Les programacions intenten potenciar els hàbits d'estudi de manera més continuada amb una primera part de la tarda de reforç escolar i/o reforç educatiu mitjançant una metodologia molt més entenedora i distreta pels participants (deures i jocs educatius), i una segona part més lúdica, amb jocs, tallers, sortides... Els dimarts i dijous es proposa un espai de lectura, individual o col·lectiva (L'Hora del Conte) i de treball personal per nens i nenes del barri. Es treballa a través de metodologies adaptades a les dificultats físiques i/o d'aprenentatge de cada participant, i portant el seguiment educatiu dels nois i noies amb problemàtiques especials, coordinant-se amb diferents entitats infantils i assistencials del barri.

També s'intenta potenciar el treball continuat amb les famílies, com agent educatiu que incideix més directament en el nen o nena, potenciant el desenvolupament maduratiu dels nois i l'assoliment dels hàbits més bàsics i en molts casos precaris (atenció als fills, espai per berenar, implicació de les famílies, normatives, higiene, ordre i puntualitat, constància i assistència...).

A partir del mes de gener de 1999, a través d'aquest Programa es participarà de la gestió d'altres intervencions a diferents barris.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL **INFANCIA Y TRANSPORTE PÚBLICO EN EL DISTRITO CAPITAL**

TÍTULO:

AUTOR/S **CLAUDIA SANCHEZ M.**
AUTOR/ES: **Arquitecta**

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

Trabajo realizado en Bogotá por un equipo interdisciplinario, con la coordinación de la Fundación Rafael Pombo.

Es una investigación exploratoria en el tema de accesibilidad y trato de niños y niñas en el transporte público en la ciudad Bogotá, capital de Colombia.

El trabajo se realizó en el año de 1997, dentro del proyecto "Bogotá una ciudad al alcance de los niños y niñas", que hizo parte del Programa de Cultura Ciudadana de la anterior administración de la capital.

Como información adicional transcribo un párrafo del documento final: "La voz de los niños, las niñas y los conductores fue la principal fuente de información del estudio. La vivencia cotidiana de cada uno va moldeando el gesto, la actitud, el comportamiento, la mirada, el cuerpo. Vivir y hacerlo de cierto modo conforma la experiencia, que traducida en imágenes, relatos, creencias, palabras dan forma a la percepción. El estudio ha sido, precisamente, un ejercicio de desentrañar la percepción, a partir de la cual se ha pasado al momento analítico y finalmente al propositivo."

Considero que el enfoque del proyecto sobre el problema del transporte, la accesibilidad y los niños, hace parte de ese otro concepto de educación, en el cual se tiene en cuenta todos los actores de la sociedad, como lo mencionan ustedes en la presentación del congreso.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **LES ÀVIES I ELS AVIS ESCRIUEN: CONTES, LLEGENDES, TRADICIONS I**
TÍTULO: **VIVÈNCIES... I ELS INFANTS ELS IL·LUSTREN.**

AUTOR/S   **ASSOCIACIÓ NOU HORIZÓ**
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

Aquesta experiència ja porta uns anys fent-se, amb molt d'èxit i participació.

Va néixer el 1992 amb motiu de la celebració de l'Any de la Vellesa i de la Solidaritat Intergeneracional.

El sector de la gent gran, associats amb el nom de Nou Horitzó porta el projecte amb molt d'encert i amb uns objectius senzills i clars:

- Establir unes relacions intergeneracionals que promoguin l'afecte, valoració i respecte mutus.
- Mantenir l'autoestima d'unes persones lliures d'obligacions laborals, al mateix temps que se'ls proposa un motiu per a continuar sentint-se persones actives i participatives dins de la societat on vivim.
- Trobar un motiu per poder expressar idees, fantasies i experiències.

La participació està limitada a 6 escoles. Tenen com a norma de no poder inscriure's dos anys consecutius per tal de poder donar opció a tots els centres de primària.

Després d'una selecció de 6 contes i narracions, presentada per la gent gran, es fa una tramesa als centres inscrits, avis i àvies expliquen els contes de viva veu, fet vivencial que els nens i nenes recordaran durant molt de temps. A partir d'aquí cadascú fa la seva lliure interpretació. Més tard un jurat escull les 6 il·lustracions que escull més adients.

Se'n fa una publicació, un cop feta, una festa de cloenda reuneix a totes les persones implicades en el projecte. Es fa una exposició de totes les il·lustracions presentades que quedarà oberta al públic i es finalitza amb un repartiment d'obsequis.

Difusió a través de ràdio, televisió, periòdics, agenda dels Centres Cívics, butlletí de l'Associació Nou Horitzó i cartells anunciadors.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL PROJECTE ESPORTIU I DE LLEURE. CLUB RIBAS BARCELONA
TÍTULO: CLUB ESPORTIU RIBAS BARCELONA

AUTOR/S
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

És un projecte que s'està portant a terme i que ha aconseguit l'optimització de les instal·lacions esportives de l'IES Patronat Ribas.

Es tracta de rendibilitzar i aprofitar al màxim uns equipaments amplis i ben dotats, obrint-los al públic, cobrint al mateix temps dos objectius:

- L'ús de les seves instal·lacions.
- Evitar que les instal·lacions es malmetessin per l'ús indegut d'uns grups que acostumaven a entrar aprofitant que és un lloc poc freqüentat. Avui aquests mateixos grups aprofiten i usen les instal·lacions amb respecte.

Els objectius inclouen valors d'autoestima, respecte, solidaritat, interès, tolerància, així com l'interès de fomentar una actitud crítica i constructiva.

Els espais, molt ben condicionats, disposen de gimnàs, pistes de bàsquet, pistes de fútbol, patis de terra, teatre, vestuaris i servei de bar.

Les activitats inclouen futbol sala, bàsquet, handbol, voleibol, badminton, judo, jazz, gimnàstica rítmica i esportiva. Tallers d'expressió corporal, construcció de jocs, balls i danses, expressió i teatre, i també curses d'orientació i activitats a la natura.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL **UN GEGANT A LA TAXONERA**

TÍTULO:

**CEIP TAXONERA, AMPA TAXONERA I XAVIER LÓPEZ, COORDINADOR
 MENJADOR CASAL D'ESTIU.**

AUTOR/S
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

El projecte neix de la voluntarietat d'apropar a les persones dels barris d'Horta-Guinardó a partir d'un tema que actuï de cohesionador i que motivi suficientment a grups i associacions en aquesta proposta de coparticipació.

Se'n dedueixen dos grans objectius. Un de participació i coneixement mutu entre barris i un altre, tant ambiciós com el primer, com és el de crear una família de gegants identificatius del districte, amb els conseqüents caps grossos i tímbrals, trets característics identificatius de la nostra cultura.

El transfons didàctic que se'n desprèn de la programació és el que preveu documentar àmpliament als futurs constructors de gegants sobre festes i tradicions populars, posant l'accent en que són part integrant de la nostra cultura.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL **CONREU I HORTA MEDITERRÀNIA PER ALS AFECIONATS I ELS ESCOLARS**

TÍTULO:

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DEL BARRI D'HORTA

AUTOR/S

AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

L'Associació de Veïns del Barri d'Horta tenen ganes d'impulsar la creació d'uns horts que permetin als escolars conèixer i experimentar directament el conreu de plantes ornamentals i d'hortalisses. Conèixer els arbres fruiters mediterranis. Mostrar-los-hi la vegetació autòctona de Catalunya. Recuperar una antiga vinya i poder donar a conèixer les diferents varietats de ceps i raïm. Així com també trobar una alternativa al clàssic avet de Nadal.

Aquests horts, portats per gent gran, permeten que aquestes persones puguin transmetre els coneixements que han anat adquirint al llarg de la seva vida sobre les diferents tècniques de conreu i de relació productiva, al mateix temps que poden satisfer una necessitat de contacte amb la terra i precaticar una afecció, considerada impossible, dins l'àmbit ciutadà.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL
TÍTULO: PARES 2000

AUTOR/S
AUTOR/ES: AMPA CEIP EL CARMEL

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

Aquest projecte s'iniciarà el tercer trimestre d'aquest curs. Neix arrel de l'intent de l'AMPA del CEIP El Carmel de crear una escola de pares i mares amb l'objectiu de donar a conèixer els recursos existents al districte i com servir-se'n. D'incorporar elements d'assessorament per part de professionals referents a l'alimentació, salut i altres temes que es considerin d'interès. De donar a conèixer, a través d'una visita directa, les ofertes pel temps de lleure on poder adreçar els seus fills evitant així que s'eduquin al carrer. Donar a conèixer espais d'interès del barri, del districte, de la ciutat on poder passejar amb la família o passar una tarda agradable. Donar a conèixer referents culturals del barri, districte i ciutat.

És una zona amb dificultats i mancances, un lloc difícil que necessita una forta moguda a nivell de culturalitzar els seus ciutadans. És un projecte de caire preventiu.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL L'educació: un espectacle per a la indústria de l'espectacle.

TÍTULO:

Mireia Gascón, Marta Selva, Anna Solà

AUTOR/S

AUTOR/ES:

DRAC MÀGIC

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Presentem un muntatge de fragments filmics sobre la pràctica educativa, per tal d'analitzar els models i valors que el cinema transmet.

La narració cinematogràfica, igual que altres sistemes de representació, és un dispositiu cultural que té una funció medidora entre el món i les persones. La mirada que el cinema construeix sobre la realitat acaba configurant un univers tancat que desdibuixa el referent al qual es remet, i construeix així un altre escenari de símbols que circula en paral·lel a la realitat però que té un fort poder d'intervenció en aquesta.

Observant les situacions educatives representades en la majoria de films d'un determinat cinema hegemònic, constatem la creació d'un univers simbòlic sobre gènere i escola, que proposem analitzar tant des de la seva representació iconogràficovisual com des de la seva lògica narrativa.

A manera de classificació orientativa assenyalarem diferents itineraris temàtics entorn dels quals podem inscriure diverses modalitats representatives del món educatiu en el cinema, atenent les diferències en el tractament de gènere.

Hem estructurat aquests apartats en el següent ordre:

- 1.- L'heroïtzació de la professió. La transcendència heroïtzada dels personatges masculins, habitual en el cinema clàssic, ofereix enormes possibilitats d'èxit a aquests models espectaculars sobresignificant el seu valor de forma exclusivista.
- 2.- L'escola com a símptoma social. En aquest apartat destaquem films que d'una manera o una altra han utilitzat el marc escolar per a oferir una certa anàlisi social o que han inscrit els seus arguments en una relació explícita amb l'entorn al qual fan referència.
- 3.- Mares, pares i mestres. La relació que s'estableix entre el nucli d'adultes i adults d'una família i la instància acadèmicoadministrativa. Des de la discussió sobre els models educatius per part de l'entorn familiar, fins a la paròdia de tots dos.
- 4.- La memòria. El cinema tracta aquest aspecte des de diverses posicions i valorativament també de forma diversa, atenent la convenció simbòlica que genera en la memòria una jerarquia imposada.
- 5.- Models masculins. El mestre com a personatge central respectat i venerat tant a l'escola com a la comunitat a la qual pertany.
- 6.- Models femenins: mestres del franquisme. Per a ironitzar la singularitat il·letrada de l'escola franquista s'evocuen situacions construïdes de la mà de personatges femenins
- 7.- Models femenins: excèntrics. En convertir-les en estranyes respecte al món es produeix una automàtica desautorització narrativa que les invalida socialment.
- 8.- Models femenins: al centre del gineceu. Una de les fantasies de l'andocentrisme consisteix a exercir de *voyeurs* a l'interior dels espais de relació entre dones.
- 9.- Models femenins: casos excepcionals. Divergents de la tendència majoritària, de tant en tant, han aparegut i apareixen personatges femenins memorables per la gran consistència, pel seu poder d'intervenció en l'acció, per les seves qualitats veritablement modèliques i per la lucidesa del seu discurs o de les seves decisions.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL ABUELAS SABIAS

TÍTULO:

Mariela Orozco Hormaza, Liliana Bedoya, Solanlly Ochoa Angrino

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Centro de Investigaciones y Estudios Avanzados en
 Psicología, cognición y Cultura.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

Universidad del Valle
 Cali, Colombia

RESUM

RESUMEN:

Mujeres mayores de 50 años, oriundas de pueblos asentados en las riveras de los ríos, de la región pacífica colombiana, quienes hace aproximadamente 25 años emigraron a Cali, la gran ciudad de la zona, fundando barriadas marginales, producto de invasiones, en las cuales lucharon, que encontraron formas adaptativas y organizativas que les permitieron conservar la cultura propia de su región de origen, cultura que actualmente ponen al servicio de los miembros de las comunidades que habitan.

La región pacífica está fundamentalmente poblada por comunidades negras, herederas de esclavos libertos, que poseen una cultura particular, expresada en danzas, mitos, juegos y relatos.

La preservación que estas mujeres lograron de estas prácticas culturales permitió recuperarlas y convertirlas en instrumentos educativos que han tomado las formas de cartillas, en las que se consignaron sus cuentos; películas, en las que se muestran sus juegos y danzas y láminas acompañadas de audio, en los que se consignaron sus mitos.

Estos instrumentos educativos se han puesto al servicio de la comunidad en general y en particular de las madres comunitarias y de los niños y jóvenes en escuelas y guarderías de las barriadas.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EDUCACIÓN CIUDADANA

TÍTULO:

Concha Maistegui

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Facultad de Filosofía y Ciencias de la Educación
Universidad de Deusto

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Esta comunicación analiza el tema de la intervención educativa a partir de la experiencia de la organización de un modelo de Practicum titulado Educación Ciudadana en la diplomatura de Educación Social de la universidad de Deusto.

Experiencia que quiso dar respuesta a la necesidad de incluir nuevas intervenciones profesionales que ampliasen sus límites profesionales del educador social.

El objetivo general es apoyar los servicios de información / formación ciudadana que ayuden a dicha ciudadanía en el proceso de adaptación a las nuevas realidades sociales. Los ámbitos de intervención son variados (Oficinas de Información al Consumidor, Centros de Educación para la Salud, Medios de Comunicación Social...) y hacen referencia a distintos temas de educación no formal en espacios y tiempos ajenos al marco escolar.

Son programas de incidencia generalizada, u orientados a colectivos concretos que requieren una información específica. Los alumnos/as del practicum se integran en equipos interdisciplinarios donde aportan una visión práctica de intervención que complementa la labor de otros profesionales del área (abogados, médicos, sociólogos, etc.).

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL L'EXPERIÈNCIA DU RÉSEAU EUROPÉEN DES SERVICES ÉDUCATIFS
TÍTULO: D'OPÉRAS.

AUTOR/S Christian Leblé
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ Coordinateur du Réseau Européen des services éducatifs
CENTRO O INSTITUCIÓN: d'opéra

RESUM
RESUMEN:

Le travail éducatif a pour objectif de mieux associer des institutions, culturelles par exemple, à leur environnement: la proximité géographique n'a rien à voir avec la proximité d'esprit, la population proche n'est pas systématiquement en contact avec l'activité pratiquée. Au mouvement d'intérêt qui fait affluer un public élu (connaissant et reconnaissant l'institution), s'associe un mouvement inverse par lequel l'institution veut se rendre accessible et compréhensible, veut faire découvrir et partager son activité à tous, considérant que la "sélection naturelle", la démarche volontaire du public n'est pas un "destin" satisfaisant ou une expression suffisante de sa mission publique.

Cette démarche est donc non sélective et locale. Elle se met en oeuvre par exemple dans le contexte scolaire, propre à chaque territoire, elle s'effectue en des termes de pratique amateur. C'est du travail de terrain, entrepris par conviction culturelle, ou parfois par obéissance polie aux pouvoirs publics qui voit dans le travail éducatif un "retour sur subventions" plus concret que l'activité artistique elle-même. C'est un paradoxe apparent du travail éducatif que de plaider l'enracinement, l'ancrage, et de devoir vivre isolé.

Le réseau européen des services éducatifs d'opéra est né de cette apparente contradiction: aussi particulière l'expérience, aussi local le terrain, aussi peu transposables les pratiques, les acteurs du travail éducatif ont voulu rompre leur isolement et se forger une sorte de reconnaissance, obtenir une plus grande visibilité et bénéficier d'une plus grande attention.

La situation est propre, dans une certaine mesure, au genre artistique en question: l'opéra n'est pas le théâtre et les institutions qui le pratiquent sont souvent peu nombreuses à l'échelle d'un pays. Cet isolement et cette absence de partage était donc particulièrement marqués.

Le réseau a été constitué en 1996, grâce au soutien financier de la Commission Européenne (programme Kaleidoscope) et de la Fédération européenne des associations pour le rayonnement de l'opéra. Il est intéressant d'en analyser l'évolution, parce qu'elle montre bien comment un groupe de spécialistes, dont on cultive essentiellement les aptitudes à gérer -dans l'urgence- une activité en volume (nombre d'enfants accueillis), s'est tourné petit à petit vers une réflexion d'envergure européenne.

Le réseau a immédiatement fait des plans ambitieux et détaillés, bibliothèque de ressources communes, vidéo de promotion, version européenne des documents pédagogique... Mais sans résultat immédiat, par manque de logistique mais surtout de perspective. Il a fallu deux ans pour créer un groupe assez solidaire pour surmonter les particularismes ou les effets de représentation (être l'ambassadeur de son institution...). Aujourd'hui, le réseau est à même d'entreprendre des projets communs qui permettent d'affirmer une idée éducative partagée. Leur utilité n'est pas tant directe que stratégique. Le projet que le réseau développe avec le Gran Teatre del Liceu de Barcelone porte sur un opéra d'enfants dont la résonance est forte et pour lequel le réseau a décidé d'offrir des ressources pratiques à tous les enseignants d'Europe, via internet. Cet opéra est un peu l'ancêtre du travail éducatif actuel, il est emblématique. Lors de notre prochaine conférence, les 10 et 11 avril prochains, des artistes participeront à des ateliers sur Verdi, ainsi le travail éducatif sort peu à peu de l'instrumentalisation qu'on lui réserve pour revivre l'opéra à sa manière. A travers leur réseau européen, les acteurs du travail éducatif d'opéra trouvent une légitimité de pensée.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL **AULAS ABIERTAS DE MÚSICA Y DE DANZA**
TÍTULO: **Proyecto de educación artística en territorios desfavorecidos**

AUTOR/S
AUTOR/ES: Mercedes García Irigoyen. PROGRAMA "PLAN ESPECÍFICO DE COMPENSACIÓN EDUCATIVA". DIRECCIÓN GENERAL DE CENTROS DOCENTES CONSEJERÍA DE EDUCACIÓN Y CULTURA. COMUNIDAD DE MADRID.

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN: **TRECE CENTROS PÚBLICOS DEL SURESTE DE MADRID**

Apertura de colegios públicos en horario no lectivo donde las Aulas Abiertas de Música y de Danza ofrecen a niños, jóvenes y adultos unos medios para mejorar el nivel educativo artístico y cultural, incrementando los recursos educativos complementarios y mejorando la calidad de la enseñanza.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL   **LOS CONCIERTOS ESCOLARES**

TÍTULO:

Manuel Benítez

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Fundación Orquesta Filarmónica de Gran Canarias

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Durante los últimos años la Fundación Orquesta Filarmónica de Gran Canaria, a través de su Departamento Pedagógico ha venido desarrollando un ambicioso programa de conciertos didácticos, que por su planteamiento y contenidos, constituye posiblemente la propuesta más novedosa de las que se han dado en nuestro país.

Evidentemente el papel que juegan los programas dirigidos a escolares es desigual según el grado de normalización que tenga la enseñanza musical en una sociedad concreta. Nuestros Conciertos Escolares acentúan su papel de sensibilización y acercamiento a un mundo desconocido, toda vez que el punto de partida formativo es ciertamente escaso, y la música en la escuela sigue siendo una asignatura pendiente.

Desde su inicio, en la temporada 1992/93, se han realizado 50 producciones didácticas diferentes que suponen más de 400 representaciones. El hecho de no haber repetido ninguno de los programas ya presentados nos sitúa ante un verdadero campo de investigación sobre la manera de organizar, producir, programar y evaluar los conciertos, labor que ha sido posible gracias a la libertad de movimientos que ha tenido el Departamento Pedagógico desde su fundación y a la rigurosidad de los planteamientos didácticos de cada concierto.

Cada nuevo programa es una nueva producción: objetivos didácticos y musicales, intérpretes idóneos, encargos o traducción de nuevos textos, estrenos absolutos, montajes escénicos, distintas posibilidades de presentación... No es de extrañar, por lo tanto, que otras instituciones se interesen por nuestras tareas y monten nuestras producciones. Hasta ahora se ha podido facilitar el trabajo a orquestas como la Sinfónica de Galicia, Sinfónica de Tenerife, Clásica de Vigo, Sinfónicas de Colombia y Medellín. A la vez está cooperando con el Instituto "Música, Arte y Proceso" (Producciones AgruParte) de Vitoria para la publicación en formato de disco-libro de algunas de nuestras producciones en la colección "La Mota de Polvo".

Los criterios y orientaciones generales que hemos seguido se concretan en los siguientes puntos:

- **Objetivos:**
  1. Motivar a los alumnos y alumnas a apreciar el fenómeno musical, acercándolo a éstos de una forma amena, divertida, continuada y a la vez rigurosa.
  2. Valoración de la música como un lenguaje universal.
  3. Creación de un nuevo público más crítico, más participativo.
- Nuestros Ciclos de Conciertos Escolares son programados con antelación a base de formas musicales breves entremezcladas con narraciones o comentarios. Creemos que la forma narrador-música es de producción sencilla y económica cuyo resultado didáctico ha demostrado ser ideal para este tipo de conciertos.
- Los Conciertos Escolares no enseñan: educan la sensibilidad, desarrollan principios básicos de educación y comportamiento. Para que esto se produzca es necesario que lleguen en perfectas condiciones, de ahí la importancia de que tanto la organización como los centros escolares interesados intenten llevarlos a cabo de la mejor manera posible.
- Público objetivo: niños y jóvenes de 4 a 14 años.

Ya se puede decir que la mayoría de la España musical sabe lo que se cuece en los Conciertos Escolares de Gran Canaria. Pero lo más importante es que nuestra "clientela" (niños, adolescentes, jóvenes y familias enteras) se ha ido afianzando. Los niños que vinieron el primer año y han repetido en temporadas siguientes ya tienen inoculado el virus de la afición: el oyente de mañana ya está llamando a la puerta.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL L'ESCOLA DE MÚSICA A L'ESCOLA

TÍTULO:

Equip directiu del centre

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Escola de Fonollosa. CEIP Agrupació Sant Jordi

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

L'ESCOLA DE FONOLLOSA: SITUACIÓ I ENTORN

L'Escola de Fonollosa: "C.E.I.P. Agupacio St. Jordi", és una escola rural d'Educació Infantil i Primària amb sis mestres i setanta-tres nenes i nens procedents de vuit pobles diferents situats a l'entorn de Fonollosa, a l'oest de la comarca del Bages i a disset quilòmetres de la capital: Manresa.

L'ESCOLA DE MÚSICA A L'ESCOLA

A l'Escola treballem: l'Audició, la Cançó i la Coral, la Dansa, el Llenguatge Musical, l'Aprenentatge d'un Instrument, els Grups de Cambra i l'Orquestra de Cambra.

a) Especialistes pagats per l'AMPA.

A l'Escola vénen músics, que treballen en altres escoles de música, de: violí, viola, violoncel, flauta travessera, clarinet i piano. Fan sessions individuals de 1/2 hora a la setmana als alumnes a partir de 2n. de Cicle Inicial.

També tenim el director de la Coral, el director dels grups de cambra i el director de l'orquestra de cambra.

b) L'especialista de música nomenada pel Departament d'Ensenyament.

La seva tasca es divideix en:

- fer les classes de llenguatge musical
- programar el treball d'audició i cançó dels diferents grups-classes i realitzar-lo amb el suport de les mestres i els mestres tutores i tutors.

- coordinar músics i claustre

c) El claustre de mestres

La seva tasca és:

- realitzar diàriament amb el suport de l'especialista de música el treball de l'audició i cançó a l'aula.

- fer practicar diàriament a cada nena i cada nen, a partir de 2n. de Cicle Inicial, un mínim de quinze minuts el seu instrument.

- relacionar els aprenentatges de música que es fan amb la resta d'aprenentatges que es fan a l'escola i també amb els projectes anuals que es porten a terme conjuntament amb la resta d'especialistes.

d) Les i els alumnes grans

Setmanalment actuen com a cap de corda i toquen junts amb les nenes i nens més petits.

NIVELL I RESULTATS

El nivell d'aprenentatges assolit per l'alumnat en acabar l'Ensenyament Primari és el 3r. de Grau Elemental.

Anualment i segons la Programació General de Curs es preparen concerts, cantates i/o representacions de teatre musical. En són exemple:

"L'ocell daurat", música de F. Mompou i text de N. Albó.

"Les veus de la natura", música d'A. Miralpeix i text de F. Danés.

"El Mikado" de W.S. Gibert i A. Sullivan

I no cal dir que la música és present en tots els actes i activitats de l'Escola de Fonollosa.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL BARCELONA IDENTITATS

TÍTULO:

Xesca Grau

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

El Congrés **Barcelona Identitats** va néixer el curs 95-96 arrel del Premi Barcelona a l'Escola.

L'objectiu prioritari del projecte **Barcelona Identitats** és promoure una reflexió en el conjunt de la comunitat educativa, per mitjà de diverses actuacions, per tal de fer conèixer millor els trets d'identitat de la nostra ciutat i definir els valors i actituds en què hem d'educar els infants i joves perquè aprenguin a actuar com a ciutadans i ciutadanes.

Al llarg d'aquests anys dins l'àmbit del Congrés s'han abordat diverses temàtiques:

- II Congrés Interescolar per la Interculturalitat i contra el Racisme (96-97), i el
- III Congrés Interescolar **Barcelona Identitats** (97-98) centrat en 4 àmbits (Educació Física, Coeducació, Drets Humans, Interculturalitat).

Aquest curs 98-99 el IV Congrés **Barcelona Identitats** és el projecte amb el qual l'Institut d'Educació ha convidat a les escoles de la ciutat a implicar-se en el Projecte Educatiu de Ciutat mitjançant la recerca dels trets que constitueixen i han de constituir la identitat de la nostra ciutat; una identitat que volem que sigui integradora, solidària i oberta, que promogui els valors del civisme i la ciutadania democràtica.

El Congrés vol ser una plataforma perquè els centres presentin els treballs realitzats al llarg del curs, i perquè l'alumnat pugui intercanviar opinions, idees sobre temes tan importants com: Drets Humans, Educació Ambiental, Coeducació, Salut i Esports, Interculturalitat i Música, àmbits en que està estructurat el Congrés.

Per tal de fomentar el sorgiment d'iniciatives innovadores en els centres, l'IMEB ha convocat un concurs d'ajuts dotat amb sis milions de pessetes.

a) Aquest any han sol·licitat ajut 61 centres, (Municipals, Públics i Privats-concertats) de diferents nivells educatius: Bressol; Infantil; Primària i Secundària.

b) Un jurat format per persones expertes en els diferents àmbits, han atorgat ajuts a 41 projectes presentats pel centres.

Pensem que tots els infants i joves tenen un munt d'idees sobre la ciutat i el món, temes que els preocupen, que tenen somnis i por; i que les seves actituds són a vegades crítiques però també tolerants, i que entre tots i totes (infants i joves i persones adultes) si fem camí a partir de les idees, farem una ciutat on ens hi podrem reconèixer i participar com a ciutadans i ciutadanes amb qualitat de vida.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL
TÍTULO: EN POS DE LA INVESTIGACIÓN SOBRE LA VIOLENCIA EN LA EDUCACIÓN
INFANTIL. ALGUNOS DE SUS DILEMAS Y VICISITUDES COTIDIANAS.

AUTOR/S
AUTOR/ES: Concha Sánchez Blanco

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: Facultad de Ciencias de la Educación.
Universidad de A Coruña

RESUM
RESUMEN:

Investigar sobre la violencia ejercida por niños y adultos en los escenarios de la Educación Infantil no está exenta de **riesgos, dilemas y dificultades**. Preguntar sobre la violencia que uno ejerce tanto sobre niños y niñas como sobre adultos origina no pocas resistencias pues en el fondo las preguntas destinadas a indagar sobre la violencia que ejercemos sobre los otros nos **colocan a menudo en el lugar del agresor** y no en el de la **víctima**, papel este último infinitamente más deseable pues nos convierte en merecedor de cuidado y atención social e incluso es capaz de movilizar ciertos sentimientos como la lástima y la compasión. Esta resistencia es abiertamente manifestada por los niños y niñas cuando les preguntas, por ejemplo, si han pegado a sus compañeros o compañeras en alguna ocasión e inmediatamente añaden "pero si yo soy bueno". Los mismos cuentos tradicionales con sus personajes, o ciertas noticias del mundo, constituyen excelentes instrumentos capaces de limar tales resistencias, pues facilitan que los pequeños y pequeñas se explayen en las justificaciones que dan para convertir en legítimos ciertos comportamientos agresivos de los personajes que allí aparecen. En el caso de los adultos son estas noticias sobre la violencia en el mundo las que nos pueden ayudar a penetrar en las justificaciones que ellos mismos dan a las acciones cargadas de violencia que surgen en las aulas.

Por lo tanto, para el niño o la niña, como para el adulto es más fácil ponerse en la posición de víctima que en la de agresor. Es más soportable reconocerse como víctima de agresiones que como persona que tienen comportamientos agresivos pues en el primero de los casos no se pone en entredicho moral las propias actuaciones, sino más bien las acciones de los otros. Esta circunstancia, pues, complica la investigación de la violencia en los escenarios escolares de la Educación Infantil pues hay una tendencia, como ya explicaba, a hablar desde la posición de víctimas obviando cualquier análisis en torno a los propios comportamientos agresivos.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL
TÍTULO: **CONCERTS DE SANT JORDI**

AUTOR/S
AUTOR/ES: **Assumpció Malagarriga Rovira**

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN: **INSTITUT MUNICIPAL D'EDUCACIÓ**

RESUM
RESUMEN:

Des del Programa d'Educació Musical de l'IMEB s'organitzen un seguit d'activitats per tal d'ampliar o complementar l'oferta existent a la ciutat i induir a les escoles a treballar temes que difícilment s'emprendrien sense un suport extern. Una d'aquestes activitats són els Concerts de Sant Jordi, que van néixer el curs 1991-92 i que inicialment anaven destinades a l'alumnat de 2 anys de les escoles bressol municipals. Ara fa 4 anys es va obrir l'activitat a totes les escoles bressol de Barcelona.

Objectius de l'activitat:

- Promoure l'educació musical a l'escola bressol
- Facilitar recursos per poder-la realitzar
- Incidir en la formació musical del professorat de l'escola bressol
- Facilitar un punt de trobada i d'intercanvi entre aquests professionals
- Oferir una activitat musical, fora de l'escola, adequada a aquestes edats

Fases en que està organitzada:

- Disseny de l'activitat centrada en un repertori, una temàtica musical i una agrupació instrumental.
- Dues jornades de formació per al professorat, en les quals es treballa l'audició del concert, la temàtica musical del curs i la manera de treballar-ho a l'aula. Aquesta fase té una gran importància més enllà de l'activitat per la formació que es dona al professorat. La Logse no preveu l'existència de professionals especialitzats en aquesta etapa educativa ni la formació musical específica del seu professorat, és per això que es posa un èmfasi especial en facilitar eines als i les mestres de bressol per al treball de la música en aquesta etapa educativa.
- Treball del professorat a l'aula.
- 12 concerts finals amb les escoles inscrites. En total hi assisteixen uns 3.000 nens i nenes, que sentiran el repertori i els instruments que han treballar a l'aula. Aquestes actuacions finals es fan en una sala de concerts pública, els últims anys al Saló de Cent. Els intèrprets són músics professionals i l'acte és conduït per un titella.
- Avaluació des de tots els àmbits de l'activitat per tal de poder redissenyar-la el següent curs en funció dels canvis proposats i les necessitats citades pels participants.

Cal esmentar que actualment la ciutat de Barcelona ja està recollint el fruit dels anys de vida d'aquesta activitat perquè gràcies a la conscienciació, els materials i a la formació que any rera any ha rebut el professorat que hi ha participat, actualment hi ha un nombre considerable d'escoles bressol amb una consistent programació de l'educació musical en el seu projecte educatiu de centre.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EL ESTUDIO DE LA CIUDAD EN LA FORMACIÓN DE FUTUROS MAESTROS:
TÍTULO: EL CASO DE CÓRDOBA.

AUTOR/S Mª Montserrat García-Castejón Rodríguez
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ Facultad de Ciencias de la Educación de la Universidad de
CENTRO O INSTITUCIÓN: Córdoba (España).

RESUM
RESUMEN:

Una de las áreas de conocimiento presentes en la actual Educación Primaria, surgida a partir de la LOGSE, es la de "Conocimiento del medio natural, social y cultural" y aunque el documento ministerial reconoce la falta de una fundamentación epistemológica sólida referente al estudio interdisciplinar del medio, también apunta que el aprendizaje significativo es siempre un aprendizaje globalizado, que implica a la totalidad del sujeto que aprende, en sus múltiples y complejas relaciones con el entorno en el que tiene lugar dicho aprendizaje.

La existencia en Córdoba de varios programas educativos sobre la propia ciudad, desarrollados por diversas instituciones, facilita el uso de los mismos en la formación de futuros maestros y maestras, tanto para el análisis de los ya existentes, como para la creación de otros nuevos o la utilización de los materiales pedagógicos editados, en la programación de unidades didácticas.

En la actualidad, tienen programas educativos en Córdoba:

Ayuntamiento, Diputación, Sadeco (empresa residuos urbanos), Emacsa (Empresa Municipal de agua de Córdoba), y en la Facultad de Ciencias de la Educación, complementando a los programas anteriores se han creado programas enfocados a la enseñanza artística y estética de la ciudad, que es Patrimonio Mundial de la Humanidad, reconocida por la Unesco.

Este trabajo pretende explicar como, utilizando material pedagógico creado por otras instituciones o por nosotros mismos, desarrollamos el estudio del entorno urbano de esta ciudad.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL TALLER DE REPORTATGE DE TV I LLENGUATGE AUDIOVISUAL
TÍTULO:

AUTOR/S Una col·laboració entre alumnes de 2n. de batxillerat de l'IES Banús i estudiants
AUTOR/ES: de cicles formatius en pràctiques a Clot TV.
 Barcelona

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

Aquesta experiència d'educació en televisió pretén dotar de les eines bàsiques de lectura i escriptura audiovisual a joves de 2n. de batxillerat (17-18 anys) que no han tingut mai l'oportunitat de treballar amb i a través del mitjà televisiu. La proposta es basa en un taller combinat de reportatge de TV i de llenguatge audiovisual, creat i coordinat per *Teleduca*, col·lectiu independent d'educació i televisió, i realitzat a *Clot TV*, televisió del districte de Sant Martí.

La pràctica es va inserir dins de l'assignatura comuna de llengua catalana del curs 1998-99, com a única possibilitat que permet el curriculum escolar català i a mode de prova pilot per avaluar-la i promoure'n la generalització a instituts de Barcelona i voltants. A més, l'experimentació va apostar per promoure el contacte entre els alumnes de batxillerat, als quals s'adreçava el taller, i els estudiants de cicles formatius d'imatge i so, i de producció audiovisual en pràctiques a Clot TV, els quals actuaven com a monitors de grup.

Avui dia els ulls d'un jove de 17 anys són, en bona part, ulls educats a través de la pantalla de televisió. Aprenen de les imatges, són poc analítics, els fascina allò visual i els agrada viure ràpid. Per tant, cal educar a veure la televisió, però també ensenyar a fer-ne a una generació que s'ha format amb ella.

El taller de reportatge de TV i llenguatge audiovisual es va dirigir a un total de 35 alumnes de 2n. de batxillerat de l'IES Banús de Cerdanyola del Vallès (repartits en 7 grups), i s'hi van implicar 7 estudiants en pràctiques provinents de cicles formatius i 8 joves professionals de la TV local. El material tècnic emprat van ser les càmeres i la sala d'edició de Clot TV, amb el nou sistema digital DVcam professional.

La temàtica dels reportatges era: les manifestacions culturals que els joves entenen com a pròpies en el seu entorn immediat. Es buscava fer una petita incursió en el gènere expressiu i informatiu del reportatge de TV. L'objectiu de l'activitat era conèixer i descobrir, a través de la pràctica, els processos i les dinàmiques de la producció televisiva. Es va procurar, a més, afavorir l'ús de la càmera com a instrument d'expressió i de creació, i del procés d'edició audiovisual com a forma d'escriptura textual.

L'activitat del reportatge de TV es va seqüenciar en tres etapes. La primera és la pre-producció, on cada grup va triar tema i va preparar-ne un pre-guio senzill per dur a terme la gravació. A la fase de gravació i guio de muntatge, els monitors de *Clot TV* van anar a l'institut i van sortir a gravar amb els alumnes, entre els quals es va potenciar la rotació de tasques i que partissin dels seus coneixements previs. Tot seguit, cada grup va elaborar un senzill guio de muntatge. La tercera fase va ser l'edició i l'anada a *Clot TV*. A més es va aprofitar la visita per donar a conèixer el funcionament i l'equipament tècnic d'una TV local, i realitzar un taller de llenguatge audiovisual preparat i desenvolupat pels joves professionals de *Clot TV*. Aquest taller es va desdoblar en el visionat i l'anàlisi d'un vídeo sobre composició, planificació i moviments de càmera; i la creació del guio d'una petita ficció i la posterior gravació seqüencial d'aquesta.

Com a valoració final, cal dir que aquest taller de reportatge de TV i llenguatge audiovisual va resultar tota una experiència per als alumnes de 2n. de batxillerat i també per als monitors. Aquests van tenir l'oportunitat d'aplicar els seus coneixements i de coordinar un treball audiovisual amb joves de gairebé la mateixa edat. Els alumnes van trencar per unes hores el divorci existent entre escola i realitat. Ni cal dir, a més, l'expectació que genera sortir al carrer amb les càmeres, visitar una televisió local de la mà d'altres joves, i tenir la possibilitat de dir amb aquest altre llenguatge, el de la televisió.

La conclusió és que l'audiovisual no és un mitjà desconegut per als joves d'avui, sinó que forma part dels seus coneixements. És un codi culturalment après que entenen i saben posar en pràctica si se'ls obre una possibilitat de fer-ho. Els manca prendre consciència real que coneixen aquest codi i el poden utilitzar igual que d'altres llenguatges com l'oral i l'escrit. I també els falta un bagatge teòric ampli gràcies al qual puguin utilitzar correctament aquest codi.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL TÍTULO: EDUCACIÓ I CULTURA: L'ART DEL LLENGUATGE

TÍTULO:

Cleven Piermatter i Gloria Colet

AUTOR/S

AUTOR/ES:

CEIP "Els Llorers"

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

Barcelona

RESUM

RESUMEN:

Poesies?.... Sí, gràcies, per comunicar-nos.

El llenguatge "és" la condició essencial que fa l'home home (J. Gevaert). L'home no seria home si no li hagués estat donada la paraula. L'home és l'únic que pot parlar, amb la paraula "callada", és a dir amb el "pensament".

Heidegger defineix l'home com "l'animal que parla". Només amb la paraula l'home és home i el món és món.

La paraula és informació: la utilitzem en les ciències exactes, la història, en la poesia narrativa, l'èpica, la dansa, etc.

La paraula és expressió: amb la paraula a més a més d'informar, donem a conèixer la nostra inferioritat, el nostre món més íntim. L'home és testimoni de si mateix.

La paraula és crida: El llenguatge té una funció intersubjectiva: apel·la a la intel·ligència (arguments); al camp volitiu (valors) i la zona afectiva (afectes).

La paraula és font d'una comunicació que promou la interrelació.

La poesia assumeix plenament totes aquestes condicions i és la forma literària en la que l'home es descobreix a si mateix d'una manera subjectiva i realista, amb dramatismes i bellesa; amb sinceritat i espontaneïtat.

El lloc de la poesia en l'actualitat

A les escoles és l'únic lloc on els nens escolten alguns poemes. Ja no es reciten ni memoritzen poesies.

A les prestatgeries de casa nostra hi trobem poca cosa.

Els mitjans de comunicació fan poc en favor d'aquest art.

No fem cultura poètica. Una vegada l'any fem ressorgir l'art poètic en els "Jocs Florals".

La poesia és la manifestació artística que menys suport oficial té. Les editorials no publiquen llibres de poesia, perquè diuen que no és lucratiu. Ja no es llegeixen llibres de poemes.

Per alguns "demode" i cursi.

Des de l'escola reclamem més espai per expressar-nos amb llenguatge poètic.

Sol·licitem més atenció per als que treballen per fer-nos gaudir d'aquest art, alumnes, professors i poetes en general.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EDUCACIÓ I FORMACIÓ A CCOO: EINES DE DESENVOLUPAMENT I
TÍTULO: SOLIDARITAT

AUTOR/S JOAN PÉREZ BERNABÉ
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ COMISSIO OBRERA NACIONAL DE CATALUNYA / CONC
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

La formació, l'educació és ja de manera irreversible una activitat que acompanya el desplegament dels projectes personals i socials al llarg de la vida. La idea que sempre estem aprenent ha passat de ser una orientació genèrica a una pràctica real que ens acompanya tota la vida.

Això encara es fa més patent quan ho mirem des del nostre rol de treballadors i treballadores. La persona, davant dels reptes professionals o laborals, cal que tingui unes capacitats polivalents que li permetin enfrontar-se a una situació canviant amb creativitat, per adaptar-se a les necessitats de cada moment.

Comissions Obreres de Catalunya és conscient d'aquesta situació i ha desplegat un conjunt d'actuacions per donar resposta a les necessitats educatives dels treballadors i treballadores. Partim del pressupòsit que cal un tipus d'educació que sigui una eina de construcció personal però també d'acció solidària. Sabem que l'educació també és utilitzada com una eina de subjecció, de conformisme i fins i tot d'opressió. Per això sabem que és més important el nostre compromís amb una educació de qualitat i al servei de les persones participants en els processos de formació.

En els darrers anys hem desplegat un conjunt de recursos significatius que van des de l'educació de base que ofereix l'Escola de Persones Adultes Manuel Sacristán fins al treball en col·laboració amb les Universitats, des de l'educació dels delegats fins a la de les persones aturades i els emigrants, des de l'ensenyament i normalització de l'ús del català fins a la col·laboració amb projectes de formació a nivell internacional.

Entenem que, per consolidar una educació útil, el procés s'inicia amb l'oferta d'una bona educació de base: l'escola d'adults. L'hem desenvolupada en conveni amb el Departament de Benestar Social, i amb aquesta institució oferim als treballadors i treballadores la possibilitat de construir una base educativa que els permeti enfrontar-se a la seva tasca laboral i a la seva vida amb plenes competències. Des de l'inici es dissenya una educació lligada amb els seus interessos i la seva vida professional i social. L'educació, a més, té en compte la dimensió socialitzadora i de cooperació, que dona un component important al procés educatiu.

Aquesta formació de base es pot projectar cap a l'educació contínua o ocupacional, la millora de la competència sobre el català o altres idiomes, o en altres camps de desenvolupament, o ser un instrument de coneixença i acció personal i social que s'ofereix en el mateix sindicat o en altres àmbits.

L'altre component important que s'ofereix són tots els serveis de suport, orientació i interconnexió: els emigrants a través del CITE, els joves o jubilats a través de les seves federacions...

Accedir a la formació que ens convé en cada moment implica la necessitat d'una bona orientació que el sindicat ofereix a través de la seva xarxa general d'informació o dels contactes entre els treballadors que el sindicat propicia, però també a través de serveis específics d'orientació.

L'objectiu és oferir eines de formació integral per als treballadors i les treballadores i amb elles anar cap a la millora de les condicions personals i socials.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999

Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999

Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL CANTAR I CONVIURE

TÍTULO:

Assumpció Malagarriga Rovira

AUTOR/S

AUTOR/ES:

INSTITUT MUNICIPAL D'EDUCACIÓ

CENTRE O INSTITUCIÓ

CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Des del Programa d'Educació Musical de l'IMEB s'organitzen un seguit d'activitats per tal d'ampliar o complementar l'oferta existent a la ciutat i induir a les escoles a treballar temes que difícilment s'emprendrien sense un suport extern.

Cantar i Conviure és una activitat adreçada a l'alumnat de segon i tercer cicle de primària de la ciutat de Barcelona i al seu professorat de música.

El disseny actual neix de la fusió de dues activitats anteriors: el cicle de difusió de la cançó tradicional catalana i les trobades de les escoles municipals.

Objectius de l'activitat:

- Promoure el cant a l'escola
- Donar recursos que permetin millorar l'educació musical als centres docents
- Incidir en la formació del professorat de música de primària
- Facilitar un punt de trobada i d'intercanvi entre aquests professionals
- Donar una dimensió social normalitzada al treball de cada dia a l'aula de música
- Aconseguir la participació activa de l'alumnat en l'activitat

Fases de l'activitat:

- Disseny de l'activitat i encàrrec de creació de la cantata final, centrada en un repertori i una temàtica concreta
- Dues jornades de formació per al professorat. En aquestes sessions, a més de treballar el repertori, la instrumentació de la cantata i la dinàmica de l'acte, cada curs s'aprofundeix en algun tema musical
- Treball del professorat dins l'aula
- Quatre cantades finals amb tot l'alumnat dels centres inscrits. A cada cantada hi participen de 900 a 1.000 nens i nenes cantaires, l'agrupació instrumental elegida, el o els narradors, el director musical i de 700 a 1.000 persones de públic
- Enregistrament de la cantata com a material de suport al treball a l'aula. També s'enregistra la versió instrumental de cada cançó per facilitar l'anàlisi i l'assaig de cada tema. Aquest enregistrament es posa a la venda.
- Elaboració de dossiers temàtics per facilitar el treball del professorat. Estan a la venda com a col·lecció "fes-me'n cinc cèntims"
- Retransmissions radiofòniques per Catalunya Música de l'activitat
- Difusió dels materials elaborats a 15 punts de la Ciutat per afavorir la seva utilització posterior.
- Avaluació des de tots els àmbits de l'activitat per tal de poder redissenyar-la el proper curs en funció de les esmenes proposades i de les necessitats citades pels participants

L'activitat en xifres:

PARTICIPACIÓ ANUAL (aprox.): 100 escoles

120 mestres

4.000 alumnes

MATERIAL D'AUDIO EDITAT: 7 cassetts

3 discs compactes

MATERIAL PUBLICAT: 4 dossiers temàtics

15 dossiers preparats per ser publicats

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL EL CONEIXEMENT DE LES RELACIONS INTERPERSONALS I
TÍTULO: LA RESOLUCIÓ DE CONFLICTES

AUTOR/S MARIA JESÚS DE MIGUEL VALLEJO
AUTOR/ES:

CENTRE O INSTITUCIÓ CEIPM. PATRONAT DOMÈNECH
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM
RESUMEN:

La importància de reflexionar sobre els conflictes deriva de la seva presència quotidiana en les relacions interpersonals i del fet que interfereixen en els intercanvis afectius i intel·lectuals que constitueixen la base del desenvolupament personal.

Les dificultats de l'alumnat per enfrontar els problemes de relació de manera autònoma, analitzant les causes i buscant solucions eficaces, justifiquen la necessitat d'un aprenentatge de resolució de conflictes.

Any darrera any els problemes de relació es repeteixen en termes similars, en diferents edats. Tot succeeix com si les intervencions del professorat davant dels conflictes només tinguessin efecte a curt plaç, com si la canalla aviat oblidés les recomanacions adultes a favor del diàleg.

L'evolució que es constata en els raonaments que nenes i nens apliquen, en diferents moments de la seva història, en el camp matemàtic, artístic o de llenguatge oral no troba el seu equivalent en l'àmbit de les relacions interpersonals i els conflictes que els són inherents.

Aquest desequilibri que es dona en l'àmbit escolar entre els coneixements relatius al món físic i els referits al món de les relacions interpersonals, el retrobem a nivell macrosocial quan comparem els avenços tecnològics i científics amb la manca de recursos per afrontar alguns dels problemes que constitueixen el gran repte del nou segle -guerres, racisme, sexisme... La consideració dels coneixements lligats al món de les relacions interpersonals com a objecte d'aprenentatge traspassa, així, l'àmbit escolar i esdevé una necessitat social.

L'aplicació d'un determinat raonament matemàtic, l'anàlisi d'un discurs o l'expressió artística d'una idea requereixen d'aprenentatges previs, la necessitat dels quals ningú qüestiona. Paradoxalment, no sembla tan evident la necessitat d'aprendre a resoldre conflictes de relació.

Els problemes de relació, però, com els matemàtics, són processos que es desenvolupen en el temps i presenten relacions de causa-efecte entre les seves fases. La resolució adequada dels conflictes, com la dels problemes matemàtics, exigeix diferenciar les diferents fases del procés, localitzar les causes, imaginar solucions, relacionar les solucions imaginades amb les causes i seleccionar les més adients per contrarestar o eliminar els motius de conflicte.

La incorporació, com a objecte de coneixement, dels interessos individuals i col·lectius permetrà posar les bases per construir formes de relació noves, en què les diferències siguin un punt de partença i no un motiu d'exclusió, en què la reflexió sobre els conflictes es beneficiï dels progressos intel·lectuals -individuals i col·lectius- aconseguits en d'altres camps.

Congrés
L'educació és la clau
Barcelona
7, 8 i 9 d'abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Congreso
La educación es la clave
Barcelona
7, 8 y 9 de abril de 1999
 Hotel Fira Palace

Comunicacions
lliures
Comunicaciones
libres

TÍTOL Mitjans. Xarxa d'educadors i comunicadors

TÍTULO:

AUTOR/S

AUTOR/ES:

Mitjans. Xarxa d'educadors i comunicadors
Barcelona

CENTRE O INSTITUCIÓ
CENTRO O INSTITUCIÓN:

RESUM

RESUMEN:

Qui som?

Professionals de la comunicació i l'educació, entitats, col·lectius i persones interessades per la comunicació mediàtica i per la seva incidència social i educativa.

Què pretenem?

Com a professionals preocupats pel present i el futur dels mitjans i la comunicació social, volem actuar i intervenir en qüestions d'educació mediàtica, volem ser una associació amb veu pròpia i presència social davant dels fenòmens que tinguin relació amb la comunicació i l'educació en comunicació.

Objectius

1. Ser un espai de reflexió i debat

- Buscar vies d'integració real de l'educació en comunicació en els currículums i les aules.
- Emprendre accions diverses de divulgació.
- Fomentar els estudis de recepció en comunicació i els seus efectes.
- Potenciar l'elaboració de propostes, materials i iniciatives educatives i didàctiques sobre comunicació i educació.

2. Ser un grup d'intervenció mediàtica i social

- Buscar diferents formes d'intervenció i accés als mitjans de comunicació i conscienciar l'opinió pública sobre la seva importància.
- Aconseguir que les administracions reconeguin el paper dels mitjans en la socialització i en l'educació.
- Crear mecanismes d'observació i anàlisi de continguts, especialment de televisió.

3. Fer xarxa

- Generar una trama de nexes i contactes per facilitar l'intercanvi d'experiències i d'activitats entre els que treballen en el camp de la comunicació i l'educació.
- Editar el butlletí Mitjans, com a nexa i plataforma del col·lectiu.
- Establir i millorar les formes de col·laboració entre els periodistes i els ensenyants.

On ens pots trobar?

Mitjans. Xarxa d'educadors i comunicadors
 Rambla de Catalunya, 10, 1r, 08007 Barcelona
 Tel. 93 412 11 11. Fax. 93 317 83 86
 E-mail: mitjans@pangea.org
 Web: <http://www.bcn.es/tjussana/mitjans>

projecte
educatiu
de Ciutat

Proyecto Educativo de Ciudad

Educación para la ciudadanía

Roberto Carneiro

Presidente del Fórum de Lisboa y consultor de la Unesco
en el ámbito de política de planificación educativa

Conferencia inaugural

Congreso
Barcelona, por el Conocimiento y la Convivencia

EDUCACIÓN PARA LA CIUDADANÍA Y LAS CIUDADES EDUCADORAS

Roberto Carneiro

"Los sentimientos más genuinamente humanos
se deshumanizan más tarde en la ciudad."

Eça de Queirós (1845-1900)
La ciudad y las montañas, VI

1. LA CIUDAD REVISITADA: UN TEMA DE RABIOSA ACTUALIDAD

La ciudad ha sido siempre en el centro de la historia de la civilización.

Las primeras ciudades conocidas aparecen en la Mesopotamia hace seis mil años. Uruk, Eridu, Ur, Babilonia, evocan la lejana memoria colectiva del planeta en las primeras ciudades-estado independientes, dotadas de autonomía de proyecto.

No se trata sólo de una simple coincidencia temporal que estos primeros núcleos urbanos sean coetáneos a la aparición de la escritura. El salto hacia la complejidad gregaria de las formas de vida en común está íntimamente asociado a uno de los descubrimientos culturales más dramáticos: la forma de comunicarse de forma estable y a través del tiempo.

Igualmente, la historia griega en el período que va desde Homero hasta Alejandro está inspirada en la *polis*, considerada como la forma suprema de vida colectiva y de la expresión del espíritu. También la política, considerada como la organización de la convivencia, gira concéntricamente alrededor del centro de la ciudad, y es que **la polis es la preocupación fundamental de la filosofía platónica y el agente de la paideia.**

Atenas asumió orgullosamente su condición de ciudad educadora de Grecia. En sus calles y en sus plazas los niños y los jóvenes son recogidos por pedagogos que los conducen a conferenciantes, tocadores de cítara, gramáticos, etc., para que puedan aprender. La educación constituía un fin último de la sociedad, siempre y en todas partes. La ciudad se hace cargo de no descansar nunca en su afán educativo. Los sofistas

—los primeros educadores profesionales ambulantes— se mueven incesantemente en las comunidades para dar a los jóvenes una formación triple: en la virtud, en las artes de la política y en el gobierno o en la gestión de la ciudad.

En Roma se vuelve a la tradición helenística. La *polis* pasa a ser sustituida por la *civitas* y la *paideia* reconstruida bajo el lema de la *humanitas*. En este punto esta es una prioridad de la concepción de la civilización grecolatina que Plutarco en un bello proverbio alejandrino proclama la *urbes ludimus*, o sea, la ciudad divertida, como el mejor ambiente instructor, en que la **educación se identifica con el ocio infantil**.

El tiempo libre pasa a ser sinónimo de disponibilidad del espíritu para aprender.

Esta visión no será muy diferente de la ciudad de Dios agustiniana (*Civitas Dei*), en que el sábado es perpetuo y la felicidad es eterna; o de la *heliopolis* de Campanella, en que la ciudad del sol es una nueva ciudad-escuela.

En las primeras ciudades los templos hacen el papel de centros de poder económico, político, religioso y social. Los funcionarios y escribas que se instalan en ellas representan las formas más embrionarias de los posteriores aparatos del Estado.

La civilización maya, cuyo apogeo debió tener lugar alrededor del siglo IV, se basó con vigor en la ciudad. Uaxactúne y Tikal, a las cuales se asociaron núcleos de poblaciones como Palenque, Piedras Negras y Copán, son exponentes irrefutables de ello. Para esta notable civilización, **la ciudad era considerada, en su conjunto, como un templo**.

El crepúsculo de la civilización maya —que culminó su misteriosa desaparición durante la transición entre el siglo XV y el XVI— es la consecuencia de una lucha terrible entre ciudades que la debilita y deja herida de muerte.

Les grandes crisis de la ciudad están, pues, ineludiblemente asociadas a turbulencias políticas y a modelos educativos. Esta correlación surge, en su forma extrema, como la *ciudad negativa*, nociva para el proyecto educativo de Emilio, circunstancia que llevó a J. J. Rousseau a teorizar sobre la superioridad de la comunidad campestre y de las pequeñas colectividades rurales para la educación de los jóvenes.

La *città* renacentista surge dentro de una mezcla de utopía y de topía. Si la ciudad pierde urbanidad tendrá que recobrarla en un "no-lugar" o en un lugar donde urbe y escuela no se contradigan.

Transcurridos varios milenios sobre sucesivas ascensiones y colapsos de ciudades, así como sobre múltiples concepciones y concomitantes crisis de educación, la vieja cuestión subsiste. Hoy en día, matizada con entornos de dramatismo y de urgencia que la escogen como una de las nuevas cuestiones más importantes de nuestra turbada contemporaneidad.

Efectivamente, si la ciudad nace entronizada como la expresión de civilización, elevada a su máximo exponente, no es menos cierto constatar que contiene hoy en día los síntomas que más preocupan al declive de las civilizaciones. Es la ciudad injusta, la ciudad violenta, la ciudad socialmente fracturada, la ciudad deshumanizada, la ciudad incontrolada en su crecimiento, la ciudad ecológicamente sofocante, la ciudad sin ánima, el centro —o *ágora*— de la cual dejó de ser el centro neurálgico de la actividad cívica y comunitaria para transformarse, como si fuera un mutante que degenera, en el escenario de todos los conflictos y de todas las desesperaciones humanas.

Restituir la urbanidad a la ciudad es condición para su supervivencia y de la civilización que vive en ella. **La resolución del problema urbano es hoy en día una especie de medida del desarrollo humano.** No obstante, eso constituye también un repto importante para la rehabilitación de la ciudad educadora que, por analogía con la función procreadora que garantiza la continuidad biológica de la especie, es la fiel depositaria del mandato de renovación de las comunidades y el garante de la supervivencia humana en el sí de la sociedad.

2. UNA CIUDAD EN TRANSICIÓN: LA NUEVA CIUDADANÍA

Nuestra ciudad moderna está en el epicentro del vértigo de civilización que se apoderó de la humanidad. Prisionera del espacio e hija del tiempo, la ciudad vive una verdadera crisis de transición paradigmática.

En este tiempo de incertidumbre, la ciudad se ve presa de una inquietud perturbadora.

Herida de contradicciones, asiste al derrumbamiento de los principales puntos de referencia en que se apoyó en los últimos siglos y en las décadas más próximas: la confianza en el milagro económico, el estado-nación, la cohesión de identidad, el mito de la ocupación plena, la fe ciega en el mercado.

Confluyen en ello las *víctimas* de guerra de la conflictividad ascensional que se infiltra insidiosamente por sus distintos intersticios: guerras comerciales y económicas, guerras interétnicas, guerras políticas, guerras de supervivencia.

Por consiguiente, la ciudad es escenario de guerra, presa de una aniquiladora crisis de valores, típica del cambio de paradigma de civilización y de tiempo de viraje. Se trata de una ciudad en transición que vive hundida dentro de un contexto explosivo y de gran riesgo, pero también es una ciudad que hace frente a una oportunidad soberana de refundarse y edificar una nueva ciudadanía, pilar de renovación del orden cultural y social futuros.

Sin querer ser exhaustivos, seleccionamos seis vertientes de análisis contextuales que condicionan toda la reflexión sobre el futuro de la ciudad y, principalmente, sobre la emergencia de un nuevo paradigma de ciudadanía.

2.1. La sociedad de la información y el fenómeno de la globalización.

La sociedad de la información es omnipresente y lo permeabiliza todo. El ciudadano está articulado en tiempo real con toda la humanidad, y está, por eso, constantemente solicitado al ejercicio crítico de una vecindad global que, en muchos aspectos, oscurece la solidaridad local, que siempre ha sido en la raíz del comunitarismo. Todo pasa como si la aldea global se impusiera despreciando los deberes de proximidad física que constituye una coartada permanente para la alienación de los dramas vecinos en nombre de un alejamiento del contexto de los fenómenos sociales y culturales.

En nombre de una *solidaridad virtual* con pueblos de Chechenia, de Rwanda, del Timor o de Angola, olvidamos el deber de *solidaridad real* a ejercer en el perímetro próximo a nuestra finca, a nuestra calle, a nuestro barrio o a nuestra ciudad.

Bajo otro prisma, la abundancia de información acaba por confundir al ciudadano que no está preparado para procesar o controlar. En este sentido, la ciudad, zambullida dentro del océano de la información, no es necesariamente más inteligente, y está

desposeída de los medios indispensables para transformar el aluvión informativo en una comunicación humanizada, susceptible de proporcionar el ejercicio de una ciudadanía consciente.

La generación digital vive *on-line* con el mundo: la televisión, internet, la comunicación global, fomentan la constante planetarización de la existencia más vulgar. Paradójicamente, esta misma generación está a menudo *off-line* de las grandes cuestiones que apenan su ciudad de residencia o su comunidad próxima, a la que pertenece.

2.2. La multiculturalidad y el tribalismo.

La grande urbe dejó de ser monocultural.

La explosión de diversidad en el mundo moderno ha llegado hasta al corazón de la ciudad y ha promovido la afirmación irreprimible de los derechos colectivos y culturales. La adquisición de ciudadanía dejó de basarse solamente en una cultura dominante —y en su poder simbólico— y en la consiguiente subyugación de las culturas minoritarias o dominadas.

La conflictividad está en el orden del día con las nuevas competencias de negociación multipolar y de construcción de la cohesión esencial en la diversidad como respuesta necesaria a la fragmentación tribal. **Sarajevo no puede representar al destino trágico de la *civitas*** —esta es la enseñanza de nuestros días y el gran postulado impulsor de partida para la gente de buena voluntad.

El paso de la cultura hacia la multicultura desencadena fenómenos nuevos dentro de la ciudad. La gobernabilidad urbana pasa a presuponer una ciudadanía formada por etnias varias, multilingüe y con diferentes religiones, al revés de un sistema de derechos de ciudad.

En la antigua *polis* se distinguían los esclavos de los hombres libres. Entre estos últimos había los ciudadanos y los que no lo eran. Esta categoría de exclusión la constituyen forasteros, mujeres y niños.

La ciudad multicultural, la *polis*, ya no se basa en un único poder de cultura autóctona. Todos los hombres —y todas las mujeres— son al mismo tiempo libres y ciudadanos.

Por este motivo, un proyecto educativo verdaderamente emancipador ha de ser, por definición, intrínsecamente intercultural.

2.3. La crisis de los sistemas de representación política.

Las nuevas tecnologías de comunicación y de la información aliadas a la penetración incesante de los *media* dentro del escrutinio de la vida pública crearon nuevas reglas y necesidades en el gobierno de la ciudad.

Por un lado, la tradicional democracia de delegación —fundada en la tría por sufragio directo y universal de los representantes del pueblo durante una legislatura— dio lugar a una democracia de participación en la que no era suficiente la legitimidad democrática de base de los elegidos, sino que exigía una interacción permanente de estos últimos con los votantes como condición de democracia efectiva de procesos. Por otro lado, crece la democracia de los intereses y la democracia de opinión, cuya importancia condiciona imperativamente las reglas de funcionamiento de los poderes ejecutivos, y apela a nuevas exigencias de transparencia.

La simple regla del gobierno de la mayoría, que durante siglos constituyó la clave del éxito del sistema democrático, ya no es suficiente para garantizar la estabilidad política y la eficiencia gubernativa. La complejidad de la sociedad moderna y su textura intercultural y multicultural exigen un diálogo constante entre mayoría y minorías para buscar plataformas mínimamente consensuadas de gobernabilidad.

La democracia no supone ya el autoritarismo ni la arrogancia aritmética de representación. Se ha de convertir en el **gobierno de la mayoría con espíritu de minoría**, es decir, el repto en la moderación y en el diálogo social sin fronteras, sin perjuicio de la asunción valerosa del deber de decidir con responsabilidad. En suma, es una democracia que se abre al riesgo de organizar "el poder de los sin poder" (V. Havel), aunque eso pueda significar poner dar en jaque la democracia de partido.

Los *electronic town meetings* realizados por Bill Clinton en Estados Unidos de América son un intento de volver a inventar los procesos democráticos locales utilizando las potencialidades de las nuevas tecnologías. De hecho, sólo una decidida aproximación de los gobernantes a los gobernantes podrá crear nuevos lazos de confianza, más allá de los mecanismos formales de elección, y superar la gravísima desconfianza pública que pesa sobre la honorabilidad de los políticos y la corruptibilidad de los sistemas democráticos.

2.4. La exclusión social y la neomiseria.

La pobreza, fenómeno que acompaña desde siempre a la humanidad y su marcha a lo largo de la historia, ha adquirido hoy en día nuevos matices y nuevas características, particularmente en el contexto urbano.

Así, ya no se limita a la carencia de bienes materiales ni tampoco a la caída en las profundidades del abismo moral. Hoy en día la extrema pobreza es la que se ve relegada al margen o a la periferia de la ciudad sin ninguna hipótesis de fácil vuelta hacia el centro. Se trata de una marginación límite que llega hasta los fundamentos últimos de los derechos de ciudadanía. **El nuevo nombre de pobreza es la exclusión.**

La neomiseria clasificada de esta forma se propaga ineludiblemente mediante cadenas existentes entre las distintas generaciones (el factor que predice mejor la pobreza son los antecedentes familiares de pobreza) y es portadora del "virus" del empobrecimiento, lo que quiere decir que se presenta prisionera de fenómenos complejos y acumulativos de empobrecimiento sucesivo. El analfabetismo cívico acentúa la cautividad de la neomiseria subrayando la centrifugación hacia la periferia de la ciudad y sedimenta una subcultura urbana de seres marginados. Estos nuevos analfabetos naufragan dentro del complejo entramado de funcionamiento y de subvención cruzada que sustenta hoy en día la vida de la ciudad.

Los sistemas de asistencia son cada vez más insuficientes para atender al crecimiento del *lumpen* urbano marginal. La falta de comodidad —también de los ricos— no se puede evitar principalmente cuando no sea por razones de seguridad. La fractura social abarca hoy en día niveles críticos, próximos a la implosión, que sólo la aplicación de medidas estructurales de reversión podrá ayudar a contener.

En el plano estratégico y de medio plazo, la educación y la formación son las palancas por excelencia para combatir de forma estructural la exclusión.

2.5 La desintegración de las instancias de socialización.

El entramado comunitario se mantiene estable si hay un **capital social** mínimo. **Sin garantía de este capital social ningún otro capital —humano, físico, financiero, económico— será capaz, por sí mismo, de garantizar el desarrollo.**

En nuestra ciudad se vivió la derrota sucesiva de los diferentes astilleros, que tradicionalmente promovían la formación de capital social: familia, escuela, iglesias, comunidades de base, asociaciones cívicas, sociedades recreativas. Las fuerzas del individualismo, apoyadas por un sistema económico ultracompetitivo que reclama constantemente el triunfo sobre los otros y legitima el dominio del más fuerte, polvorizaron valores como la solidaridad, la bondad, la gratuidad, el servicio a los otros, el respeto a los ídolos, la iniciativa comunitaria. Las instituciones socializadoras fueron progresivamente decapitadas o expropiadas de sus competencias clásicas.

Mientras, el Estado-providencia se vuelve insolvente y, en consecuencia, incapaz de sustituir las redes de seguridad de la iniciativa social, que empezaron a desaparecer. En las sugestivas palabras de Daniel Bell, el Estado se volvió demasiado pequeño para hacer frente a los grandes problemas y demasiado grande para resolver los pequeños.

Con la disminución de capital social disminuye inexorablemente la cohesión social dentro de la ciudad y ello contribuye al esparcimiento de la jungla urbana. Por eso la reconstrucción de una ciudadanía fuerte pasa necesariamente por la rehabilitación de los astilleros primarios de socialización y por una estrategia educativa concertada que sitúe los valores de convivencia sobre los valores fugaces del éxito económico.

2.6. La concentración demográfica y el declive de la calidad de vida.

Nuestro mundo es cada vez más urbano. En los próximos 30 años, según las proyecciones de la OCDE, el número de ciudadanos se duplicará, y se situará alrededor de 5,2 billones en el año 2025. En estos momentos las **3/5 de la población mundial vivirán en ciudades** en oposición con las 2/5 registradas en 1990. En la transición de siglo y de milenio está previsto que 21 megaciudades habrán superado los 10 millones de habitantes, de los cuales 17 estarán ubicados en países en vías de desarrollo.

En una geometría expansionista tan impresionante tendremos que preguntarnos si nuestras ciudades pueden ser motores de desarrollo o si, por el contrario, se verán entrampadas dentro de lo entramados tentaculares del declive urbano. Especialmente, cabe la pregunta sobre si la economía urbana y terciaria será capaz de crear suficientes puestos de trabajo para dar ocupación a la mayor parte de su población o si, por el contrario, el crecimiento demográfico de la ciudad dará lugar a la explosión del paro con

todas las consecuencias sociales nefastas que van asociadas a él, especialmente el crecimiento exponencial de la exclusión.

De este mismo tema preocupan de forma creciente las cuestiones ambientales asociadas a la expansión desmesurada de las ciudades. Los gastos en infraestructuras no se podrán parar, al mismo tiempo que la respuesta a necesidades básicas de las poblaciones con más carencias surge como condición límite de igualdad de oportunidades y de democracia urbana.

3. *UNA CIUDADANÍA AMBIGUA*

Una orden instituida por el modelo del Estado Nación, idealizada hace más de un siglo como grande sustentáculo político de la sociedad industrial, presuponía una doble unicidad: un único Estado, una única Nación, ambos en perfecta sintonía. De ahí que el consiguiente concepto de ciudadanía se sustentase en un formato de identidad nacional que el aparato ideológico del Estado debería proteger y querer perennizar a toda costa, designadamente por recurso al gran sistema conformador de la identidad que era la escuela pública.

Ahora bien, acontece asimismo que, salvo raras excepciones, la noción de identidad entroncaba con un requisito básico de etnicidad. Esto es, hasta cierto punto, se verificaba una relativa correspondencia —por no decir conexión— entre los tres vértices del triángulo: *etnia-identidad-ciudadanía*.

El problema estriba en que las movibilidades físicas se han acelerado. Las migraciones contemporáneas han alcanzado grandes proporciones. Los espacios regionales y supranacionales han ido adquiriendo personalidad jurídica, como es el caso, notorio, de la Unión Europea. La Nación, supuestamente homogénea, explota dando lugar a la Nación de Naciones, y los matrimonios mixtos se generalizan.¹

¿Quién es quién en el actual Estado Nación? ¿Quién es titular de los derechos de plena ciudadanía en una nación pluriétnica o multirreligiosa? ¿Cómo superar la incertidumbre social o la manifiesta ansiedad sobre el *self* en contextos fuertemente multiculturales? ¿Quién tiene el derecho —¿privilegio?— de pertenecer a una Nación o el derecho de integrar un Estado? ¿Quién ostenta la primacía de la condición ciudadana en un territorio colonizado? ¿El colonizador o el colonizado?

¡Del Estado Nación se ha pasado, repentinamente, al Estado de Naciones!

Dichas cuestiones parecen todavía más complejas cuando se constata que el mundo ya no acepta dócilmente la propuesta occidental de valores. Como consecuencia, en la actualidad coexisten diferentes concepciones sobre la democracia, los derechos del hombre, la dignidad de la persona humana o el lugar que debe ocupar la honra personal.

---

¹ Según Eric Hobsbawn, eminente historiador, en la ex Yugoslavia, por ejemplo, pueden contabilizarse más de dos millones de matrimonios entre serbios y croatas.

La ciudadanía única acaba por tener que enfrentarse con múltiples sistemas de pensamiento, a veces en abierto conflicto. Cabe añadir que todos los pueblos, culturas y sistemas de valores han pasado a ser, en esta era global, absolutamente sincrónicos. El reloj de la humanidad funciona de la misma manera para todos los continentes, por no hablar del *Internet time* propuesto como tiempo común a todos los humanos *on line*.

¿Qué significa el término “europeo musulmán”? ¿Y el término “chino cristiano”? ¿Y el “bosnio croata”? ¿Y el “mejicano indio” (de Chiapas, por ejemplo)?

Una ciudadanía linealmente unívoca —bacteriológicamente pura— está sometida a patologías de ingobernabilidad. Siempre que su ratio obliga a una opción de fidelidad —entre el Estado y la Nación—, sufre agonías de compatibilidad.

Una ciudadanía en el Estado multicultural moderno es inequívocamente ambigua. La incertidumbre, o la simple falta de clarificación, alcanza cotas, en muchas ocasiones, de insostenibilidad. De ello resulta un peligro latente: el de la permanencia de conceptos heredados de sistemas pasados que han dejado de estar en conexión con la realidad.

Lo cierto es que el modelo político de ciudadanía consagrado —ausente en la “esencialización” de la identidad— no ha acompañado a los movimientos de mezcla étnica y cultural del planeta.

Parece, pues, evidente que es indispensable desligar etnicidad de ciudadanía. Parece asimismo urgente que al repensar el futuro del Estado, éste sea independiente de cualquier sentimiento de supremacía étnica o cultural. Es más: hará falta esperar a que los sistemas de socialización más influyentes, como la escuela, sean inteligentes y eficaces en el desarrollo de sociedades plurales, en vez de insistir en la propagación de focos de violencia inevitablemente asociados a los conceptos de nacionalismo monocultural.

A pesar de que el planteamiento de la cuestión sea transparente, su resolución resulta mucho más problemática.

En el plano de los grandes principios parece obvio que habrá que buscar formas mucho más flexibles de definir la ciudadanía. Exactamente como en los mercados, los cuales están obligados a evolucionar o a acompañar la dinámica de las naciones que gradualmente han acogido la pluralidad de etnias o de culturas. Las grandes multinacionales están adaptando, cada vez más, sus productos a las culturas locales.

Efectivamente, la flexibilización de la respuesta sólo podrá lograrse a costa de una “fusión” de ciudadanía o del reconocimiento de ciudadanía compuestas. Esta sería, de hecho, la única manera inteligente de contemplar la realidad de los “ciudadanos híbridos”, de aquellos ciudadanos que por razones históricas o raciales evidencian relaciones de pertenencia múltiples.

En rigor, dicha propuesta apenas estaría encontrando equivalente jurídico para un sentimiento de mezcla real ya vivido —y sentido— por una gran parte de la población eventualmente beneficiada y habitante de dos o más mundos. Este camino permitiría,

además, responder a los requisitos no resueltos de formulación de ciudadanía respetuosas con los grandes espacios supranacionales.

La superación de la ambigüedad reinante es inevitable para salvar barreras artificiales y para adecuar una orden jurídica a la realidad dinámica de la vida, en este umbral de siglo y de milenio.

La ciudad del futuro será, cada vez más, un crisol de diversidad humana.

Al contrario de la ciudad industrial —cuyo modelo resultaba del imperativo de estandarización—, la gran urbe del siglo XXI basará su riqueza cosmogónica en el cultivo de la variedad. La teoría prevaleciente pasa a ser la de la heterogeneidad.

El arco iris ciudadano surge, pues, como la expresión acabada del capital de conocimiento que se acumula sobre la experiencia humana y como la garantía de su diversidad contingente (la “ciudad informacional” o, mejor, la “ciudad multicultural”). Al Estado sin poder (*powerless State*, en expresión de M. Castells) le sucede un retorno a la pluralidad de las fuentes de poder, donde la ciudad vuelve a ocupar un lugar central en la forma de organización de sociedades ultracomplejas.

4. CINCO DIMENSIONES ESENCIALES DE UNA NUEVA CIUDADANÍA

La lista impresionante de las transformaciones que surgen dentro de la vida cotidiana de nuestra ciudad constituye un tema más que suficiente para sostener la tesis de la indispensabilidad de una nueva ciudadanía.

Por el contrario, de una ciudadanía surgida de la imposición de un modelo cultural hegemónico y de la perpetuación de un poder dominante arraigado dentro de un feroz individualismo, **nuestra ciudadanía tiene como ideal un neocomunitarismo integrador capaz de vencer a la persistente exclusión de muchos en nombre de los intereses de unos pocos.**

El linaje —tanto cultural como social— deja de constituir la línea divisoria entre *patricios* y *plebes*, como era el costumbre a la antigua Roma.

Todo el mundo tiene la oportunidad de salir, en condiciones de igualdad, a la conquista de una presencia activa de la ciudad.

Adam Smith decía: "Las más grandes diferencias verificables entre los más diferentes de los seres humanos no tiene nada que ver con su natura o origen; se basan

fundamentalmente en valores, hábitos y educación". Así pues, está a nuestro alcance influir en la marcha de la historia.

Más abajo detallamos cinco dimensiones fundamentales de la nueva ciudadanía que constituyen las respuestas a los retos intensos del cambio de paradigma citados anteriormente.

4.1. Una ciudadanía democrática.

Se cuestiona una ciudadanía estructuralmente fundamentada en el **patrimonio de derechos humanos y de libertades fundamentales** que sostienen el pensamiento democrático. Una ciudadanía en que se reconoce como central el valor inalienable del ser humano y de su dignidad.

En esta ciudadanía democrática, mayoría y minoría están implicadas igualmente en el gobierno de la ciudad en cuanto a una educación cívica que suministra los instrumentos mínimos de conocimiento de las instituciones políticas y sociales y, de esta forma, construye el compromiso personal de participación en la vida colectiva. La cultura de la paz es parte integrante de esta misma cultura cívica: o sea, **una formación de las conciencias que rechazan previamente la violencia como método, o como fin, en la regulación del funcionamiento de los grupos humanos** y que desarrolla competencias sociales necesarias a la negociación democrática de puntos de vista y de soluciones comunitarias.

La ciudadanía democrática recoge dentro del pluralismo el oxígeno indispensable para prosperar.

Dentro de la esencia de la ciudadanía democrática moderna existe aún una adecuada **educación para los media**. Por la importancia ineludible que estos asumen en la vida moderna, los medios de comunicación exigen una capacidad lectora y de interpretación crítica sin la cual el ciudadano se ve frágil o, por lo menos, vulnerable.

De hecho, la toma de responsabilidades cívicas avanza junto al dominio de los nuevos lenguajes de la comunicación de masa así como con aptitudes de descodificación de la multiplicidad de mensajes que constantemente transmiten.